

ПОЛИТИКИ

20. 7. 1984. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLV • 40 ДИН

БРОЈ
1699

ЗАБАВНИК



ПРВИ
ПУТ
У

ЗАБАВНИКУ.
СТРИП

СЕНКА

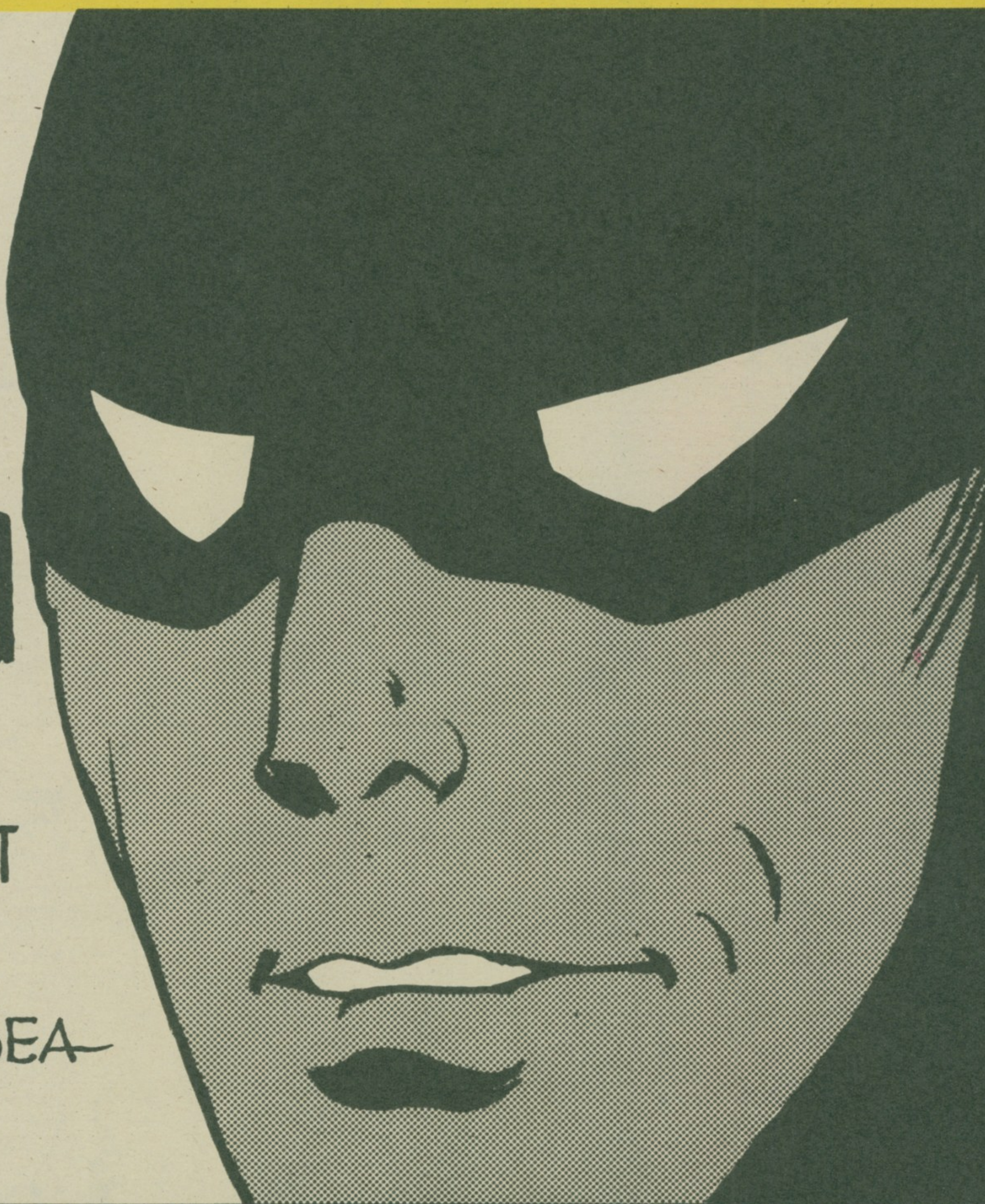
ЦРТА
ГА

ХУГО ПРАТ

АУТОР
ЧУВЕНОГ

КОРТА

МАЛТЕЗЕА



У ИДУЌЕМ БРОЈУ:

ПРОНАЂИТЕ
ТАЈНИ ЗНАК!



ЗАБАВНИК БРОЈ 1700
ДОНОСИ 10 НАГРАДА
ОД ПО ЈЕДАН СТИП МИЛИОН!

Фирма

Веровати или не!



КЛАЈД ВИЛИЈАМС

ТРАПЕР И ЛОВАЦ СА АЛАСКЕ, ГОДИНЕ 1933. ПРЕШАО ЈЕ САНКАМА, КОЈЕ ЈЕ ВУКЛО ОСАМ ПАСА, ПУТ ОД КОПЕР ЦЕНТРА НА АЛАСЦИ ДО ЧИКАГА И ПРЕВАЛИО РАЗДАЉИНУ ОД 7400 КИЛОМЕТАРА.



ЏЕФ ЕДВАРДС

ИЗ КОРИНТА У ДРЖАВИ ЊУЈОРК СВАКЕ СУБОТЕ ВОДИ ЈЕДНОЧА-СОВНУ МУЗИЧКУ ЕМИСИЈУ НА ЛОКАЛНОЈ РАДИО-СТАНИЦИ, ИАКО МУ ЈЕ САМО 11 ГОДИНА.

Радио месио

ЈЕДНОГ СЛУЖБЕНИКА ФАБРИКЕ „РОЈАЛ ДОУЛТОН“ ИЗ ЕНГЛЕСКОГ ГРАДА СТОК-ОН-ТРЕНТА, ПОЗНАТОМ ПО ПРОИЗВОДЊИ ПОРЦУЛАНА, ЈЕ ДА РАДНО ВРЕМЕ ПРОВОДИ РАЗБИЈАЈУКИ ОШТЕКЕНЕ ПОРЦУЛАНСКЕ ПРЕДМЕТЕ.



МОНАРХ



ЛЕПТИРОВИ ПОКАЗУЈУ 2408 ПУТА ВЕКУ ОСЕТЉИВОСТ ОД ЛУДСКОГ ЈЕЗИКА. У НЕКИМ ОПИТИМА УСТАНОВЉЕНО ЈЕ ДА СУ У СТАЊУ ДА РЕАГУЈУ НА РАСТВОР ШЕКЕРА КОЈИ ЈЕ НА 1000 ДЕЛОВА ВОДЕ САДРЖАВАО 1/120400 ДЕЛОВА ШЕКЕРА.

© 1984 King Features Syndicate, Inc. All rights reserved.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

● ● ● нека врста агаве по имену магуеј која расте на Куби и у Мексику цвета само једанпут и то после тридесет година, да би, потрошивши сву своју енергију на цвет, увенула.

● ● ● путници из „боинга 737“ који су пре извесног времена кренули из Сингапура за Брунеј (један од арањских султана-та) затекли су у авиону један предиван „ламборини“ намењен султановом возном парку.



И то још и не би било необично да сирена аутомобила није про-радила одмах након узлетања... А нико није имао кључеве ауто-мобила! Пакао је трајао тачно сат и по времена.

● ● ● данас људи поједу годишње отприлике 375 милијарди тона хране, од чега је највећи део биљног порекла. Укупна



површина зелених листова на Земљи процењује се на неких 65 милиона квадратних километара. Из доњој страни само једног јединог листа из те огромне „армије“ налази се милион покретних „усана“ које прождиру угљен-диоксид, а производе кисеоник стварајући тако храну за човека и животиње.

● ● ● ваздух је гушћи уколико је ближи површини Земље. Тако тежина једног кубног метра ваздуха изнад Земљине површине износи просечно 1293 килограма. На висини од десет километара она опада на 400 грама, а на висини од 40 километара кубни метар атмосфере тежи само 4 грама. Иначе, сваки квадратни километар наше планете трпи притисак ваздуха који прелази 10 милиона тона. Отуда је могућно одредити и

укупну тежину ваздушног омотача Земљине кугле: она износи 5 милијарди и 300 милиона тона.

● ● ● једна четвртина свих адвоката у Француској су жене.

● ● ● Шангај, највећи индустријски центар НР Кине, уједио је и највећи град ове земље. Он је крајем прошле године бројао око 11 950 000 становника.

● ● ● у јавним локалитетима Сједињених Држава све чешће се понавља следећа сцена: пушач вади цигарету, непушач – своје тајно оружје. То није пиш-



тољ већ противдимни спреј назван „Освета“. Реакција је таква да ни пушач више није у стању да нормално дише.

● ● ● осамдесет три милиона америчких породица у свом дому има бар један телевизијски апарат. Преко десет посто од



овог броја (тачније 8,5 милиона породица) поседује и видеоре-кордере. Према неким предвиђањима већ крајем ове године ова бројка ће се удвостручити.

● ● ● звезде имају различите површинске температуре од чега зависи и њихова боја. Релативно „хладне“ звезде, са температуром од 3 до 4 хиљаде степени Целзијусових, црвенкасте су боје, док највруће, са 10 до 12 хиљада степени изгледају црвенкасто. Температура Сунчеве површине износи 6 хиљада степени и оно има зеленкасто-жуту боју.

● ● ● „сребрни метак“ је најмање возило на млазни погон. Тешко је само 200 килограма, а може да се креће брзином од 500 километара на час. Пројектовали су га супружници Боб и Мери-Елен Бишоп.

За већину Европљана железнице су везане за име Џорџа Стивенсона. Али, он је био само најуспешнији! Међу многима који су смишљали локомотиву и воз био је Ричард Тревизик, такође Британац. Он је 1801. конструисао парну локомотиву, а 1803. прву локомотиву на шинама која је повукла пет вагона коњске железнице. Међутим, тадашње ливене шине нису могле да издрже оволико оптерећење и разочарани Тревизик је напустио пројекат. Посветио се локомобили – парној машини и игром случаја доспео у – историју латинско-америчких железница, као и претеча. Његове парне машине испумпавале су воду из вртача у месту Серо де Пасто у Перуу.

Прва железница у Јужној Америци била је изграђена 1848. на линији Каљао – Лима, а затим чилеанска пруга од луке Калдера до рудника злата и сребра Копија Пок коју је градио Американац Вилхелм Вилрајт 1852.

У то време је побегао у Америку извесни Хенри Мајгз. Зар о њему не постоји никакав филм? Мајгз је био коцкар, авантуриста ловац на срећу. У Сан Франциску је направио огромне дугове али је успео да умакне гониоцима који су га јурили бродом по Пацифику! Избегавши хапшење, предузео је изградњу моста Маипо у Чилеу, а затим се изборио да добије уговор за градњу једне целе, 135 км дуге пруге Маипу – Сан Фернандо, коју је завршио пре рока и тако се прочуо. Са сваким новим послом бивши прописвет увећавао је свој добар глас и – капитал.

Тако се догодило да Мајгзу буде поверено и грађење Андске железнице. Многи су сумњали у успех тог подухвата јер је изгледало невероватно да воз може доспети небу под облаке. Неуништиви Мајгз је, међутим, рекао тадашњем председнику Перуа пуковнику Балти:

„Где може лама може и моја железница!”

Изградња је почела јануара 1889. године из Лиме и одвијала се у етапама. Месечно је 2.000 тона експлозива дубило трасу андске железнице у граниту планина. Прво је пруга 1893. године достигла 3.726 метара надморске висине до села Ла Ороја. Одатле су грађена два продужења: 1904. су пуштена 132 км до места Серо де Паско које

ПРВА ИЗНАД ОБЛАКА

**ПЕРУАНСКА АНДСКА
ЖЕЛЕЗНИЦА ВОЗИ
ТОЛИКО ВИСОКО ДА
ПУТНИЦИ ПАДАЈУ У
НЕСВЕСТ ЗБОГ
НЕДОСТАТКА
КИСЕОНИКА. СА
НАЈВИШОМ ТАЧКОМ
ОД 4.818 МЕТАРА ОВА
ПРУГА ЈЕ БЕЗ ПРЕМЦА
НА СВЕТУ – ЗА 8
МЕТАРА НАДМАШУЈЕ
ВРХ МОН-БЛАНА! КАД
НЕ БИ СТВАРНО
ПОСТОЈАЛА, ОВАКО
НЕШТО ЧИНИЛО БИ
СЕ НЕМОГУЋИМ.**

лежи на висини од 4.346 м. а 1906. је отворена 124 км дуга југоисточна линија до Хуан Кајоа која је доцније продужена и до Хуан Кавелике.

Циљ изградње ове „небеске железнице” био је брзо повезивање рудника – овде се копа злато, сребро, олово, бакар, цинк, жива – са луком Каљао. Некада су товари из рудника носиле муле, које су прелазиле растојање Серо де Паско – Лима за девет до десет дана, док воз та 354 км превали за десет сати. Са главне пруге одвајају се бочни колосеци до појединих рудника.

Као највреднији и најважнији радници на железници овде су се показали

кисеоника је још и додатно слабила организме радника. Међутим, Мајгз није био бескрупулозни гонич радника. У повести железнице ретки су били градиатељи хумани попут њега: упамћен је као послодавац који је много бринуо о својим радницима. Али, Мајгз није доживео да види завршетак свога дела. Умро је 1877. кад се дошло до места Чикла на сто четрдесет првом километру пруге и висине од 3.734 метра.

Највећи проблем при градњи железнице лежао је баш у огромној висинској разлици коју је требало савладати на кратком растојању – тј. у великом успону. У ваздушној линији између Лиме која лежи на



Кинези које је Мајгз довео у Перуу. Од тих кинеских градитеља потичу и данас бројни кинески ресторани у Перуу, а садашњи председник Централне перуанске железнице Сото и сам је, као што му име говори,

потомак Кинеза – његов прадеда је био градитељ чувене пруге!

Изградња је однела хиљаде жртава, нарочито међу чилеанским индиосима. Шириле су се болести и епидемије, а оскудица

150 м надморске висине и Галере високе 4.781 м има свега 100 км! Своју највишу тачку достиже железница у месту Ла Симакоја: са својих 4.818 м стрши у небо 8 метара више него Мон Блан највиши врх у

ПРУГА ИЗНАД ОБЛАКА

ЛОПОВСКО ПОЗОРИШТЕ – Кад ујутро у 7,40 воз крене из Лиме, у препуним вагонима не налазе се само невини путници. Ту су и ситни коцкари, цепароши и разни други преваранти који „ступају у дејство“ – тек у зони ваздушне болести. Да би се жртва „ослободила“ пртљага, један од удружених лопова глуми несвестицу, а остали притрче да помажу. У створеној гужви пртљак неприметно ишчезава...

ИСТО ПРОЛАЗЕ и они што воле да гледају кроз прозор или се при успутним задржавањима сувише баве куповањем од продаваца поред воза.

ВОЗ КАО УСПИЊАЧА – Кад машиновођа крене, он не зна када ће се путовање завршити! То и није могуће предвидети јер су обурвавања и судари увек могући. Мада старе, посебно конструисане парњаче које се „ложе“ нафтом, веома су корисне на овој прузи: што је већа висина, вода све лакше испарава, кључа већ на 80 степени – и ове локомотиве постају све јаче и јаче. Дизелне губе у снази што је већа висина, парњаче добијају, па ипак преостале су још само три старе локомотиве.

ОВО ЈЕ „противприродна“ железница! Пробија се у погубелне висине: за минут вожње светска рекордерка у просеку савлада 17 метара успона. Пролази преко стотину мостова и тунела и тринаест јединствених цик-цак шпирала: оштрих заокрета у облику латиничног слова V.



И ПРУГА И ДРУМ – Пруга кроз дивљину истовремено је и пешачки пут. Многи су присиљени на ходање јер се возне карте за железницу увек распродају муњевитом брзином – километар вожње другом класом кошта непуну два динара! Сем тога, због одрона или клизишта дешава се да је саобраћај недељама обустављен, па се пут мора обављати – снагом мишића.



Европи!

Највећи успон трасе од 4,37% уједно је и највећи могући који дозвољава постављање железнице по законима физике – иначе би се „одвалила“ и срушила. Некадашње парњаче данас су замениле дизел локомотиве. Како при успону, тако и при силаску ове локомотиве морају се често мењати јер различити услови на великим висинама захтевају различито прилагођене машине тако да једна композиција на овом путу промени и по 5-6 локомотива.

Посебна карактеристика

ове пруге су цик-цак успони (уобичајени су серпентини) који почињу на 103 км и има их тринаест. Туда се воз креће веома споро пошто су то најопаснија места на прузи.

На крововима вагона андског воза путује увек и неколико радника железнице – за њих нема места у возу. Ни на једној раскрсници као ни на овим цик-цак успонима не постоје никакви сигнални уређаји нити скретничари. Ови радници тада, пошто воз стане, трче, откључавају големи катанац, поме-рају руком скретницу и да-

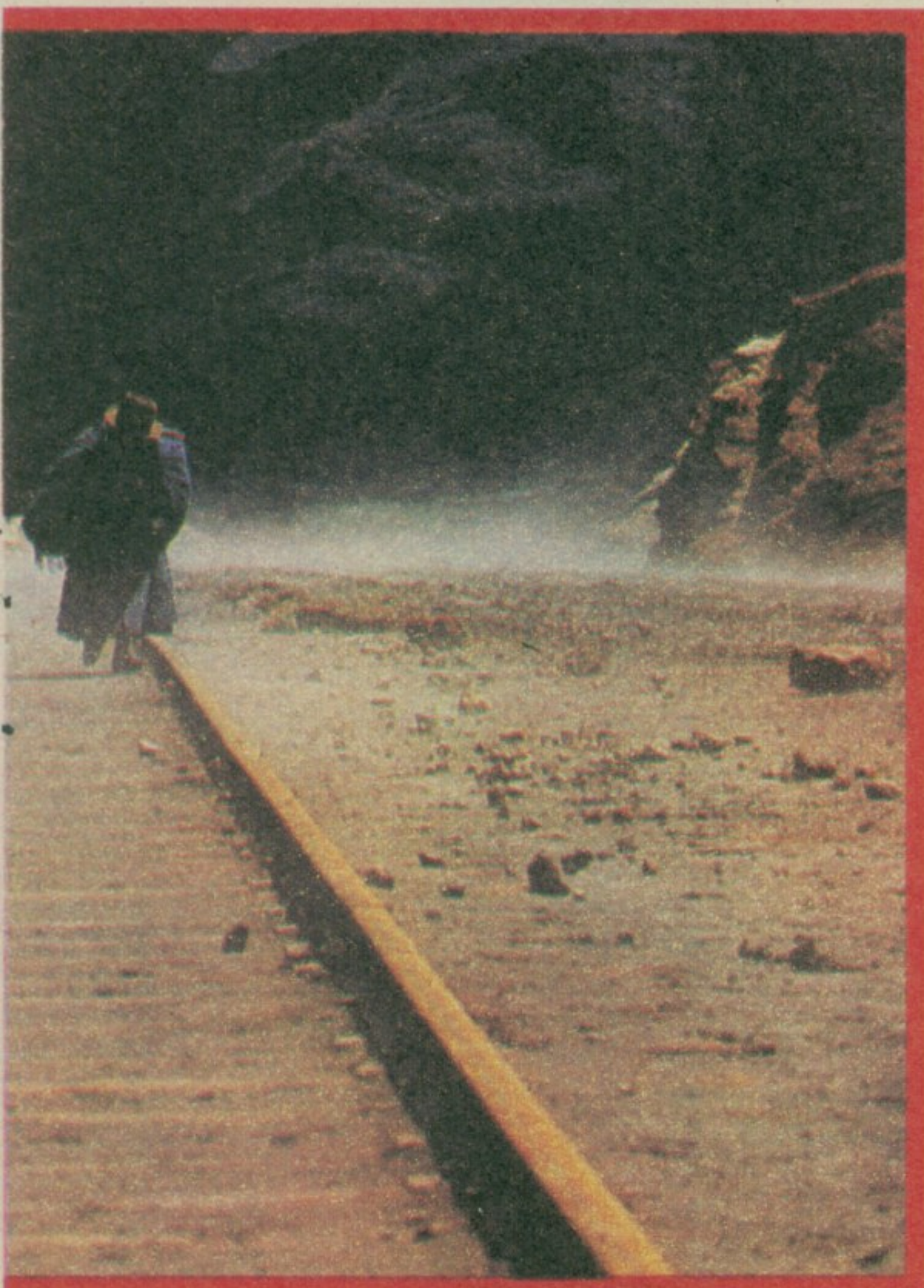
ју знак машиновођи, а по проласку воза поново закључавају скретницу. Тако је и на платформама за окретање локомотива које не раде на притисак дугмета него три радника морају да запну пуном снагом док не окрену локомотиву!

Перуанске пруге уопште, па тако и ова, уједно су и трговачки путеви. Продаје се све, од игле до локомотиве, а највише храна и главно освежавајуће пиће у овим крајевима – пиво од кукуруза. Справља се тако што жене Индиоса жваћу кукуруз и пљују га у



ОБАВЕЗНЕ БОЦЕ С КИСЕОНИКОМ – Када се приближи висини од 4.000 метара и ваздух се сасвим прореди, нестаје и последњег осмеха. Јер, тада почиње за путнике „сороће“ – висинска болест која се испољава у млижавости, главобољи, вртоглавици и општој слабости. Најугроженијима особље воза даје кисеоник како не би пали у несвет. А и то се догађа.

КАДА СЕ ИДЕ низбрдо у повратку, опасност је много већа, јер тада све зависи од кочница!

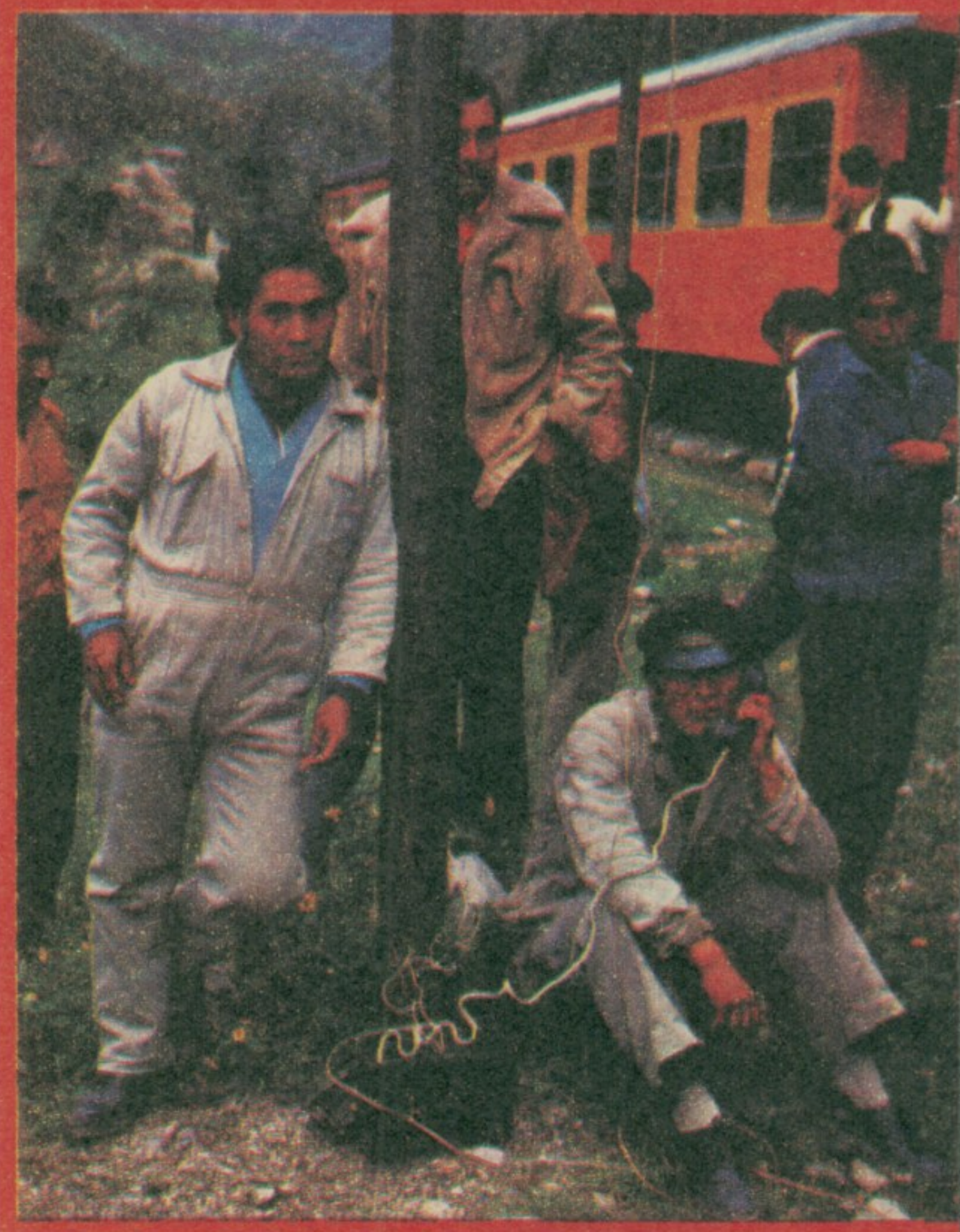


ИЗМЕЂУ ДАНА И НОЋИ – 50 СТЕПЕНИ! – На великим висинама као што су ове куда се креће андска железница природа не даје човеку много. Он поред осталог мора бити опремљен и за температурне разлике од 50 степени Целзијусових између дана и ноћи! Радити на тим висинама чини се просто немогуће, међутим, рудници због којих је железница и изграђена стално су у погону.

КАДА СУРВАНА СТЕНА блокира колосек, то не одговара ни путницима ни особљу. Оно мора да прикључи свој пољски телефон како би се јавило о застоју дон се пруга не расчисти. Свугде присутни трговци од којих најпромућурнији натуцају и стране језике, за разлику од путника обожавају овакве застоје из разумљивих разлога: људи морају и да једу и да пију и ето сјајне прилике да продају све што нуде.

буре где оно после ври. Најзанимљивија тачка ове пруге чуда налази се у тунелу Галера на сто седамдесет другом километру и на висини од 4.781 метра. Вода која капље са свода тунела цури у две рачвасте вододерине које одлазе једна на исток, друга на запад, низ две падине Анда и на тај начин се уливају у два океана: Атлант и Пацифик!

М.К.



Ту ноћ ни дванаестог дишњи Дејан ни његови родитељи неће заборавити. Дечак је отишао на спавање као и сваког другог дана и ништа није говорило да следи права драма. Међутим, нешто после пола ноћи промуклим гласом пробудио је родитеље:

— Мама, ја се гушим! Та-та, помози ми!

Кад су уплашени родитељи дотрчали до Дејанове постеле, он је био сав у зноју, са великим црвеним печатима и отеженим рукама и ногама изобличеног лица. Дечак се грчеви-то хватао за груди и врат.

— Онесвестићу се... Око мене се све врти... — говорио је све тише. — Боли ме срце...

Отац се брзо прибранио, са сином у наручју отрчао је до аутомобила и одве-зао Дејана у Дом здравља.

— Не брините, биће све у реду. У питању је алергија! — рекао је дежурни лекар пошто је прегледао дечака и одмах му дао инјекцију. Вашег сина је убола пчела или оса а он је осетљив на њен отров.

Дејанови родитељи зачуђено су погледали доктора: зима је у јулу, једва су се пробили кроз снег, а он говори о убоју пчеле. Назад, они станују на осмом спрату солитера. Тата је већ зауставио да се успротиви лекару, али му овај спусти руку на раме:

— Знам шта хоћете да кажете: како вашег сина пчела да убоде у по зиму? Али, њега је заиста убола пчела или оса, а ви покушајте да се сетите када. Можда јесенас. Ово је само једна посебна реакција на њен отров.

Доктор је био у праву: прошле јесени, сетили су се и Дејан и његов отац, неколико месеци пре ове узбудљиве ноћи, дечака је пчела убола у подлактицу док је код деде на селу брао јабуке. Потпуно су за-

**ДЕСИ СЕ ДА
ПОТПУНО
ЗДРАВОГ
ЧОВЕКА
УЈЕДЕ ПЧЕЛА И
ОН ОД
ТОГА УМРЕ
ИЛИ ПОСЛЕ
ШЕСТ МЕСЕЦИ
— ДОБИЈЕ
ОПАСНУ
АЛЕРГИЈУ**

боравили на тај догађај коме тада нису ни придали неку важност.

За тих десетак дана колико је остао на испитивању у болници, лекар је Дејану, његовој мајци и оцу испричао занимљиву причу о пчелињем отрову и о томе због чега се тако бурна реакција јавила после толико времена.

Жесток и на 100°C!

„Све је отров, ништа није лишено отровности и све је лек. Само је доза та која чини материју отровом или леком“. Ову мудру мисао изрекао је познати алхемичар и лекар Парацелзус, и ретко се на коју супстанцу она може применити толико као на пчелињи отров или апитоксин. (Назив долази од латинске речи *apis* што значи пчела и грчке *toxikon* — отров). Дакле, у већим количинама отрован може да буде чак и мед, као што у врло малим може да буде лековит и пчелињи отров, наравно под строгом контролом стручњака. Али, овде је реч првенствено о штетном дејству новог производа пчела који врло често угрожава човека, доводећи у неким случајевима и до смрти. Ко зна шта би било и са Дејаном да је Дом здравља био далеко...

ЖАОКА УБОДИ И УМИРЕ СМРТИ

Пчелињи отров је безбојан, оштрог мириса који подсећа на мирис меда, горког је и оштрог укуса и киселе реакције што значи да ако се стави на лакмусову хартију, она одмах поцрвени. Иако пчеле и све што оне дају човек познаје већ хиљадама година, састав њиховог отрова познат је захваљујући тек новијим истраживањима.

цијум, магнезијум, фосфор, испарљива уља и беланчевинасте супстанце. По мишљењу неких стручњака, управо због ових уља место убода не само што боли него и жестоко пече. У овом отрову налази се и апамин који снажно делује на нервни систем и изазива грчеве, што је утврдио немачки професор Хаберман тек 1965. Захва-

проучен у потпуности, човек још није у стању да произведе његову синтетичку замену. Штета, јер научници сматрају да је од свих познатих антибиотика најјачи управо — пчелињи отров.

На жалост, он је у природи, па и у животу човека, још много већа опасност него корист. Уз то, између отрова пчеле, осе и



Утврђено је да у њему има мравље, соне и ортофосфорне киселине, затим хистамина, холина, триптохана, сумпорних и других једињења. У њему су откривени још и бакар, кал-

љујући врло широком спектру деловања многобројних састојака који се налазе у пчелињем отрову, не постоји ниједан орган нити биолошки процес на који он не би могао да има дејство!

Пчелињи отров брзо се суши чак и при обичној собној температури, губећи при томе две трећине своје тежине. Кад је осушен има изглед прозрачне масе, подсећа на гумарабику. Раствори живе соде и сумпорне киселине не разарају га чак ни у току 24 часа. Променама подлеже тек кад се дуго загрева са соном киселином! Пчелињи отров подноси веома добро и топлоту: може се десет дана држати на температури од 100°C, а његове одлике се неће променити. Ни дубоко замрзавање не ремети постојаност овог производа пчела. Ако нема влаге, задржава отровност неколико година! А како његов хемијски састав ни до данас није

стршљена који најчешће људе и убадају, готово да нема разлике. Колико је он заиста отрован показује и чињеница да у њему нема микроорганизама чак ни у раствору 1:50000!

Убада и умире

За пчеле, осе и стршљене, као и за многе друге врсте инсеката, отров је једини начин да се одбране од непријатеља, али и средство које им помаже да лакше дођу до плена.

Убадајући човека пчела губи своју жаоку и умире. Покуша ли да жаоку извуче из еластичне људске коже, она се кида, пошто је снабдевена веома танким посувраћеним зарезима који се заглављују у кожи. Познато је да пчела која је убола другу пчелу или било којег инсекта жаоку — не губи.

Много више отрова доспева у тело човека ако се жаока дубље зарије у

КАФИЋИ ВЕНЕЦИЈЕ



Кафа је у Европу стигла преко Венеције. Становници италијанског града на води, као извршни трговци, уз размену робе с Турском, примили су и неке навике људи из те азијске земље. Већ у 17. веку Венецијанци су од Турака прихватили и унели у јеловник сецкано месо, суво грождје и многе зачине. Тако су од њих примили и кафу коју су већ увелико пили око 1615. године. Прва јавна кафетерија отворена је у Венецији 1645.

У 18. столећу кафа је већ постала омиљени напитек Венецијанаца. Године 1763. у граду на каналима било је 218 „кафана“. У њима су мушкарци увече седели на ниским дрвеним столицама и сркутали топлу црну кафу.

кожу. Кад убоде човека, пчела инстинктивно тежи да одлети, али јој то онемогућавају зарези жаоке који се чврсто држе у кожи. Заједно са жаоком у кожи остају, поред отровне жлезде и отровног мехура, и ганглије трбушног нервног ланца (нервни

лињег убода. Јер ни сирће, ни свежа хладна земља, ни мокраћа, ни першун, гњечена пчела или уље од шкорпије и томе слично, неће онемогућити отоке ако је организам томе наклоњен".

Хиљадама година стара запажања и најновија науч-

ше отрова него ако је у њега доспео отров осе. Реакција такође зависи да ли је убод на табану или рецимо врату.

Према истраживању наших лекара најчешће жртве убода ових инсеката су деца до десете године и то не у пролеће, како би се у први мах претпоставило, него у лето и рану јесен. Најбројнији су случајеви убода у главу, врат и руке. Огромна већина људи убод поднесе без већих проблема, што није случај са неким за које је обична пчела, оса или стршљен представљају смртну опасност.

Посматрања су показала да 1-5, па чак и 10 истовремених пчелињих убода здрав човек подноси доста лако. Они изазивају само уобичајену, локалну реакцију: црвенило коже, оток, осећај жара, свраб. Међутим, 200-300 истовремених убода изазивају тровање организма са карактеристичним знацима поремећаја крвотока и нервног система то је праћено тешким дисањем, модрином коже, убрзаним пулсом, грчењем, парализом. Али ако једног човека убоде 500 и више пчела, смрт је неизбежна, најчешће због парализе дисајног центра. Код људи који су на убод ових инсеката преосетљиви или алергични јављају се јак бол у глави, копривичање, несвестица, осећај гушења и страха, како се десило и Дејану с почетка ове приче. Некад се у оваквим случајевима као помоћ свака три-четири сата узимала смеша од 50 до 100 грама меда, 200 грама јаке ракије, 1 грам аксирбинске киселине и 1 литар прокуване воде. Наравно, овај рецепт је давно превазиђен јер медицина данас има савремене лекове који готово увек врло успешно лече угроженог.

И на крају, неопходан савет за све оне који су алергични на пчелињи отров, односно за мајке и очеве уколико и сумњају да њихово дете тешко подноси убод једног од ових инсеката.

Наравно, и даље се на излет, летовање или бербу воћа може ићи сасвим нормално, без страха, али уз неопходну предостројност која је врло једноставна: треба само са собом понети таблете синопена, авила, охтетала, фенергана или капсуле лентостамина што се све може набавити у апотеци. У случају да отровни инсект убоде алергичну особу, одмах треба да јој се да један од ових лекова, а затим што пре – у најближу амбуланту. Са пчелом се није шалити. **Иван Лончар**



чвор) који обезбеђује аутоматско надраживање нерава комплетне жаоке ван тела пчеле и њено повлачење. Убодени са своје стране обично прстима покушава да истисне жаоку, што је погрешно, јер при томе цеди сву резерву отрова из жлезде и мехура. Жаока се лако и брзо најбоље вади пинцетом јер се тако сав отров задржи у њој. Препоручује се да се место убода премаже вазелином или ланолином. Међутим, то није довољно ако пчела убоде човека који је на њен отров изузетно осетљив.

Крај за неколико минута

Убод пчеле најчешће се заборави већ после неколико дана. Али, познати су случајеви, истина врло ретки, да од једног убода убрзо умре потпуно здрав човек. Неки научници сматрају да прави имунитет према пчелињем отрову – не постоји. Понекад чак ни патолошко-анатомска обдукција не може да установи како је микроскопска капљица пчелињег отрова, односно убод осе или стршљена, могла за неколико минута да усмрти здравог човека.

Ни за једно од многих средстава која се данас користе против ове врсте отрова, човек не може рећи да су сасвим сигурна. Још се 1788. у једном руском часопису каже: „Узалудно ће се у пчеларским књигама тражити свеопште средство против пчелна испитивања доказала су

да пчелињи отров делује на нервни систем. За дејство отрова интересовала се и египатска краљица Клеопатра, па је скупила збирку разних отровних материја, трудећи се да пронађе отрове који делују безболно. Показало се да отров оса (пчеле се у ову сврху нису користиле јер су тада сматране светим животињама) изазива смрт са најмањим патњама. При убризгавању отрова осе човек губи свест и он умире брзо и без патњи. Немачки истраживачи В. Нојман и Е. Хаберман тврде да мелитин, беланчевинаста материја издвојена из пчелињег отрова, изазива нагло снижење крвног притиска, разлагање црвених крвних зрнаца, грчење попречнопругастих и глатких мишића, а такође блокира и такозване ганглијске синапсе. (Ганглија је скуп нервних ћелија, влакана. Синапса је место контакта међу неуронима. Нервни систем човека изграђен је од преко десет милијарди нервних ћелија, а свака нервна ћелија са свим њеним огранцима назива се неурон).

Најопаснији лето и јесен

Организми људи различито реагују на пчелињи отров: најосетљивија су деца, жене и старија лица, што опет у великој мери зависи од врсте инсекта, броја, места убода. Наше тело другачије реагује ако га је убо стршљен чија је жаока снабдевена са ви-

СУПЕРВАН II – најбржи на свету

ГАЈБИЦЕ У ФОРМУЛИ 1

**ГУТА ГОРИВО, АЛИ
ЗАТО ЗА САМО ТРИ
СЕКУНДЕ УБРЗАВА**

ОД НУЛЕ ДО 100 КМ/Х.

**НАЈВЕЋА БРЗИНА
КОЈУ ПОСТИЖЕ
ИЗНОСИ 300 КМ НА
ЧАС.**

Познаваоци су сигурно препознали „форд транзит“ само у специјалној верзији. Овај доставни ауто (какви се иначе употребљавају за пренос робе на аеродромима, снабдевање намирницама у граду и слично) добио је и ново име „суперван II“ и званично је најбрже возило ове врсте на свету.

Споља је овај комби лепо уредио познати дизајнер спортских аутомобила Тони Сауттејт, а шасија и погонски механизам преузети су од формуле 1! Мотор је фордов DEL V 8 што значи да има осам цилиндара у „V“ распореду, запремине 3.900 кубних центиметара а снага 590 KS. Од старта до 100 km/h треба му само 6.5 секунди!

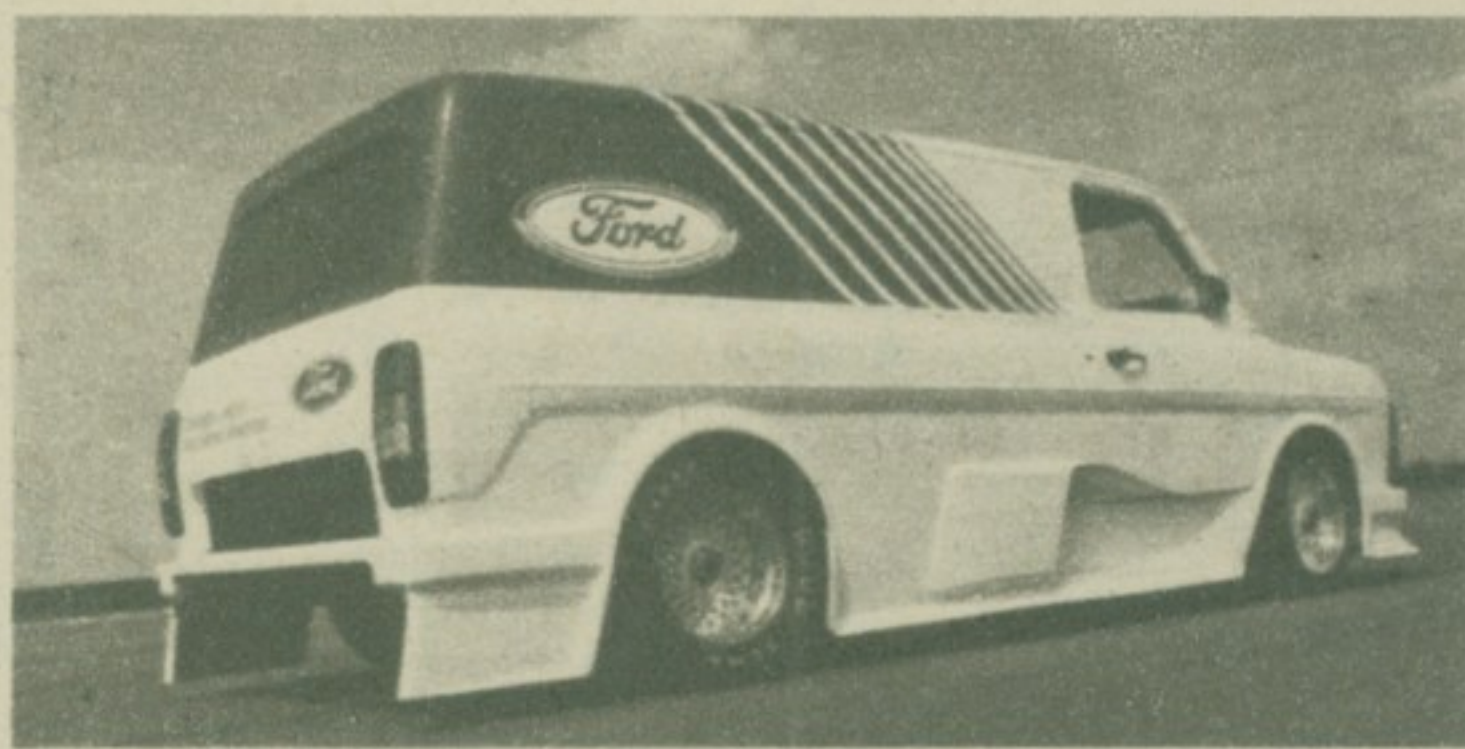
Кабина има само два удобна седишта, као код аутомобила намењених за рели, ту је чак и сигурносни лук.

Јасно је да „транзит“ подешен за рекорде мора да троши и знатно више горива: 47 литара на 100 km. Поређења ради „транзит“ са дизел-мотором троши свега 7,8 литара.

Претходник овог лепотана „транзит – суперван I“, направљен још 1970/71. имао је такође осмоцилиндрични мотор, али снагу од „свега“ 435 KS док је највећа брзина коју је постигао износила 220 km/h.

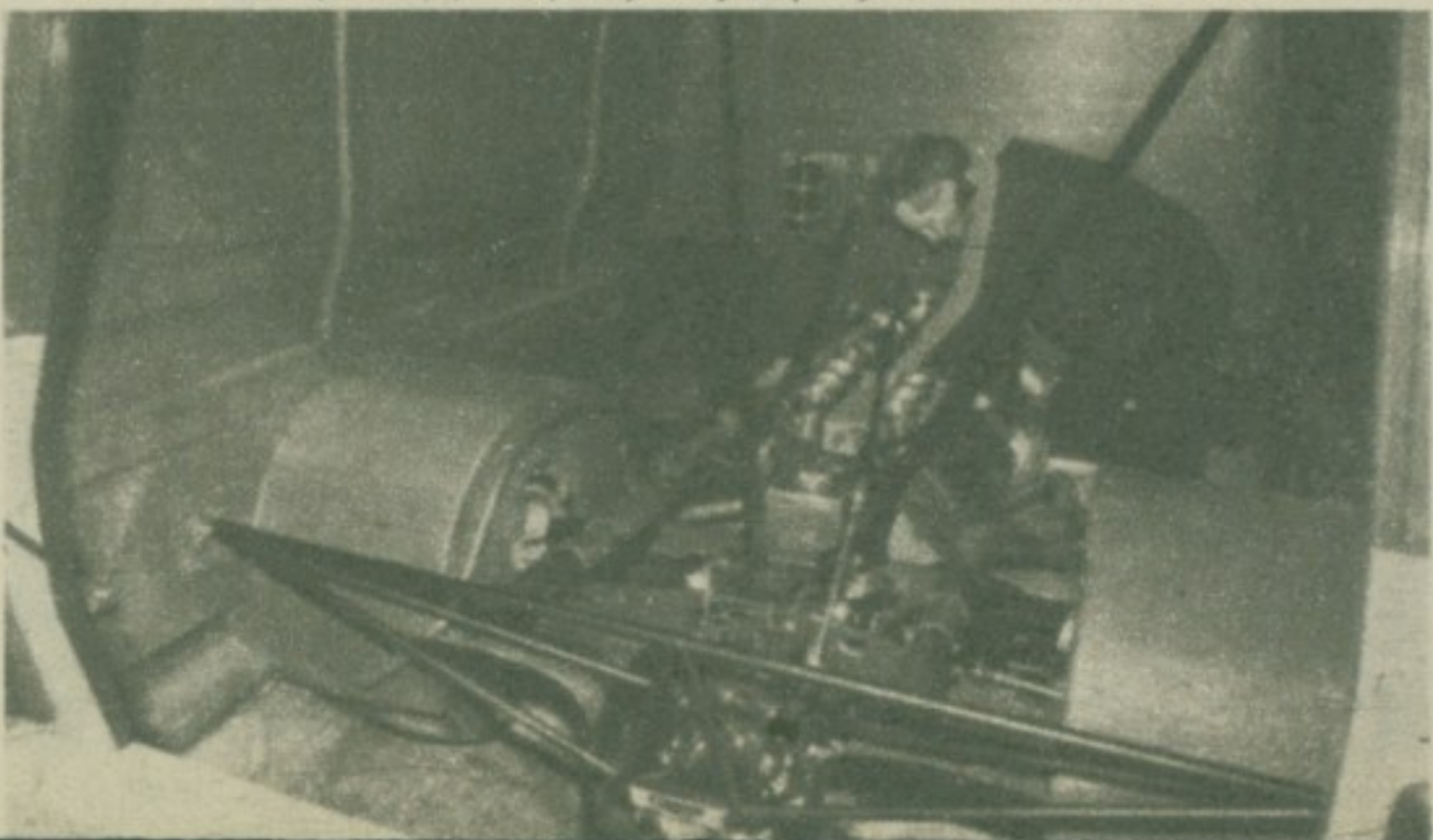
Лепи, јак и брзи „транзит суперван II“ биће приказан на аутомобилским пистама у току овогодишње спортске сезоне. Изузетан дизајнерски подухват студија „Ауто рејсинг технологи“ из Вулстоуна у Великој Британији биће у исто време и одлична реклама за обичан „транзит“ које је најбоље продавано возило у Европи, у категорији такозваних средњих комерцијалних возила. Вероватно је то и главни разлог зашто је овај комби уопште угледао свет – иначе шта ће коме да кофере или парадајз вози брзином од 300 km/h.

М. И.



Тони Сауттејт, познати дизајнер спортских аутомобила, направио је и ову изузетно допадљиву каросерију комбија који може да буде и путничко возило. Примењени су спојери и укомпоновани браник, усисна грла за хладњаке и широке гуме за спортске аутомобиле.

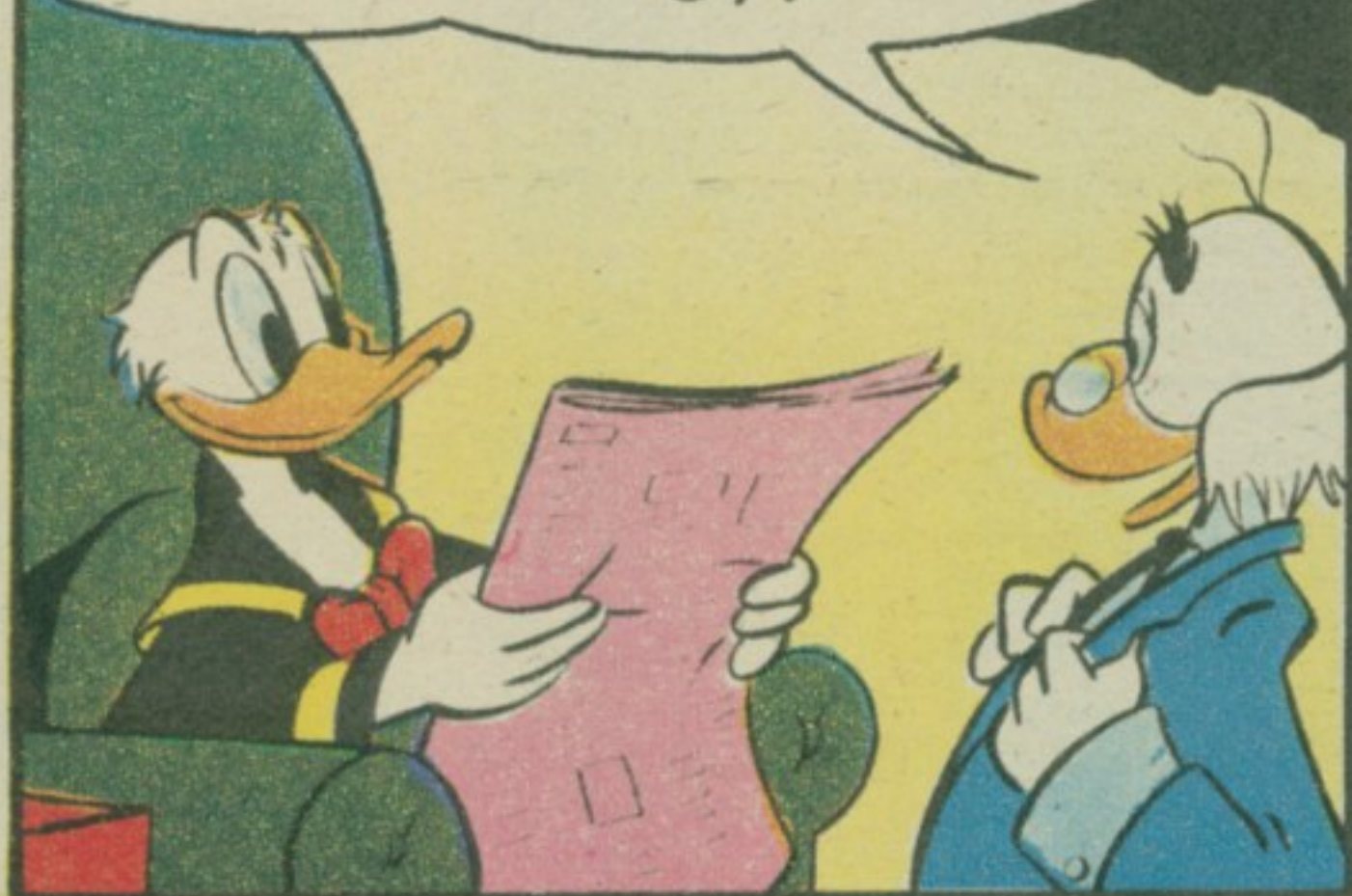
Кад се подигну задња врата, указује се права формула 1. Има места и за пртљак, али у овој рекордерској верзији – њега неће бити.



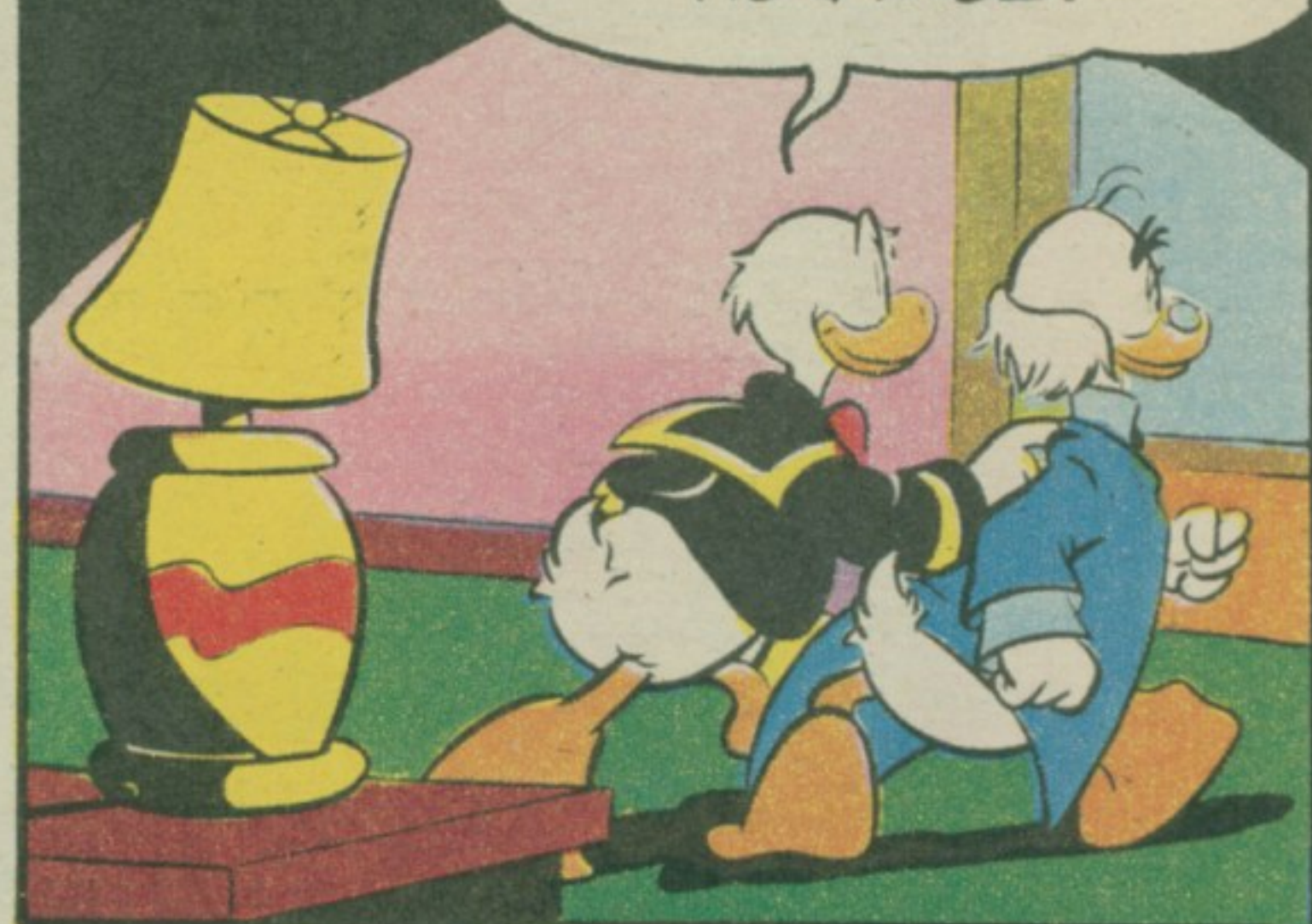
WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

Е, ПА, МЛАДИЌУ, МОГУ
ТИ РЕКИ ДА САМ КОНА-
ЧНО ЗАВРШИО СВОЈУ
ЛАБОРАТОРИ-
ЈУ!

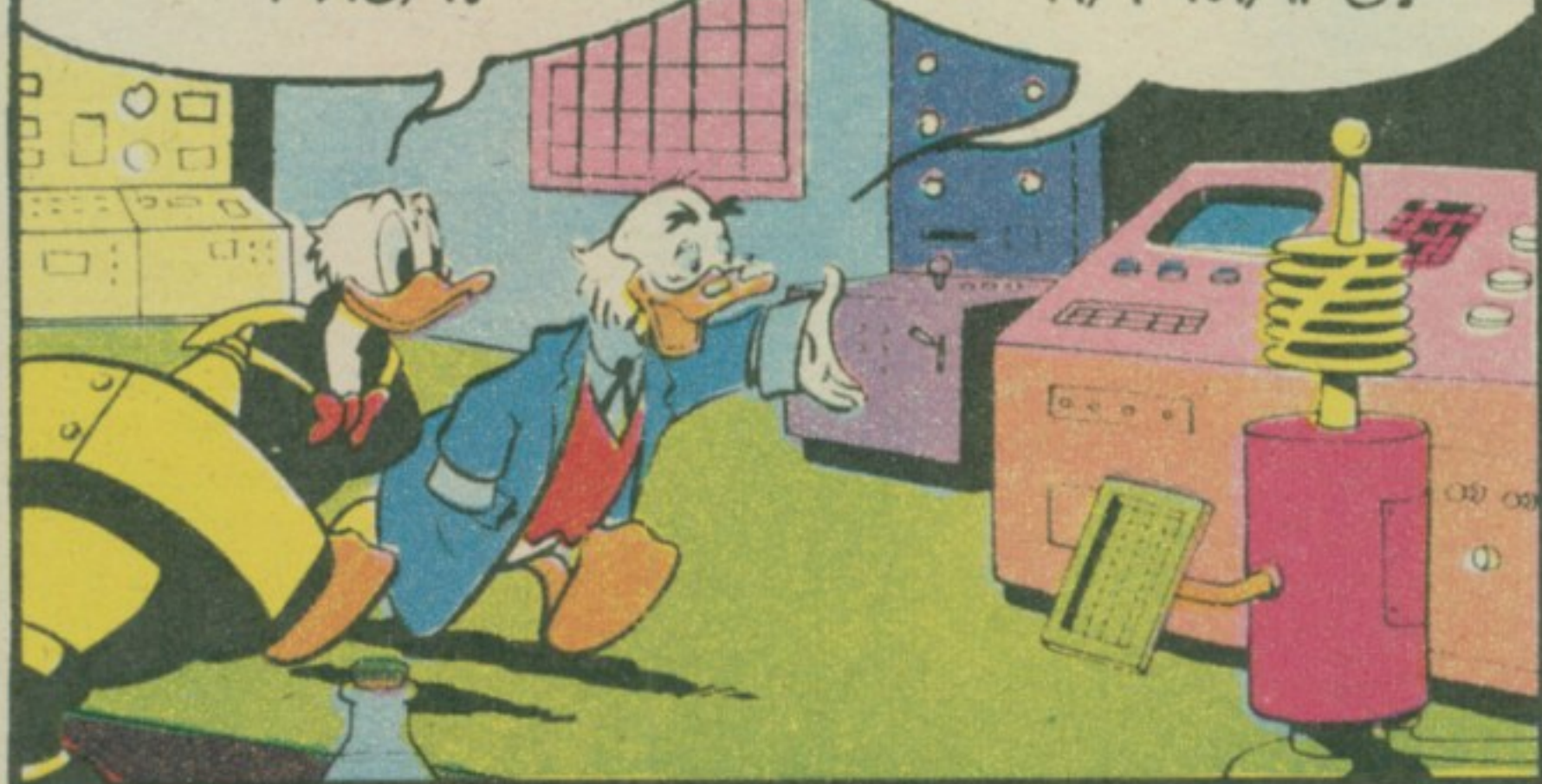


ХАЈДЕ ДА МИ ЈЕ
ПОКАЖЕШ!

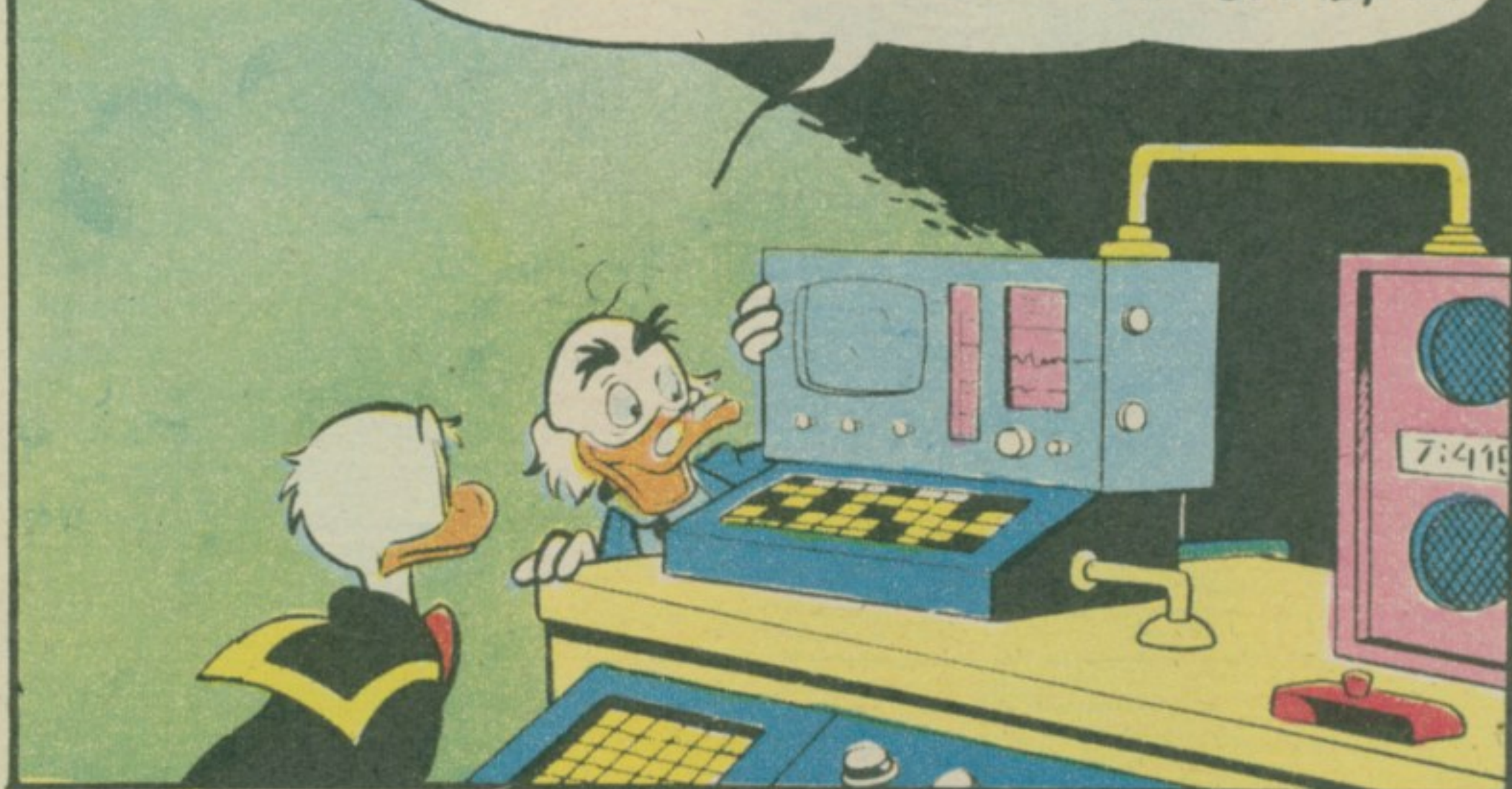


О, ДЕДА СТАЈО,
ПА ОВО ИЗГЛЕДА
К'О СВЕМИРСКА
ЛАБОРАТО-
РИЈА!

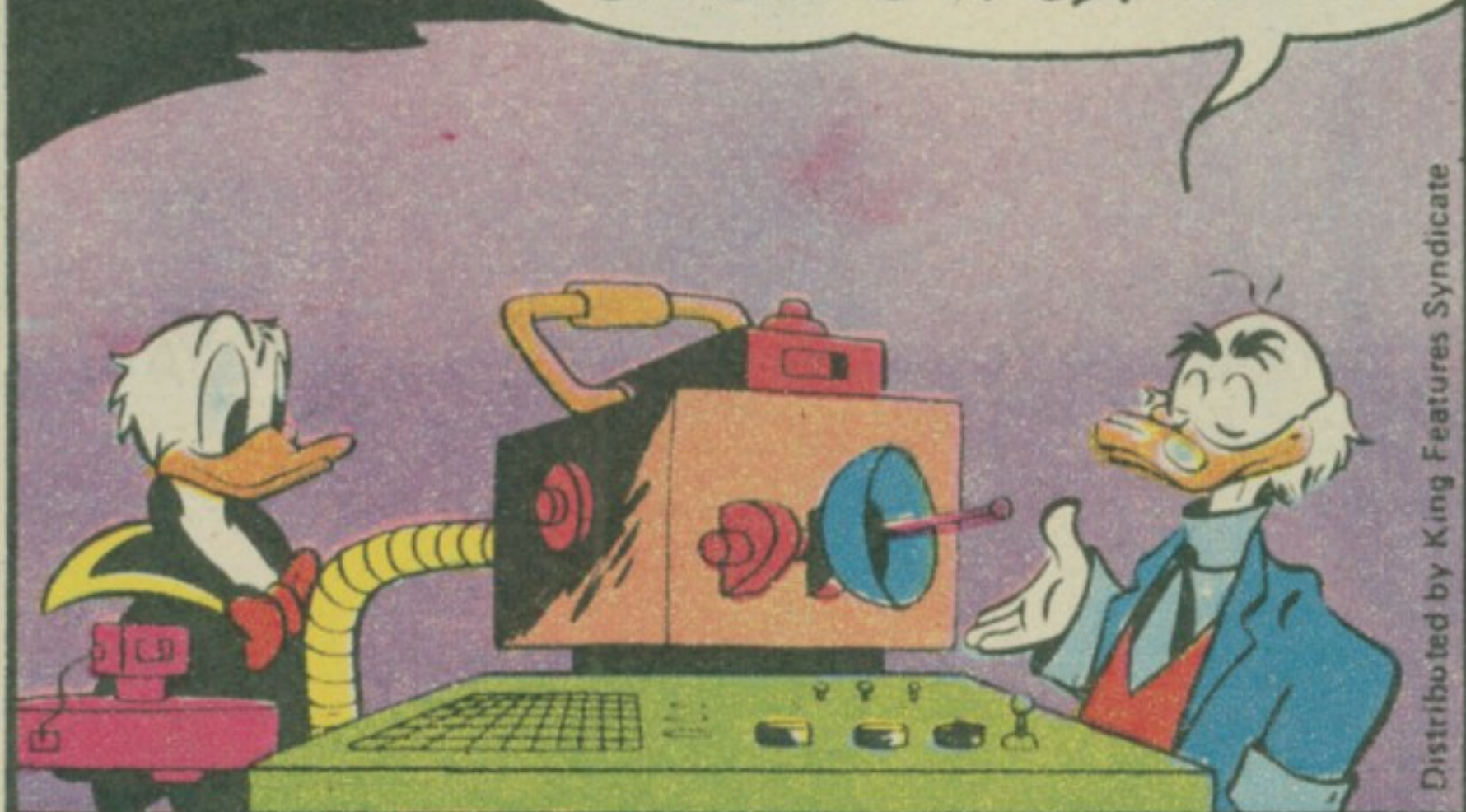
У ПРАВУ СИ!
СПРЕМАМ САМ
ДА СЕ УКЉУ-
ЧИМ У ЛЕТ
НА МАРС!



ОВО ТИ ЈЕ КОМПЈУТЕР ЗА ПРА-
КЕЊЕ СВЕМИРСКИХ ЛЕТЕЛИЦА...

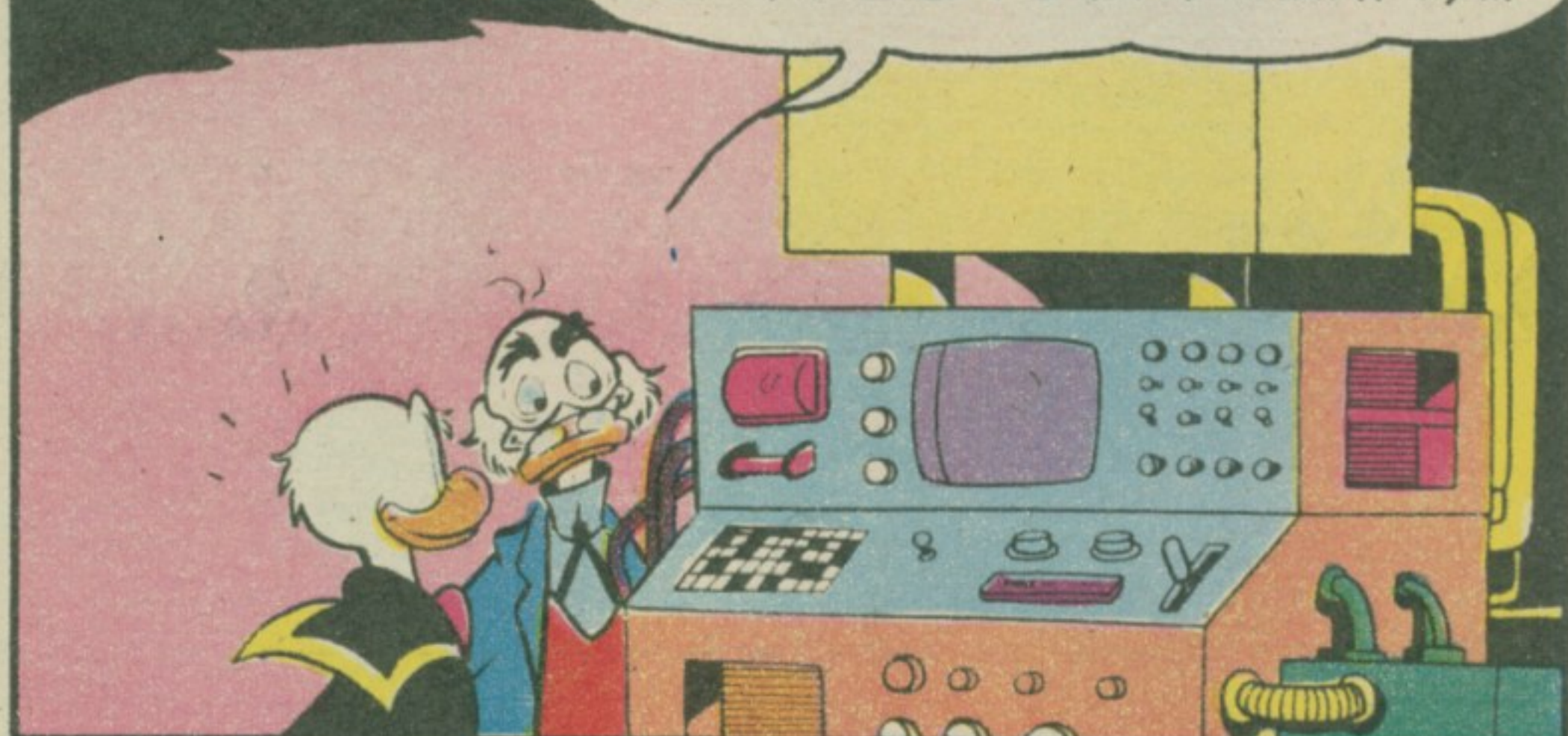


А ОВО ЈЕ МОЈ ПОНОС
-ДЕЗИНТЕГРАТОР!
ПРЕБАЦУЈЕ ЉУДЕ НА
ОГРОМНЕ РАЗДАЉИНЕ!

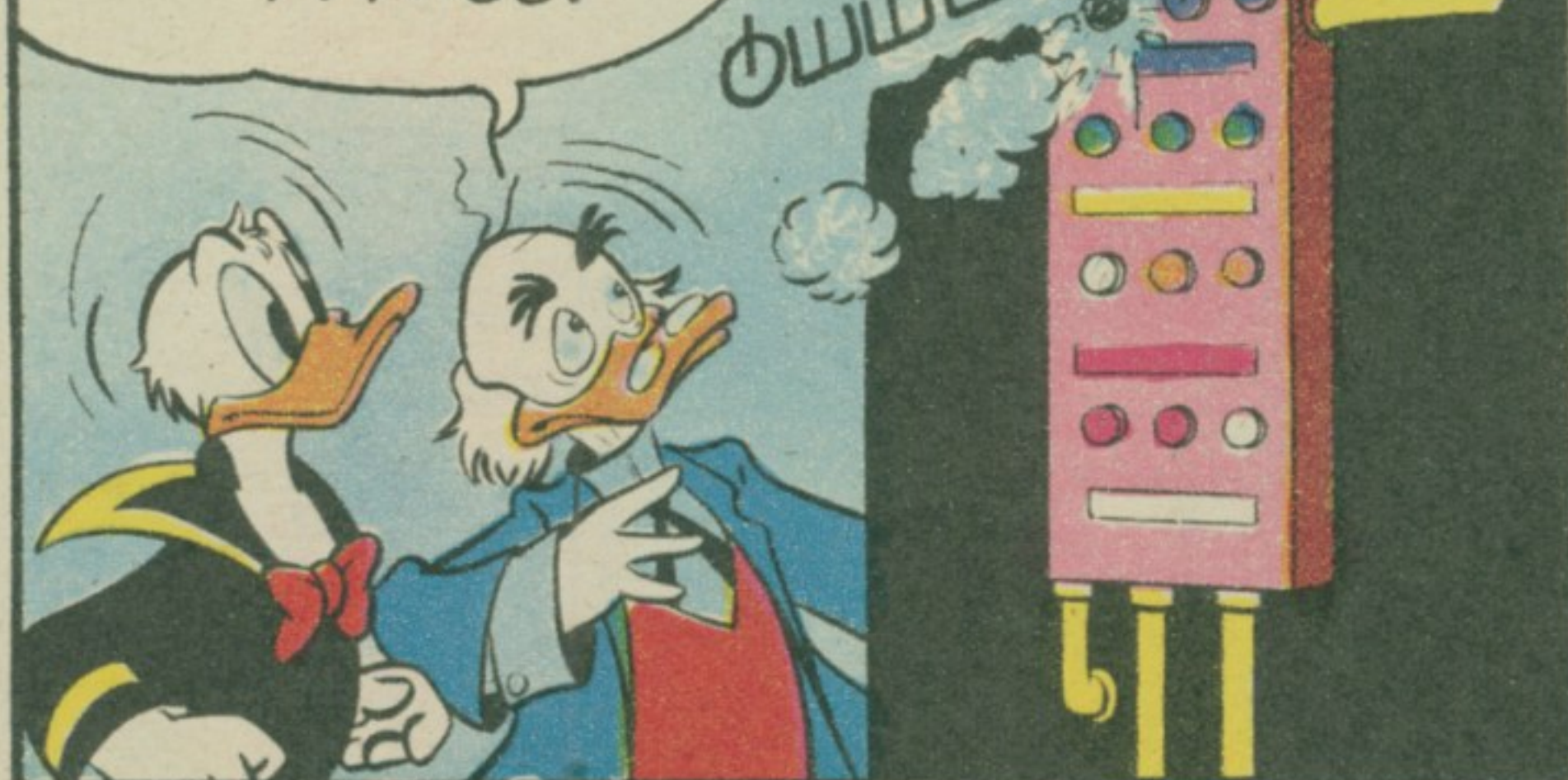


Distributed by King Features Syndicate

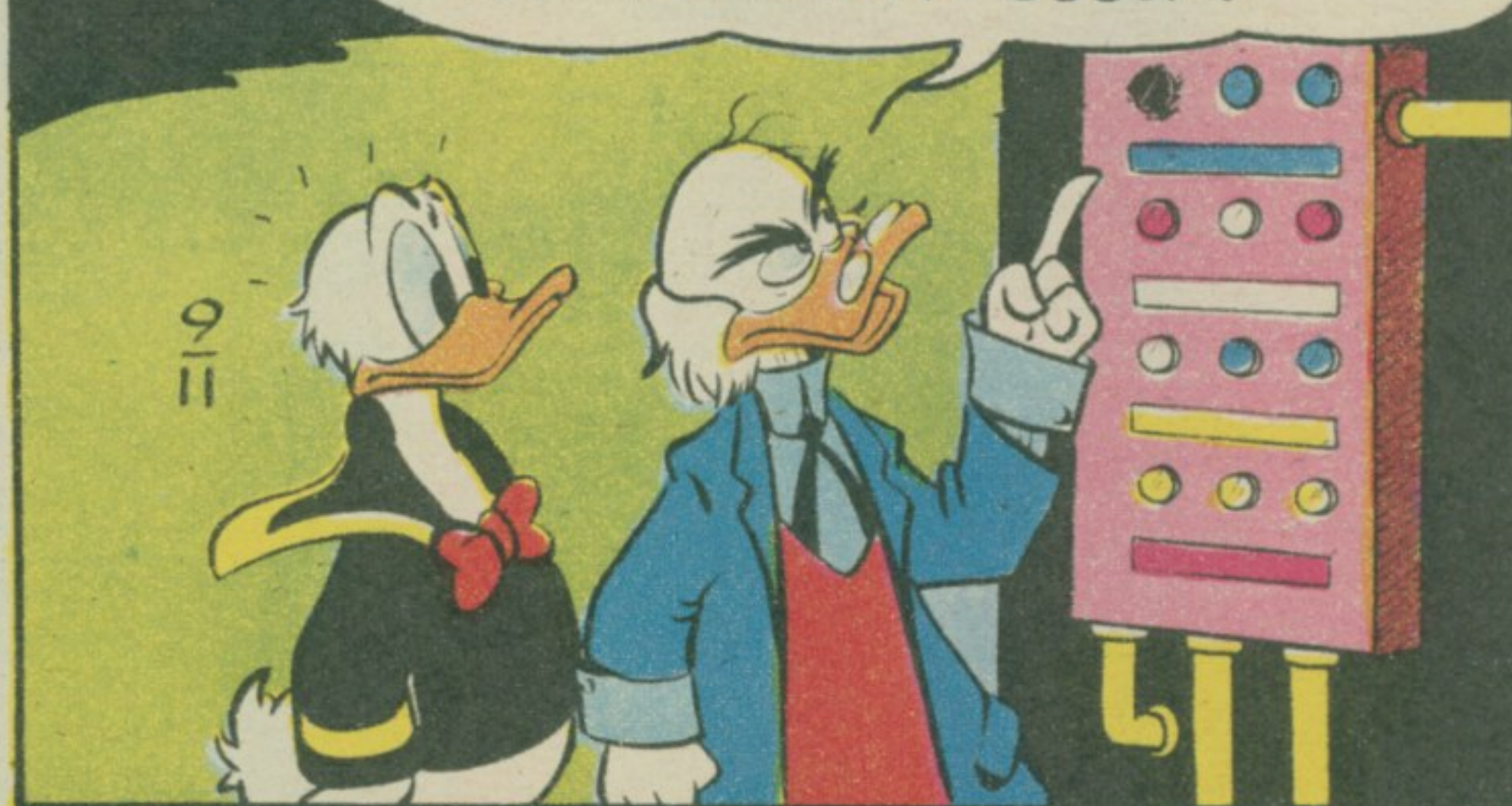
ТУ ЈЕ И СИМУЛТАНИ ПРЕВО-
ДИЛАЦ НА ТРИ ХИЉАДЕ
ЈЕЗИКА И НАРЕЦЈА, ИЗГО-
ВАРА СТО РЕЧИ У МИНУТУ...



И НА КРАЈУ
-МОЗАК СВЕГА!
ЦЕНТРАЛНИ...
УУУПСС!



А ОВО ЈЕ ОСИГУРАЧ ЗА МЕРЕЊЕ
КОЕФИЦИЈЕНТА ИНТЕЛИГЕНЦИ-
ЈЕ ПРИСУТНИХ ОСОБА!



У ОКОВИМА ЛЕДА



У читавој антарктичкој области нема негостољубивијег места од острва Херд. На овој усамљеној, ледом покривеној хриди која штрчи из Индијског океана, истраживаче на сваком кораку вребају опасности: оштри превоји, стрме падине, по 50 метара дубоке пукотине...

Наша трочлана експедиција, која је за рачун аустралијске владе требало да проучи живи свет на овом острву, кретала се већ седам дана без икаквих незгода. Захваљујући великој опрезности, успешно смо савлађивали успоне, обилазили процепе и измицали леденим лавинама које су се сваког часа сурвале са оштрих врхова.

И управо та срећа која нас је пратила навела ме је да заборавим оно што знају сви истраживачи: да њихов највећи непријатељ нису глечери и пукотине, већ – претерано самопоуздање...

Било је то 10. фебруара 1971. године. Управо смо прелазили један од оних оштрих брегова који се уздижу између два процепа кад помислих да превише споро напредујемо и махнално убрзах корак. Изненада, један налет ветра ме занесе и ја изгубих равнотежу. Следећег тренутка висео сам о конопцу који ме је везивао за моје другове, а испод мене је зјапио 30 метара дубок амбис чије се дно губило у таму.

Док су ме Јан Дилон и вођа експедиције доктор Греам Бад извлачили из пукотине, осетих како ми десну ногу пробада оштар бол. Горе, на брегу, доктору је један поглед био довољан да види да је сломљена. Учврстио ју је помоћу бамбусових штапова, а затим ми је дао инјекцију морфијума. Тренутна опасност је прошла, али је права битка тек стајала пред нама.

Били смо на глечеру Готли, 50 километара удаљеном од базе а читавих 400 километара од цивилизације! И управо ту сам нашао да својом лакомислености доведем у питање наша три живота.

Покушао сам да се извиним друговима, али су они учтиво одбили да ме саслушају. Разапели су шатор, унели ме у њега и сместили у једну врећу за спавање. Затим су ми саопштили шта намеравају.

– Вратићемо се у базу да потражимо хеликоптер – рекао је Бад. – За три дана смо овде. Можеш ли толико да издржиш?

– Могу – рекох знајући да нема другог решења. Трудио сам се да делујем хладнокрвно, али ми се срце стезало при помисли да ћу остати сам у овој леденој пустоши, тим пре што сам мало веровао у успех њиховог покушаја. Било је довољно да се једноме деси исто што и мени па да сва тројица будумо изгубљени.

Оставили су ми један петролејски решо, канту са горивом, храну и кутију са морфијумом и пилулама за спавање. Бад ми је чак дао и један шпијунски роман да прекратим време. Потом су отишли...

Наредних пола часа покушавао сам да читам, али убрзо схватих да је сувише хладно да бих држао руке ван вреће за спавање. Неко време сам тако лежао, а онда ме од мировања ухвати нервоза, те отпузах

до улаза у шатор и провирих напоље. Имао сам шта да видим: околни лед почео је да се топи, а око узвишења у која смо забили коце шатора појавиле су се барице. Дакле, моје скровиште неће бити дугог века!

Само што сам то помислио, снажан налет ветра почупа кочиће из њихових лежишта и зидови шатора се срушише на мене. Одмах затим поче и киша.

Био сам сав мокар и дрхтао сам од хладноће, али се некако помирих са својим новим положајем. Једна пилула за спавање помогла ми је да мало одремам. Али, у поноћ ме је пробудила јака грозница. Тако сам, дрхтећи, дочекао јутро.

Борећи се са шаторским платном које је стално падало успео сам да себи припремим мало овсене каше, а затим сам поново легао. Нога је изненада почела тако јако да ме боли да се нисам усуђивао да додирнем чак ни бамбусове удлаге. Уз то, приметих после неког времена да лежим у 15 центиметара дубокој бари и да је крзно вреће за спавање скроз натопљено водом; то је учинила моја телесна топлота!

У оваквим мукама провео сам остатак дана, а увече су ми две пилуле за спавање помогле да чврсто заспим.

Али, сан није дуго трајао. Усред ноћи пробудило ме је језиво осећање да ми нешто стеже груди. Одмах сам видео шта је: вода у којој сам лежао – следила се!

Креснуо сам шибицу да бих упалио решо, али је



пламен блеснуо и одмах утрнуо, дајући ми на знање да нема довољно кисеоника. Схватих да се и шаторско платно заледило и да сам – херметички затворен! Као помахнута, дохватих нож и почех да пробијам отвор у кртом платну како бих у овај ледени гроб пустио мало ваздуха. Затим се, полумртав од страха и хладноће, спремих да будан дочекам јутро.

Са изласком сунца лед је почео да се отапа. Тај и неколико следећих дана проживео сам у некој мешавини бола, нервозе и досаде. Сећам се да сам највећи део времена буљио у свој ручни сат и да ме је споро кретање његових казаљки избезумљивало. Књигу коју више нисам ни помишљао да читам користио сам као календар на тај начин што сам за сваки протекли дан пресавијао по једну страницу.

Седмог јутра приметих да ми је петролеја остало за још највише 48 сати. Уосталом, за паљење решоа била је потребна снага коју нисам могао

КАДА СЕ У ТИШИНИ АНТАРКТИЧКОГ ОСТРВА РАЗЛЕГЛО ДУГО ОЧЕКИВАНО БРУЈАЊЕ ХЕЛИКОПТЕРА, ПОМИСЛИО САМ ДА СЕ ОПЕТ РАДИ О ХАЛУЦИНАЦИЈИ.

да смогнем више од два пута на дан. Залихе намирница такође су се смањиле, а предвече сам са ужасом установио да немам више ниједну пилулу за спавање.

Следећи дан донео ми је још једно изненађење: открио сам да само уз велики напор могу да саберем мисли или да јасно видим неки предмет. Готово је, помислих, разум и чула ми отказују...

Лежао сам у том полусвесном стању кад ми се одједном учини да чујем неко пуцкетање. Помислио сам да се негде у леду отвара нова пукотина, али само што сам извирио да осмотрим околину звука – нестале.

Огорчен, обећах себи да више нећу обраћати пажњу ни на какве шумове. Када се, нешто касније, зачуло брујање мотора, стегао сам зубе и чврсто затворио очи.

Отворио сам их тек када сам осетио да неко скида са мене шаторско платно. Жмиркајући, гледао сам у лице које се наднело нада мном. Било је то лице Греам Бада.

– Здраво друже, – рече доктор, трудећи се да му глас звучи што веселије. – Изгледа да си се прилично намучио ових дана...

Нешто касније, док нас је хеликоптер носио у сигурност, Бад је причао: – Дилон и ја смо за три дана стигли до базе, али нисмо нашли хеликоптер. Морали смо радио-везом да га затражимо из базе у Мосону, на антарктичком тлу.

Гледао сам у бело пространство под собом. – Имам једну молбу – рекох. – Желео бих да ми следећих месец дана не помињеш антарктичко тле!

Јан Холмс

КО ЖУРИ-ГИПС НОСИ

Журба се често нимало не исплати. У овом случају страховито се журило шездесет петогодишњој Елси Далтон из Престона у Великој Британији која је прво отворила врата на колима свог зета Алана Вилкинсона а онда, пре него што је он успео да заочи, испала кроз њих право на пакринг трговачког центра у који су се упутили.

Запрепашћен зет Алан је брзо пребацио ручицу мењача у рикверц и ташти која се још налазила у лежећем положају прегацио леву ногу. Случајни очевици су у хору завртиштал да се помери



унапред, што је Алан истог трену урадио – и тако прешао и преко Елсине десне ноге.

Све у свему Елси је имала среће, јер су јој

гипс ставили само на леву ногу. Добро је прошао и Алан јер му ташта ама баш ништа не замерала. „Он нема обичај да ме глуми. Алан је диван зет“.

САД СЕ УНОРМАЛИТЕ...

За Калифорнију важи да се у њој живи преслободно и помало распојасано. Тог су мишљења и житељи и власти суседне државе Орегона који су, колико да не буде недоумице, на ауто-путу 101 који пресеца границу две државе поставили следећи натпис: „Напуштате Калифорнију. Одсад се понашајте нормално“.



ОПРАВДАЊЕ НИЈЕ, АЛ' ЈЕ КРАТКО

У Бриндизију у Италији извесни Емилио Скарати ухапшен је зато што је украо ватрогасна кола с којима се потом провозао кроз читав град, укључивши сирене и са упаљеним ротирајућим светлом. Његово објашњење: „Досадило ми да чекам аутобус“. Можда то и није неко оправдање, али је бар кратко и јасно.

ХОЋУ ДА ВАС ОПЉАЧКАМ, МОЛИМ ВАС

Може ли неко, у размаку од двадесет минута, да покуша да опљачка четири банке и једну агенцију за уновчавање чекова и да нигде не успе? Може, поготово ако није скројен за пљачкаша што је очигледно био случај са човеком који је недавно у Филаделфији управо тако прошао.

На сваком од пет места на којима се изразито неталентовани пљачкаш појавио догађала се једна од две ствари: пошто би службеницима пружио листић хартије ови су га или хладнокрвно одбијали или их је спадала паника на шта би се он окренуо и брже боље изгубио.

У чему је ствар? Па, између осталог и у томе што су се на цедуљицама којих је било више налазиле и сасвим неприме-



не речи и изрази као што су „хвала“ и „молим вас“. О чињеници да несудбени лопов при себи није имао чак ни пиштољ да се и не говори.

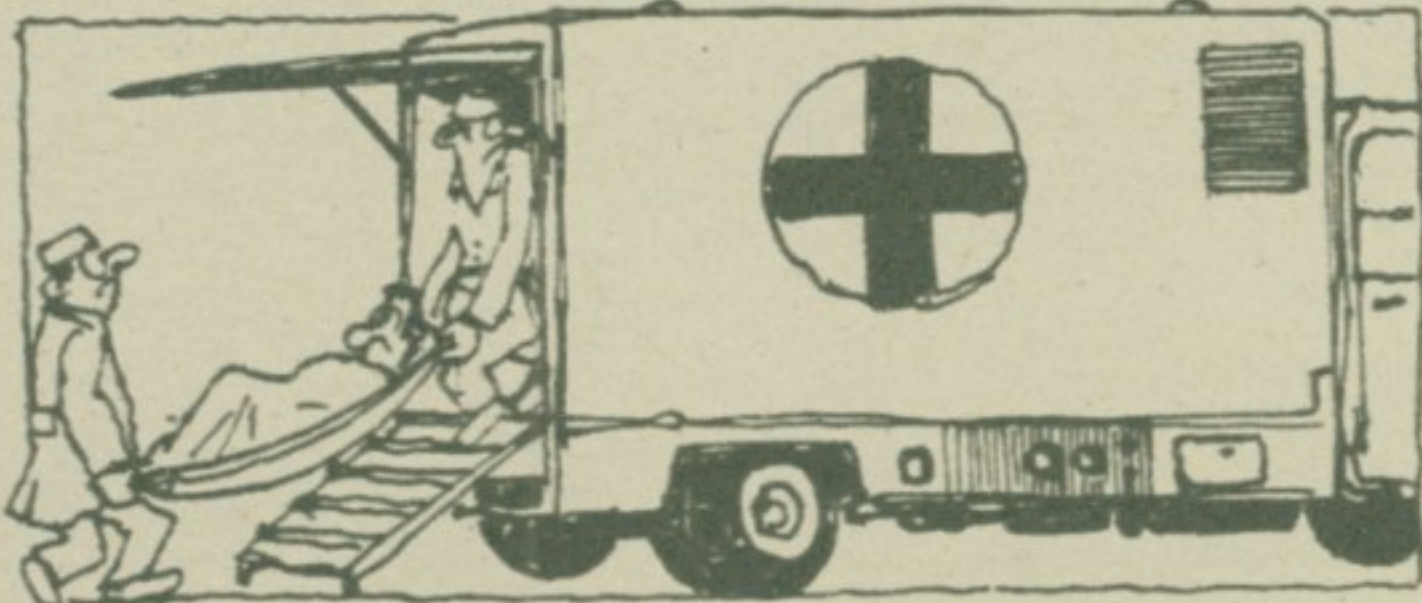
ХИРУРГ У КОНТЕЈНЕРУ

Западнотемачка фирма „Медицин-систем-техник“ недавно је направила покретну операциону салу смештену у стандардни контејнер (размере: дужина – 606 см, ширина – 244 а висина – 259). Намена је јасна: што брже стићи на место несреће и ту указати комплетну помоћ, посебно у крајевима које погоди нека катастрофа.

У контејнеру је монтиран операциони сто, по-

требни рефлектори, прибор за наркозу, боце с кисеоником и за инфузију, стерилизатор и све оно што је потребно свакој операционој сали. Ова покретна операциона сала оспособљена је за општу и трауматолошку хирургију, хирургију очију, оториноларинголошку, ортопедску, гинеколошку, уролошку, хирургију крвних судова и рађање беба.

Кад контејнер стигне на место операције, потребно је само да се укључи у водоводну и електричну мрежу.



ХОЋЕМО ВУЧЈАКА ЗА СВЕДОКА

Захтев једног будућег брачног пара из Фленсбурга у Западној Немачкој да им на венчању сведок буде вучјак по имену Нели матичари су одлучно одбили. А људи су све тако лепо испланирали: Нели би се лепо у књигу венчаних уписала отиском шапе...

ЧОВЕК КОЈИ РАЗУМЕ НАМЕРЕ ВЕТРА

Када је железничка линија на једном од канадских острва прешла из приватних руку у државне, а нова администрација је у списку службеника открила и дужност „читаца ветрова“ или, ако хоћете, ветротача. Кад су затражили објашњење чули су следећу причу.

У подножју планине Тејбл која се уздиже над острвом понекад дувају ветрови брзином и преко сто километара на час. Једном је ветар направио праву пустош: изненада је дунуо и с четрдесет отворених вагона „одувао“ терет. Штета је била велика. Е. тад је уведена и

дужност ветротача, заправо за њу се сам јавио месни фармер Лош Мекдугал, већ познат по способностима да на основу неких само њему знаних појава у природи предвиди кад ће се појавити ветар и којом ће брзином дувати.

Посао Мекдугала састоји се у томе да два пута дневно одлази у подножје Тејбл, затим телефонира железничкој станици и обавештава је о својим запажањима: тек тада одлучују да ли ће воз да крене или остане у станици. Мекдугал још ниједном није погрешно. Зато је ваљда и нова администрација, не желећи да изазива судбину, одлучила да дужност ветротача и даље буде на платном списку ове железничке линије.



ТО СТРАШНО НЕРВИРА НАШУ КУЦУ...

Поштарима стварно није лако. У Фресну у Калифорнији један крај покривају два поштара који се сваки други дан смењују што је и навело једну незадовољну грађанку да позове надзорника поште и каже му шта о томе мисли.



– Наша куца се одлично слаже са оним што долази понедељком, средом и петком, али је онај други просто изbezумљује – објаснила је бесно.

– А где је ваш пас сада?

– Испод нашег мимозиног дрвета.

– А наш поштар?

– Па, он је на дрвету, а то страшно нервира нашу куцу и тера је да без престанка лаје.

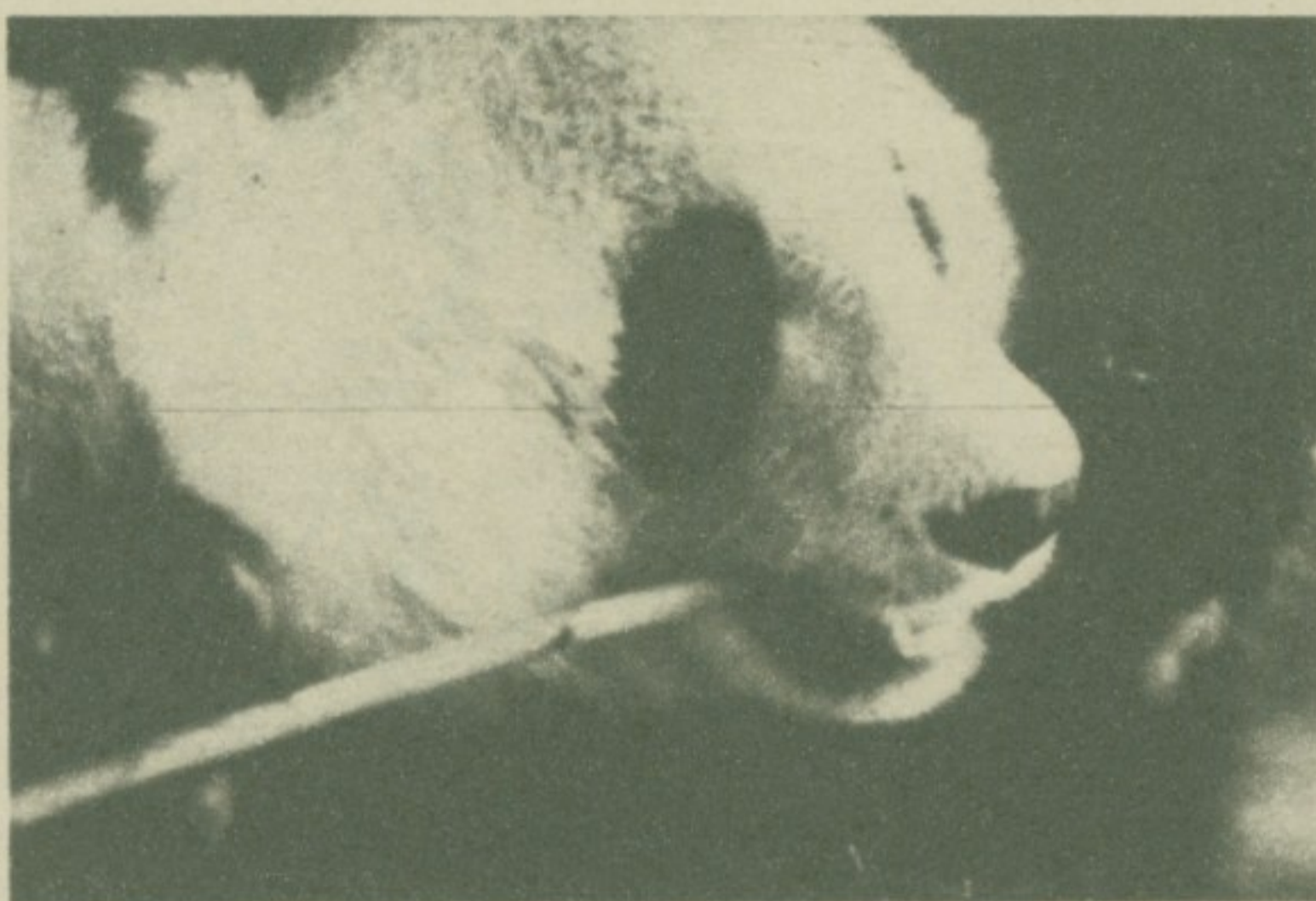
ТЕЛЕЗЕВАЊЕ!

Једна њујоршка тв-компанија на необичан начин завршава свој програм: на екрану се појављује човек који слатко, слатко зева. Јасно, то значи да је време да и тв-гледаоци пођу на спавање. Реакције публике уследиле су врло брзо – у студио су почеле да стижу на стотине писама од људи које мучи несаница с молбом да телевизија продужи телезевање. Ускоро је ова њујоршка тв-компанија продужила програм: сад чика зева пуних пет минута.

САМО ДА НЕ ПРОЦВЕТА

Кинески биолози ових дана са зебњом гледају у стабљике бамбуса и то врсте која се стручно зове *Arundinaria fangiana*, прижељкујући да се не догоди феномен који искрсава сваких 30, 60 или 120 година да та биљка процвета. Јер, ако се то догоди, а има изгледа да баш овог лета *Arundinaria* пусти пуполке, стотине панди биће осуђено на смрт од глади.

Популарни кинески медведићи једна су од угрожених врста које се налазе под заштитом, будући да им се број јединки опасно спустио и ближи се граници истребљења. А панде се, као што је познато, хране искључиво



младицама бамбуса. Међутим, кад бамбус процвета – изданци се обавезно сасушују и панде остају без хране. Иначе, цветање бамбуса је појава коју наука још није разјаснила. Зашто цвета баш у појединим годинама после деценија мировања? Шта

најављује појаву цвета на бамбусу? На ова питања за сада нема одговора.

Иначе, у Кину већ пристижу, посредством светске организације за заштиту природе, огромне количине шећерне трске која би могла да замени бамбусове изданке. Један

панда-медведић поједе десет до петнаест килограма хране сваки дан, па је јасно да проблем њихове исхране није нимало лако решити. Панде живе у покрајини Сечуан и рачуна се да их има око хиљаду укупно.

Додајмо још да на другом крају света, у зоолошком врту Вашингтона, научници исто тако помно прате понашање једног пара панди. То су чувени медведићи Линг-Линг и Хсинг-Хсинг – чувени по томе што су прошле године донели на свет младунче, а то се иначе пандама не догађа у заробљеништву. На несрећу, младунче је брзо угинуло, међутим, могло би се догодити да овог лета Хсинг-Хсинг поново затрудни.

ПАРАДАЈЗОМ НА МУВЕ

Ова су досадна бића универзална у том смислу што су права напаст и за град и за село. Многобројни хемијски препарати нису увек довољно ефикасни у борби против њих и, што је још горе, загађују ваздух у собама. Малтене ви се онесвестите, а њима ништа. Али, и за то има лека. По речима западњонемачког професора Каминског довољно је држати у соби неколико саксија са цветом пара-



дајза и муве гарантовано беже из ње. Уосталом, уверите се. У овогодишњој најезди комараца, чули смо, многи Београђани бране се управо на овај начин – цветом парадајза.

НЕВРАЋАЊЕ НИЈЕ ДОКАЗ СМРТИ

Пошто је прво резервисао себи место у првом свемирском броду који ће повести туристе на Марс, један Американац закључио је да ће бити најбоље

да се претходно за сваки случај осигура. Дотични се обратио једном британском осигуравајућем друштву које је после много премишљања прихватио понуду. У стандардни уговор овога пута убачена је следећа клаузула: „Невраћање на Земљу није доказ смрти“.



СРЕЋА У НЕСРЕЋИ

Када је у једној радњи у Чарлстону у Западној Вирџинији експлодирала боца с гасом, у првом тренутку место несреће деловало је застрашујуће.



Спасилачке екипе су страховале да ће под рушевинама наћи и на људске жртве. Успели су да извуку седамнаесторо људи лакше или теже повређених, али су сви били ван животне опасности. Срећа је највише послужила

Каролајн Грифин и њену двадесетдвомесечну кћер Хинтер.

Експлозија је малу Хинтер отргла из мајчиних руку и баčila је у правцу стакленог излога удаљеног девет метара. На срећу, пролетела је кроз на-

прсто стакло и пала на гомили амбалаже готово неозлеђена. Мати Каролајн одлетела је на супротну страну, према зиду. И она је имала свој срећни отвор и пројурила кроз рупу коју је експлозија направила у зиду.

СТОП НА ЗЕЛЕНО!

„Поштовани гости, најљубазније вас молимо да не употребљавате било какве предмете или одећу зелене боје!“ – прочитаће свако ко стигне на острво Флиндерс, неколико километара јужније од Аустралије. Ово омиљено одмаралиште Аустралијанаца недавно је било буквално преплављено скакавцима који обожавају

зелено, било да се ради о биљкама или одећи. Од децембра прошле године



на острву више нема растиња – скакавци су све појели.

АКО
НЕКОГ
ВОЛИШ,
ДАЈ МУ
СЛОБОДУ



Рафаела Савинели

БОБО, ИДЕМО

ТВОЈОЈ КУЋИ!

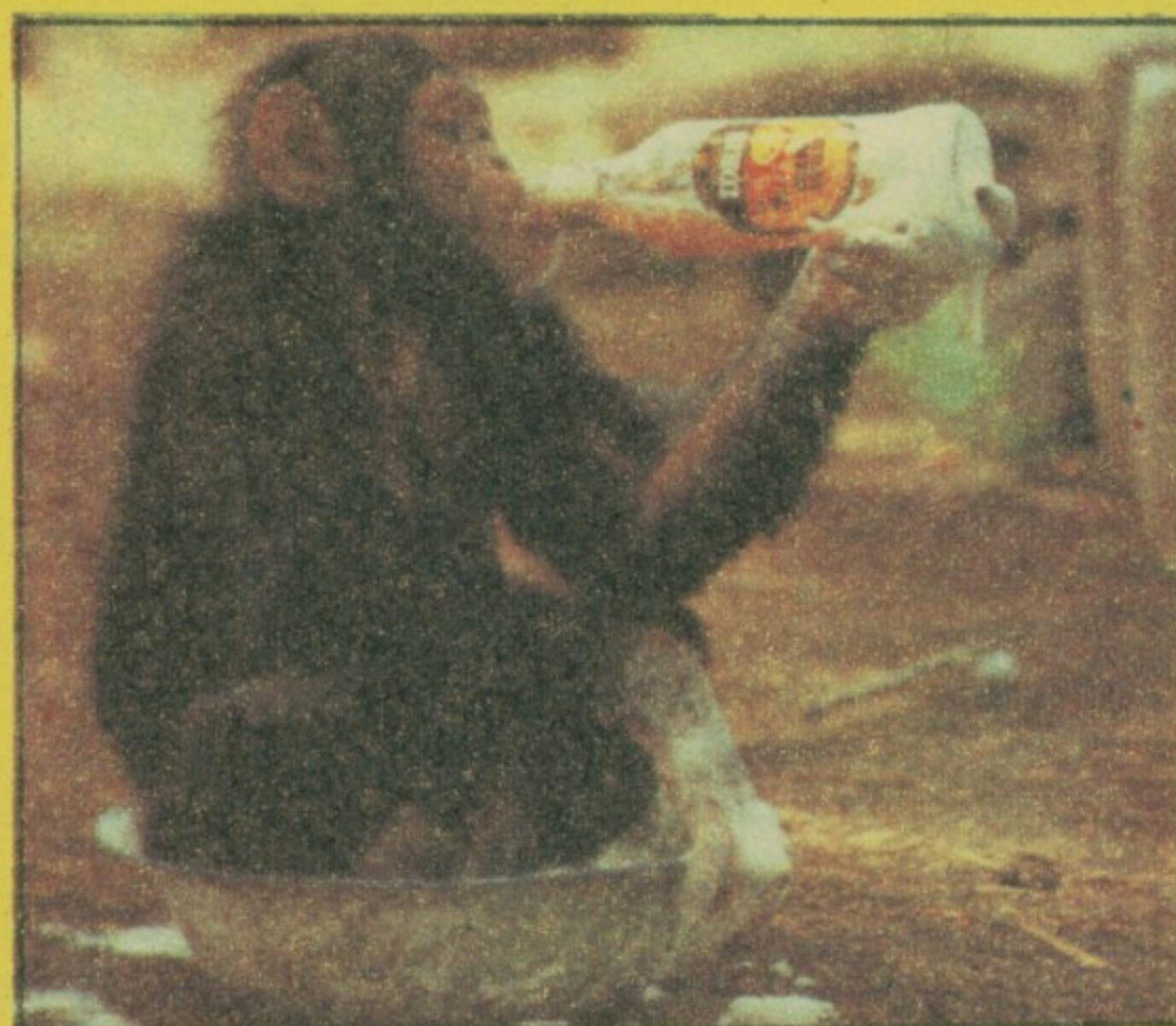
ПОГЛЕД НА
БЕСПОМОЋНО БИЋЕ
ОТРГНУТО ОД
ПРИРОДЕ И БАЧЕНО
ИЗА РЕШЕТАКА И –
ЈЕДАН МИРАН ЖИВОТ
ПРЕТВОРИО СЕ У
АВАНТУРУ, ЉУДСКУ И
НАУЧНУ.

Угледала сам га у продавници где сам обично куповала храну за животиње у кавезу. Био је у заиста јадном стању што и није чудо. И свака друга беба шимпанза на његовом месту изгледала би исто. Растужила сам се, али ми није падало на ум да га купим и понесем кући. Исувише сам знала о мајмунима и проблемима који би ме снашли ако се одлучим на такав корак. Осим тога, нисам желела да и сама, на неки начин, учествујем у тој по мени трагичној трговини животињама. Међутим, једног дана супруг Марио који је видео моје лице у продавници појавио се на вратима са малим шимпанзом у рукама. Поклон! Попустиле су све бране, све опирања и размишљања – прихватила сам га и привила на груди: тако је почела наша прича.

Овим речима се Рафаела Савинели, из околине Павије у Италији где живи на већем имању окружена многим другим животињама, сећа свог сусрета са Бобом који ће из темеља изменити њен живот.

Пакао у кући

У новој средини, ослобођен решетака, Бобо је брзо повратио самопоуздање. Све је запањила његова радозналост, али и нека необјашњива агресивност коју није било лако контролисати. Стално је био у покрету и ако би га, макар и за минут, оставили самог, правио је русвај: отварао је фрижидер и из њега извлачио ствари, палио и гасио светла, одвртао славине и играо се тушем, гребао намештај, разбијао тањире, скакао по креветима и орманима, вешао се о лустере... Рафаелина кућа претворена је у пакао. Више није могла да прима пријатеље нити је имала тренутак слободног времена. Постало је јасно, упркос дивном дружењу и великој узајам-



Ево шта су мајмунска посла!

ној љубави, да тако не може даље Марио предлаже да Боба затворе у једну помоћну кућицу у дворишту, али Рафаела је против тога. Зна да је Бобо дете џунгле и у њој полако сазрева одлука да малог шимпанзу после годину дана боравка међу људима врати тамо одакле су га трговци узели. Ступа у контакт са људима који проучавају ове животиње. Тако, између осталог, телефонира професору Данилу Маинардију из Зоолошког института у Парми и једног дана, са Бобом, одлази да га посети.

Од Маинардија је Рафаела добила савете и адресе. Сазнала је да у Африци једна млада Енглескиња враћа дивљини шимпанзе које су власти одузеле ловокрадицама и разним посредницима широм света. Зове се Стела Бруер и ћерка је директора резервата Абуко који се протеже око Бенџула, главног града Гамбије. Рођена и одрасла у овом резервату, одувек је вољела шимпанзе па је одлучила да се настани у подножју планине

Асирик у националном парку Ниоколо-Коба у Сенегалу и преда се овом хуманом послу.

Школа за шимпанзе

Пред крај децембра 1974. са картом за Дакар, Бобо и Рафаела нашли су се на римском аеродрому. После путовања авионом и прилично неудобне вожње аутобусом стигли су у један војнички логор недалеко од Асирика, где је Стела повремено долазила да прими или пренесе радио-поруке. Затекли су је тамо...

Укрцали су се у један стари ландровер и коначно стигли у Стелин логор – у колибицу од гвожђа и пластике. У школи за повратак природи већ су била три „ђака": шимпанза Папуз, мужјак стар пет година, затим осмогодишњи предводник Виљем и једанаестогодишња Тина која је већ положила испит – била је способна да се сама о себи брине.

Ходећи на две ноге Бобо је одмах кренуо према Виљему који је био неколико пута крупнији и,

Бобо је брзо повратио самопоуздање и – постао главни! Његово дружење са осталим животињама на имању Савинелијевих трајало је кратко.



Холанђанин Уго ван Лавик посетио је логор и у њему снимио документарни филм.

мртав хладан, ударио га два пута у стомак. Предводник се уозбиљио, наругушио и показао му зубе. Схватајући да се не шали, Бобо је, без оклевања, окренуо леђа, што је био знак да се подређује. Све је, дакле, добро прошло. Па ипак, предострожности ради, новајлија је ту ноћ провео у колиби.

Следећег јутра први су се пробудили Виљем и Папуз, спремни да што пре упознају новог члана породице. Бобо се уплашио и

сакрио у Рафаелино наручје, али се убрзо ослободио и придружио осталима, у игри која је била нека врста провере снаге „договора" о подређивању старијем и јачем. Увече је покушао да уђе у колибу, али му то намерно нису дозволили... Није знао шта ће од плача, а онда, уморан, одустао од даљих покушаја. И он и Рафаела останули су надувених очију. Ипак, шимпанза је научио једну лекцију – мораће да спава сам.



Мали несташко
правио је чуда.
Рафаела је
морала да
одлучи – или да
га обузда, или да
с њим крене на
далеки пут.
Схватила је на
време да је Бобо
дете прашуме.

Бобо
у тренуцима
расположења



Њих две су поднеле
највећи терет. Стела
Бруер (десно) рођена је и
одрасла у резервату
Абуко који надзира њен
отац. Прва је у свету
покушала да природи
врати шимпанзе из
заточеништва. На овом
послу је једно време била
потпуно сама... А онда се
удала и отпутовала ча
други крај света. Рафаела
ускоро одлази да је
замени.



Две младе жене време-
ном су ступиле у везу са
стручњацима из читавог
света: неки им кажу да им
све то није било потребно,
други се интересују али не-
довољно. Многи им се ди-
ве и храбре их, али нико не
предузима ништа да им по-
могне. А новац им је најве-
ћи проблем. У међувреме-
ну из зоолошких вртова
или одузети ловокрадица-
ма у логор стижу и друге
шимпанзе. Ту се подврга-
вају контроли, здравља и
припремају за одлазак у
планине. Стела и Рафаела
сада се брину о укупно
осам животиња од којих
су неке психолошки потпу-
но уништене. Из Милана
стиже студент ветерине
Густаво Гандини да им по-
могне. Мало им је лакше,
али су обавезе и даље ве-
лике.

Не прави се мајмун!

– Шимпанзе се буде ра-
но – каже Рафаела у свом
дневнику – и тада су вео-
ма нерасположени. Ноћу
им је хладно, па с не-
стрпљењем чекају да гра-
не сунце. Кад огреје, они
малко лешкаре док ми до-

ручкујемо. Затим, као пра-
ви чобани, крећемо ка
местима где знамо да за
њих има хране. Најмање
шимпанзе носимо у рука-
ма, остали нас прате у сто-
пу. Идемо споро, чак нај-
спорије што можемо, и уз-
гред пратимо њихово по-
нашање. Ако налете на
змију или шкорпију, одмах
надају паклену дреку, што
је њихов знак за узбуну.
Наиђу ли на дрво окићено
плодовима, опет галама,
али у граји се осећа ра-
дост. Неки од њих, навик-
нути у заточеништву на
другачију храну, не могу
баш ништа да окусе, не до-
пада им се. Да бисмо их
охрабрили, ми и сами жва-
ћемо лишће, разне боби-
це и плодове, и правимо
се да нам све то веома
прија.

Проблеми нам често
праве плодови који имају
јаку љуску – наставља Ра-
фаела. – Шимпанзе нам их
доносе и ми их учимо како
да их користе, показујемо
им начин који је најлакши
за имитацију: служимо се
каменом или их разбијамо
о стење. Велику помоћ
пружају нам Виљем Папуз

и Тина који су кроз ову
школу већ прошли. Око
три поподне враћамо се у
логор и идемо на извор
да се окупамо. Једном
нам украду сапун, други
пут одело... Онда се јури-
мо, задиркујемо, у ствари
играмо, и кроз све то нека-
ко успемо да се поново
обучемо. Прошетамо се
још мало око кампа, а он-
да почиње припрема за
спавање. Већина има неко
своје склониште, али нај-
млађи не могу ништа без
наше помоћи. Пењемо их
на дрвеће, чак и до осам
метара висине, и тамо им
од лишћа и грања прави-
мо неку врсту платформе,
али кад пођемо доле од-
мах крећу за нама. Опера-
цију тако поновимо по не-
колико пута. Кад се најзад
све смири, нама остане
мало времена за писање и
сређивање података. Сут-
радан, све из почетка.
Уморна сам и понекад се
осећам толико лоше да
се питам: хоћу ли моћи да
издржим до краја. Шим-
панзе ме гледају радозна-
ло, а затим неко од њих
приђе, гурне ме, започне
игру или крене да од себе
прави „мајмуна“. Починем

да се смејем, и што сам ја
гласнија он се све више
труди да буде забаван...

Није крај

После шест година про-
ведених у резервату Рафа-
ела је уморна али се не
предаје. Вратила се у Ев-
ропу да тражи помоћ али
нико од њених није спре-
ман да јој новчано помог-
не. Марио и даље има разу-
мевања, али му одвојен
живот нимало не одговара
и признаје да је на крају
стрпљења. Рафаела мора
да размисли шта ће. Не
очајава много јер зна да је

Бобо у Тини пронашао
своју другу маму. Редовно
се дописује са пријатељи-
ма у Гамбији и после из-
весног времена сазнаје да
је Бобо, из непознатих раз-
лога, угинуо.

То, међутим, још није
крај. Рафаела се тренутно
припрема за нови подух-
ват где ће моћи да иско-
ристи своје шестогодиш-
ње искуство на овом по-
слу – има још много шта
да каже о шимпанзама.
Вратиће се у прашуму!
Док прича, гледа у Бобову
фотографију на свом писа-
ћем столу...

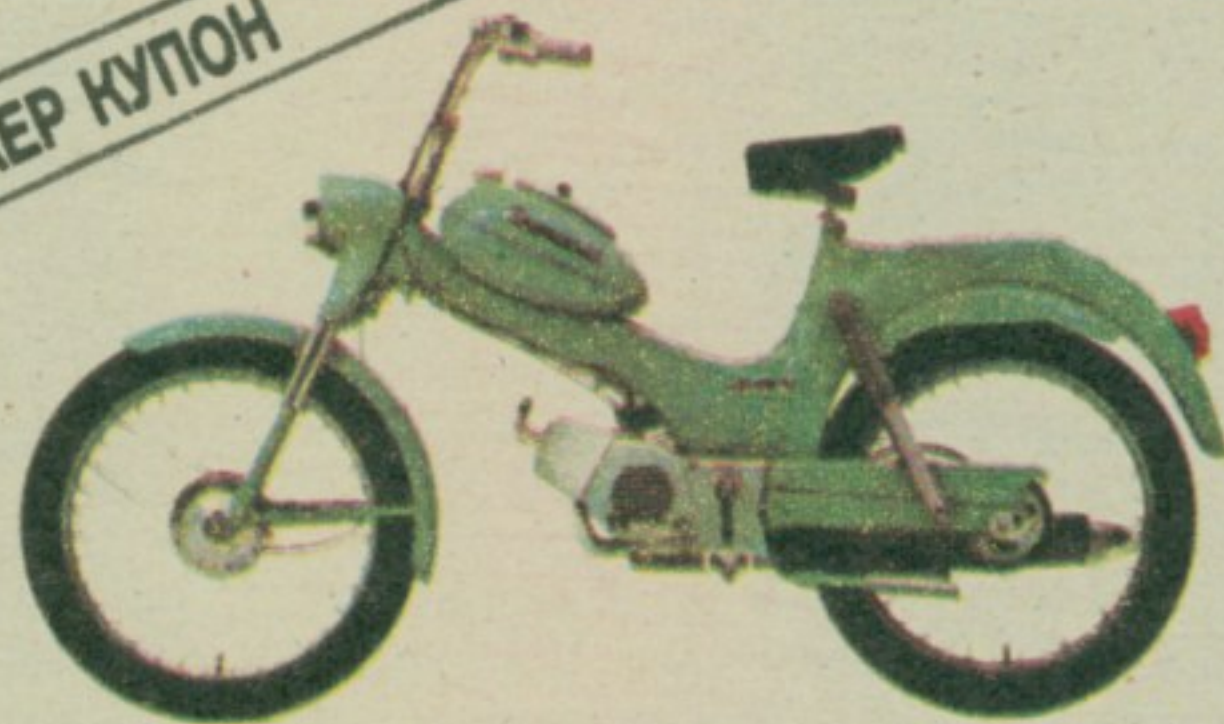
Д. Варагић

ЛЕТЊА НАГРАДНА ИГРА „ЛИЧНОСТ НА КАРИКАТУРИ“

ЏОКЕР

Ако сте пропустили један од три броја „Поли-
тикиног забавника“ у којима је објављена Летња
наградна игра „ЛИЧНОСТ НА КАРИКАТУРИ“, овим
џокером можете да замените одговор на само
једно питање. Значи: на место купона који вам
недостаје залепите ЏОКЕР. Одговоре пошаљите
најкасније до 3. августа 1984. године на адресу:
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК, Македонска 29, 11001
Београд, поштански фах 124 са назнаком „ЛИЧ-
НОСТ НА КАРИКАТУРИ“.

ЏОКЕР КУПОН



Резултате прочитајте у „Забавнику“ од 14. сеп-
тембра 1984. године.

ПРВИ ПУТ У ЗАБАВНИКУ



У првој половини шездесетих година када су Венецијанци Алберто Онгаро и Уго Прат — први је

представљају потпуно нове карактере према којима читаоци нису могли да остану равнодушни. Они су

потврда талента двојице стваралаца авантуристичког стрипа који су дали нову снагу илустрованим причама.

Нису „индустријалци“

Онгаро и Прат су дуго боравили у Јужној Америци где су радили на остварењу читаве серије стрипова изван уобичајених шема. Експериментални рад у амбијенту који се разликовао од њиховог домаћег, италијанског, и притисак серијских производа Северне Америке били су велики изазов и права провера способности двојице младих „стрипаџија“.

Онгаро и Прат никада нису постали „индустријал-

ци“, у смислу да су се прилагодили правилима потрошачког друштва иако су читали туђе приче и проводили сате и дане по биоскопима да би схватили и проучили савршене механизме холивудске индустрије и да би изградили личну сликовну културу која је у то време била прилично потцењивана и на коју су неки гледали са подозрењем.

Њихови јунаци, сматрали су они, нису могли нити смели да имају одлике личности која је изузетна или је суперчовек. Слабост и несигурност, оклевање и напетост требало је схватити као предност, а не као ману. Другим речима, искористили су оно што су други творци аван-

Такав је, на пример, свима познати Џејмс Бонд Јана Флеминга. Он је спреман на изузетне подвиге, способан је пилот и непогрешиви стрелац кога лукавост и снага противника не могу да сломају. Он је истовремено и тип који воли удобан живот. Иако на први поглед Сенка подсећа на Бетмена или Фантома, могло би се пре рећи да је двојник Џејмса Бонда. И он има свог Голдфингера као противника — моћног и богатог кога штити читав тим бандита. Али, Сенка зна да се шали више и боље од Бонда и на далеко природнији начин, управо захваљујући вештини својих твораца који воле игру мачке и миша и знају да је испреплету зам-

СЕНКА ДЕЛИ ПРАВДУ

писац текстова, а други цртач — измисли маскирану личност и дали јој име Сенка, читаоци стрипа још нису били навикнути на роботе и тајанствена механичка бића. Јер, време великих и малих челичних чудовишта, савршених у својим механизмима и интелигентнијих од људи, још није било дошло. Љубитељи стрипа су тада имали прилику да сретну понеког „гвозденка“ у причама о Брику Брадфорду, плавокосом америчком хероју и у научнофантастичним причама генијалног писца Вилеама Рита и оригиналног цртача Кларенса Греја.

Свакако да се и понеки други плод инжењерије која смело корача напред појавио ту и тамо на страницама стрипа, разбуктао машту страствених љубитеља футуристике и обогатио приче које су се већ помало понављале уз недовољно праве маштовитости.

У том смислу личност Сенке (алиас „добри“ научник Питер Крејн) и личност Генерала (алиас „лоши“ научник Сандерс)



**ЧУВЕНИ
ИТАЛИЈАНСКИ ЦРТАЧ
СТРИПОВА ХУГО ПРАТ
ДОЖИВЉАВА
НЕЗАПАМЋЕНУ СЛАВУ:
ЊЕГОВ ЛИК КОРТО
МАЛТЕЗЕ ГЛАВНИ ЈЕ
ЈУНАК ФИЛМА
„ШКОРПИЈЕ
ПУСТИЊЕ“ КОЈИ ЈЕ
НЕДАВНО СНИМЉЕН
У АФРИЦИ, А ЈЕДАН
ЧАСОПИС ИЗ МИЛАНА
ПОЈАВИО СЕ ПОД
ЊЕГОВИМ ИМЕНОМ.**



туристичких, јунака одбацили и то уградили у нову личност. Ова вештачка творевина карактерише почетно стваралаштво двојице Венецијанаца и послужила је да до израза дођу неубичајени садржаји различитих прича које су касније спојене у једну — са Сенком као главним јунаком.

И он има Голдфингера

Сенка је нови тип хероја који се умногоме разликује од јунака кога су читаоци стрипа до тада сретали у лавиринтима шпијунаже.

кама и увек новим перипетијама.

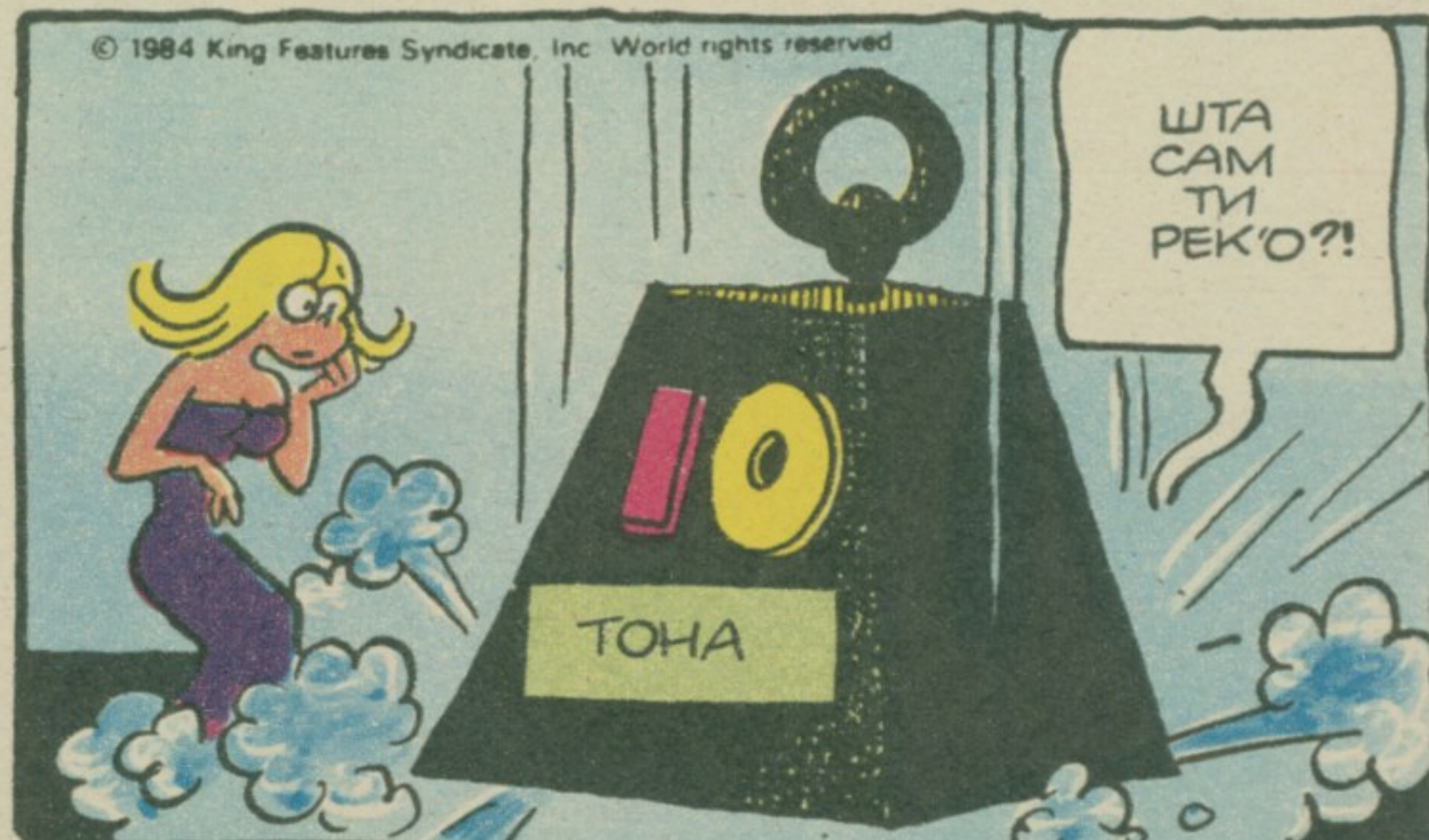
Сенка, наравно, мора да разоткрије све тајне и лоше намере својих противника и читаоца доведе до разрешења приче, али не и до краја. А да ли крај уопште постоји? Његов Голдфингер, окружен читавом армијом аутомата који су претеча свемирских робота Џорџа Лукаса, непрекидно мења своју личност: прво је генерал, затим адмирал а онда велики вођа... Игри маште за Онгаро и Прата очигледно нема краја.

С. И.

DIK
BROWNE

ХОТАР

СТРАШНИ



Сенка у акцији: МЕТЕОРСКЕ ИГРАЧКЕ



ВЕРУЈЕШ ЛИ, ЛАРИ?

НЕ! НИЈЕ МОГУЋЕ!

НЕДАЛЕКО ОД САН ФРАНЦИСКА, У ЈЕДНОЈ УСАМАЊЕНОЈ КУЋИ, ТРОЈИЦА ЛУДИ СУМЊИВОГ ИЗГЛЕДА СЕДЕЛО ЈЕ ЗА СТОЛОМ...



АЛИ, НОВИНЕ ПИШУ ДА ЈЕ УСПЕО У ЧИКАГУ, НЈУЈОРКУ И "ИНДИЈА" НОПОЛИСУ...

НОВИНЕ ПИШУ СВАШТА! ВЕРУЈЕМ ДА ЈЕ СЕНКА ЊИХОВА ИЗМИШЉОТИНА!



ДОСТА МИ ЈЕ ПРИЧЕ О ТОМ ТИПУ... СЕНКА ПА СЕНКА... ИДЕМ, МАЛО НА ВАЗДУХ!



ХМ... НОВИНЕ ПИШУ ДА ЈЕ ТО ЧОВЕК ИЗУЗЕТНИХ СПОСОБНОСТИ КОЈИ ЈЕ УНИШТИО ТРИ БАНДЕ...



КО ЈЕ ТО ТАМО?

АЛИ, НИКО СЕ НИЈЕ ОДАЗВАО...

ИПАК, НЕКИ ЧУДАН НЕМИР ОБУЗЕО ЈЕ ОВОГ ЧОВЕКА...



ШТА МИ ЈЕ? САВ СЕ ТРЕСЕМ...



КУРТ! БЕНИ! БРЗО!



ШТА СИ ТО ВИДЕО, ЛАРИ?

НИШТА... АЛИ СПОГАО МЕ ЈЕ НЕКИ СТРАХ!

СВИ СУ БУТАЛИ...



...А ОНДА...

НИЈЕ ВАЉДА СЕНКА?

СЕНКА?! ХАЈДЕ ДА ПОГЛЕДАМО, КУРТ...



ЛАРИ НЕМА ЖИВЦЕ ЗА ОВАЈ ПОСАО! И МИШ БИ ГА УГЛАШИО!

ПРЕГЛЕДАЛИ СУ ВРТ...



ОДЈЕДНОМ И ОНИ ЗАЧУШЕ ШИШТАЊЕ...

ЧУЈЕШ?!

ДА, КАО ДА ЈЕ ПРОШАО БЕШУМНИ ПРОЈЕКТИЛ!



ЛУДЕ ЈЕ ОБУЗЕО СТРАХ, А ОНДА СЕ ЗАЧУО ГЛАС...

ПРГА, МОМЦИ, А?

КО... КО ТО ГОВОРИ?



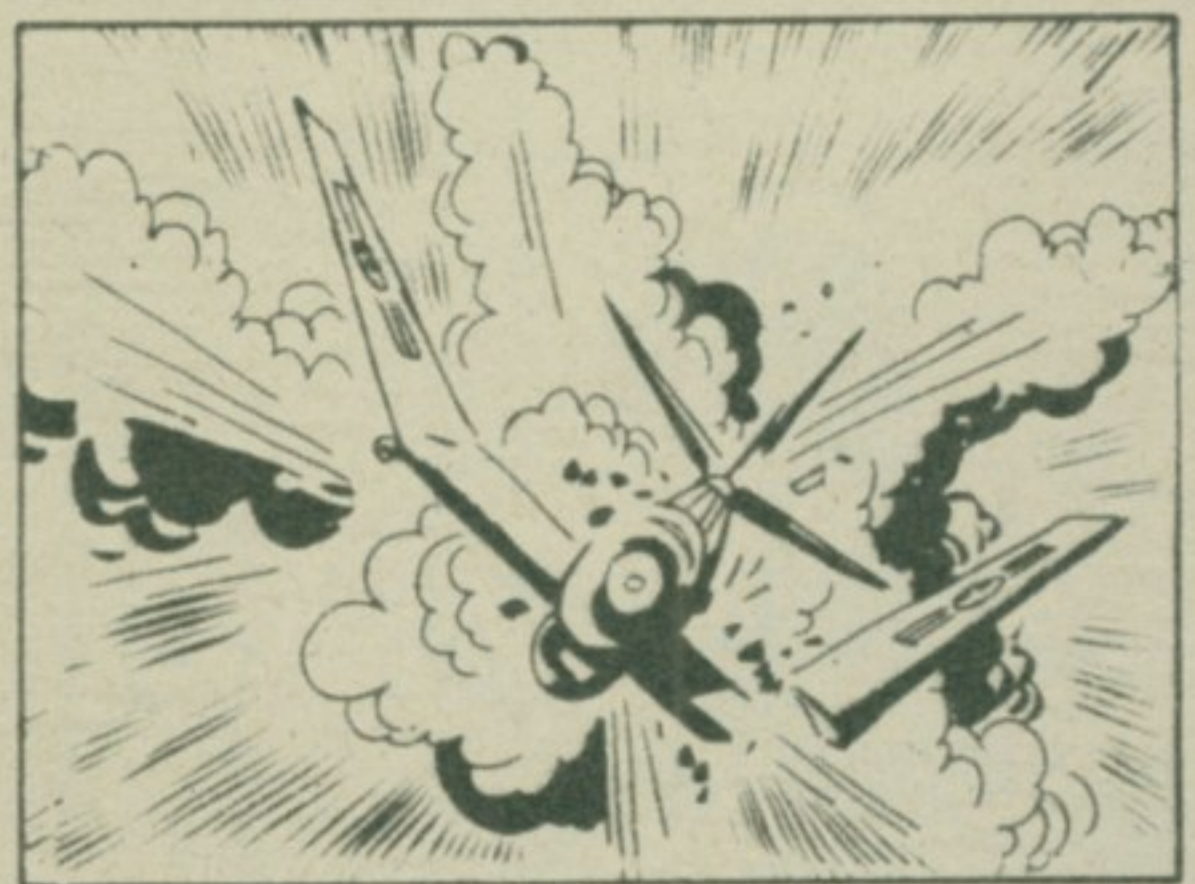
МЕЂУ ДРВЕЦЕМ ПОЈАВИЛА СЕ НЕОБИЧНА СПОДОБА...

ЈА САМ... НЕ БОЈТЕ СЕ! ВАШ СТРАХ НЕБЕ ТРАЈАТИ ВЕЧНО!



ВИ СТЕ... СЕНКА?!



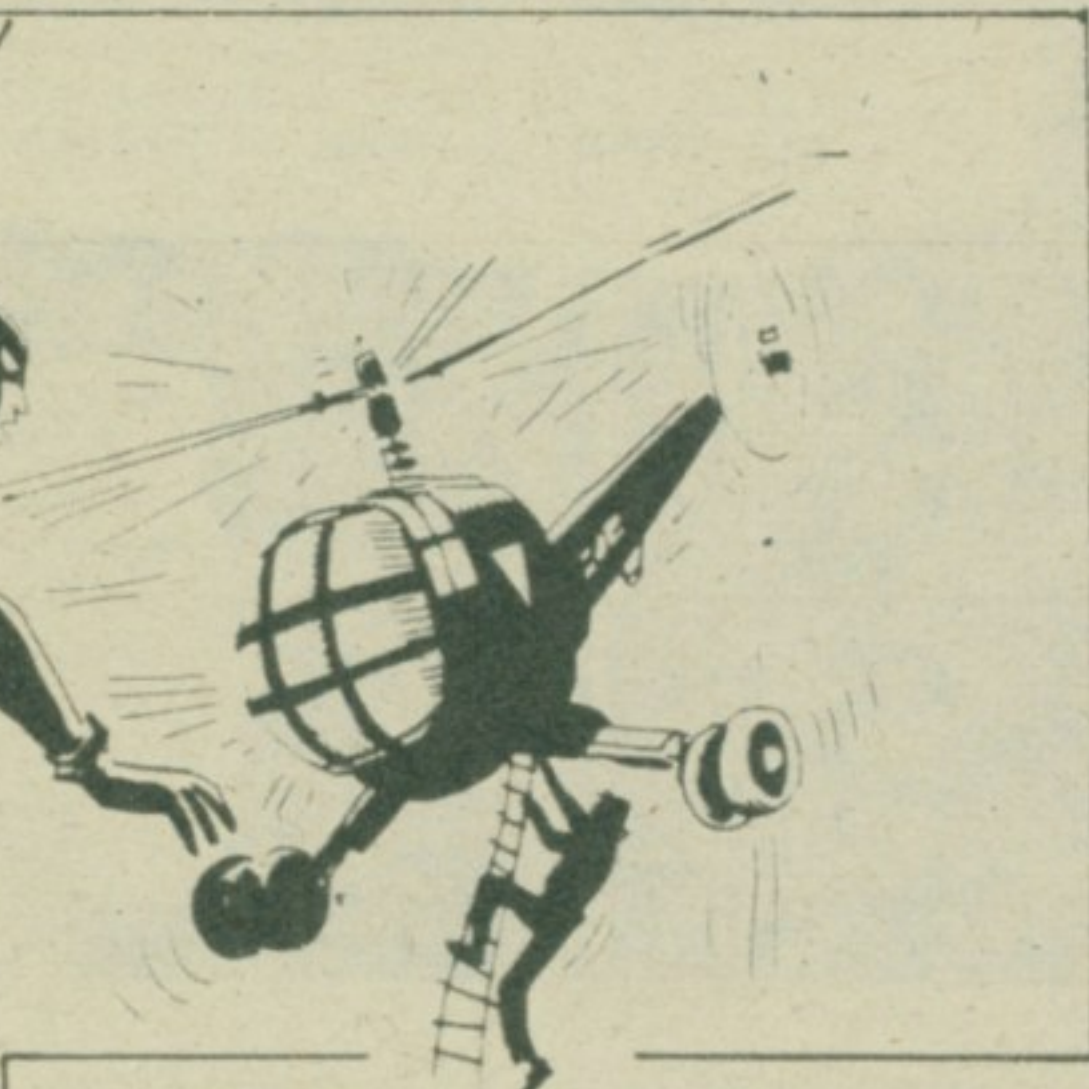




НЕКО ЈЕ ДОШАО ПО ГАНГТЕРЕ КО-
ЈЕ ЈЕ **СЕНКА** УХВАТИО...



СЕНКА И **ЛОРА** СУ ПОЖУРИЛИ
КА ХЕЛИКОПТЕРУ, АЛИ БИЛО
ЈЕ ПРЕКАСНО...



БИЋЕ ДОШ
ПРИЛИКЕ...



ПИТАМ СЕ
КАКО ЈЕ **ГЕНЕ-
РАЛ** ЗНАО
ДА САМ
ОВДЕ?



А, ТУ СТЕ,
ГЕНЕРАЛЕ!

ДА, ТУ САМ...
ТОЛИКО САМ
ЖЕЛЕО ДА
СЕ СРЕТНЕМО...



МОЖДА ЈЕ
У РАДИО-ТЕЛЕВИ-
ЗИЈСКОЈ ВЕЗИ СА
ОВОМ КУБОМ? ЗАТО
СУ, СИГУРНО, И
АВИОНИ СТИГЛИ...

ДРАГО
МИ ЈЕ ДА
ВАС УПОЗНАМ,
СЕНКО!

ОБОМ ЈЕ ОДЈЕКНУО
МЕТАЛНИ ГЛАС...

МНОГО КИЛОМЕТРА ДАЛЕ...



ДРУГИ ПУТ СЕ
НЕБЕТЕ ИЗБУГНИ! КАКО
ИЗАЗИВАТЕ СТРАХ?

ИМАТЕТЕ
ПРИЛИКЕ ДА ТО
ДОЖИВИТЕ! ЗБОГ
ВАС САМ ДОШАО У
КАЛИФОРНИЈУ!



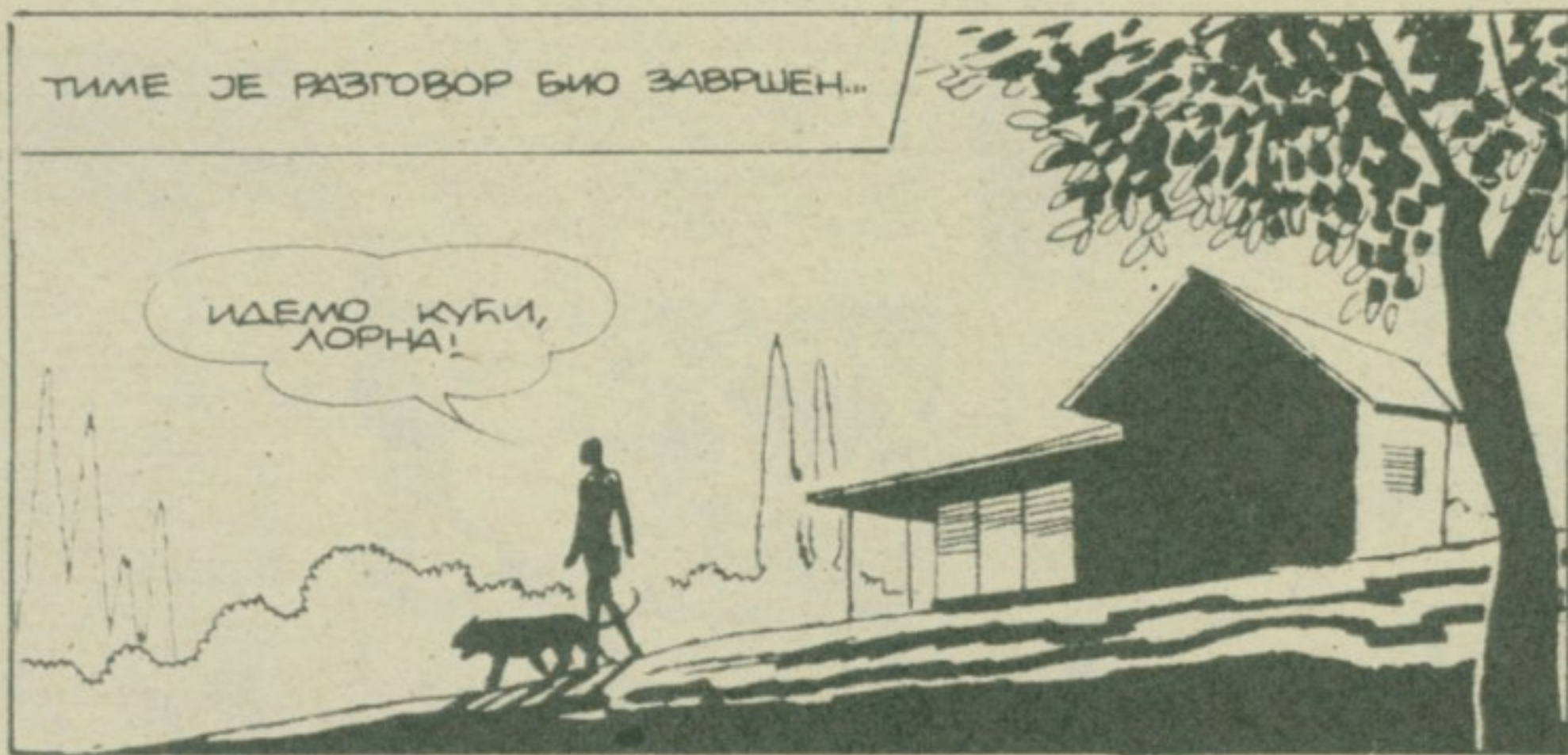
БИЋУ СУТРА НА
МЕСТУ ВАШЕ АКЦИЈЕ,
А ВИ? НЕБУ ПОЗВА-
ТИ ПОЛИЦИ-
ЈУ!

ЗНАМ!
УВЕК
РАДИТЕ
САМИ!



ОБЕЋАВАМ ВАМ ДА
РЕ И ПОДУХВАТ И
НАШ СУСРЕТ БИТИ
ВЕОМА **ЗАНИМ-
ЛИВ** И УПОЗНА-
РЕТЕ МОЈЕ
ИГРАНКЕ!

ТИМЕ ЈЕ РАЗГОВОР БИО ЗАВРШЕН...



ИДЕМО КУЋИ,
ЛОРНА!

СЕНКА ЈЕ УШАО У КОЛА ОКРИВЕ-
НА У ЖБУЉУ И УПУТИО СЕ У САН
ФРАНСИКО...



УКОРО СЕ ЗАУСТАВИО
ПРЕД ЈЕДНОМ ВИЛОМ...



ХАЈДЕМО,
ЛОРНА! БУ
НАС ЧЕКА!



ЗДРАВО, БУ!

КАКО ЈЕ БИЛО?
ЗДРАВО, ЛОРНА!



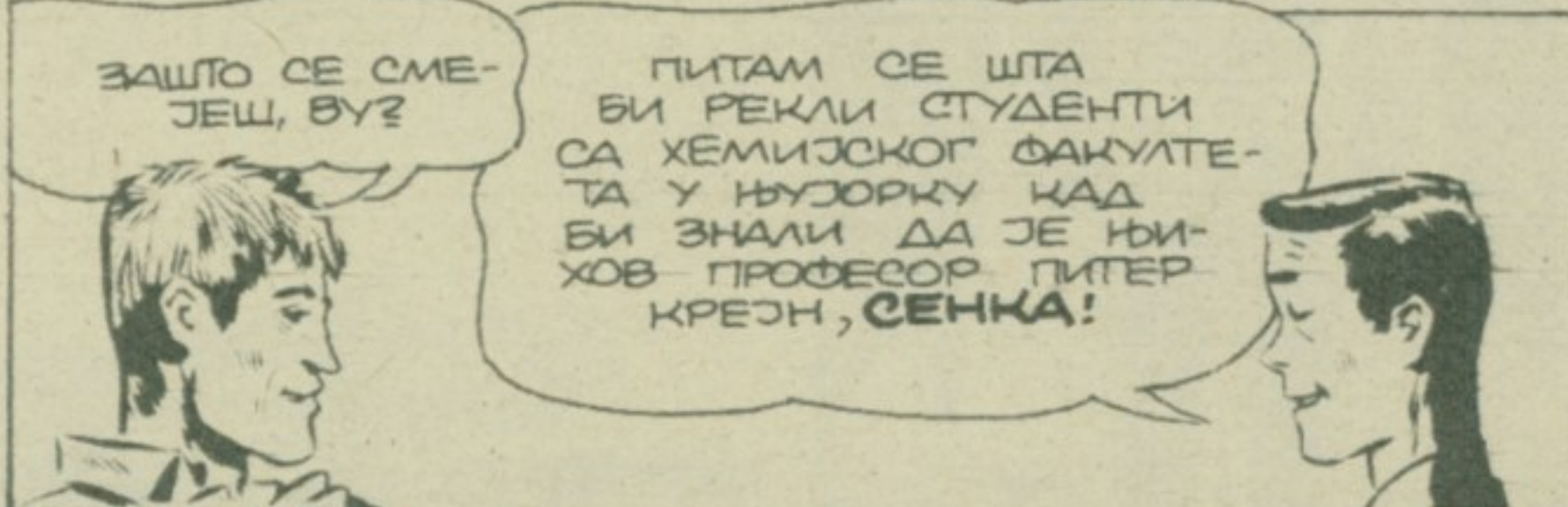
ТВОЈА ОБАВЕШТЕЊА БИЛА
СУ ТАЈНА! ТО СУ ГЕНЕРА-
ЛОВИ ЛУДИ, АЛИ СУ
МИ УМАК-
ЛИ!



СЕНКА ЈЕ ИСПРИЧАО ШТА
СЕ ДОГДИЛО И СКИНУО МАСКУ...

ЗАШТО СЕ СМЕ-
ЈЕШ, БУ?

ПИТАМ СЕ ШТА
БИ РЕКЛИ СТУДЕНТИ
СА ХЕМИЈСКОГ ФАКУЛТЕ-
ТА У ЊУЈОРКУ КАД
БИ ЗНАЛИ ДА ЈЕ ЊИ-
ХОВ ПРОФЕСОР ПИТЕР
КРЕЈН, СЕНКА!



ИЗНЕНАДИЛИ
БИ СЕ КАО И
ПОЛИЦИЈА!
АЛИ, ИМАМО
ВАЖНИЈЕ
РАЗГОВОРЕ...

СПРЕМАН
САМ...



САД МОЖЕТЕ ДА СКИНЕТЕ ПО-
ВЕЗ! ПРИМИТЕ ВАС НА ДРУГОЈ
СТРАНИ ГАЛЕ-
РИЈЕ!

ВАЖИ!



ЗА ТО ВРЕМЕ ХЕЛИКОПТЕР С
БАНДИТИМА СЕ СПУСТИО...



ЗАШТО
СМО, ДО ДАВО-
ЛА, ПОД
ЗЕМЉОМ?

БОЈЕ ЈЕ
ОВДЕ НЕГО
У РУКАМА
СЕНКЕ!



ЕФЕКАТ СТРАХА ЈЕ ПРОШАО...

ГЕНЕРА-
ЛОВА
НАРЕД-
БА! ЗА-
ТВОРИ-
ТУ ВАС!

ЗАШТО СМО
ВЕЗАНИ?
ЗАР НИСМО
ЧЛАНОВИ
БАНДЕ?

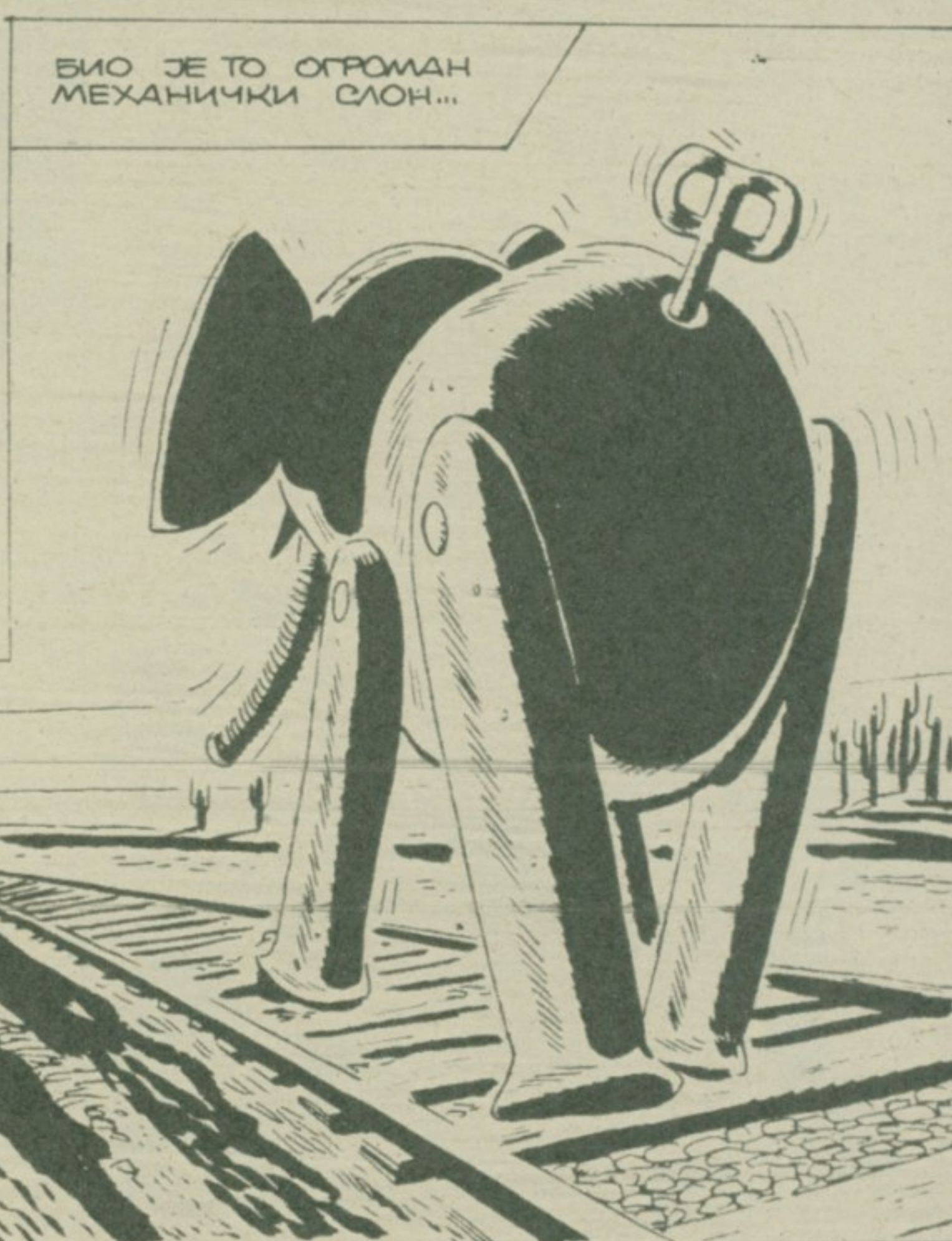
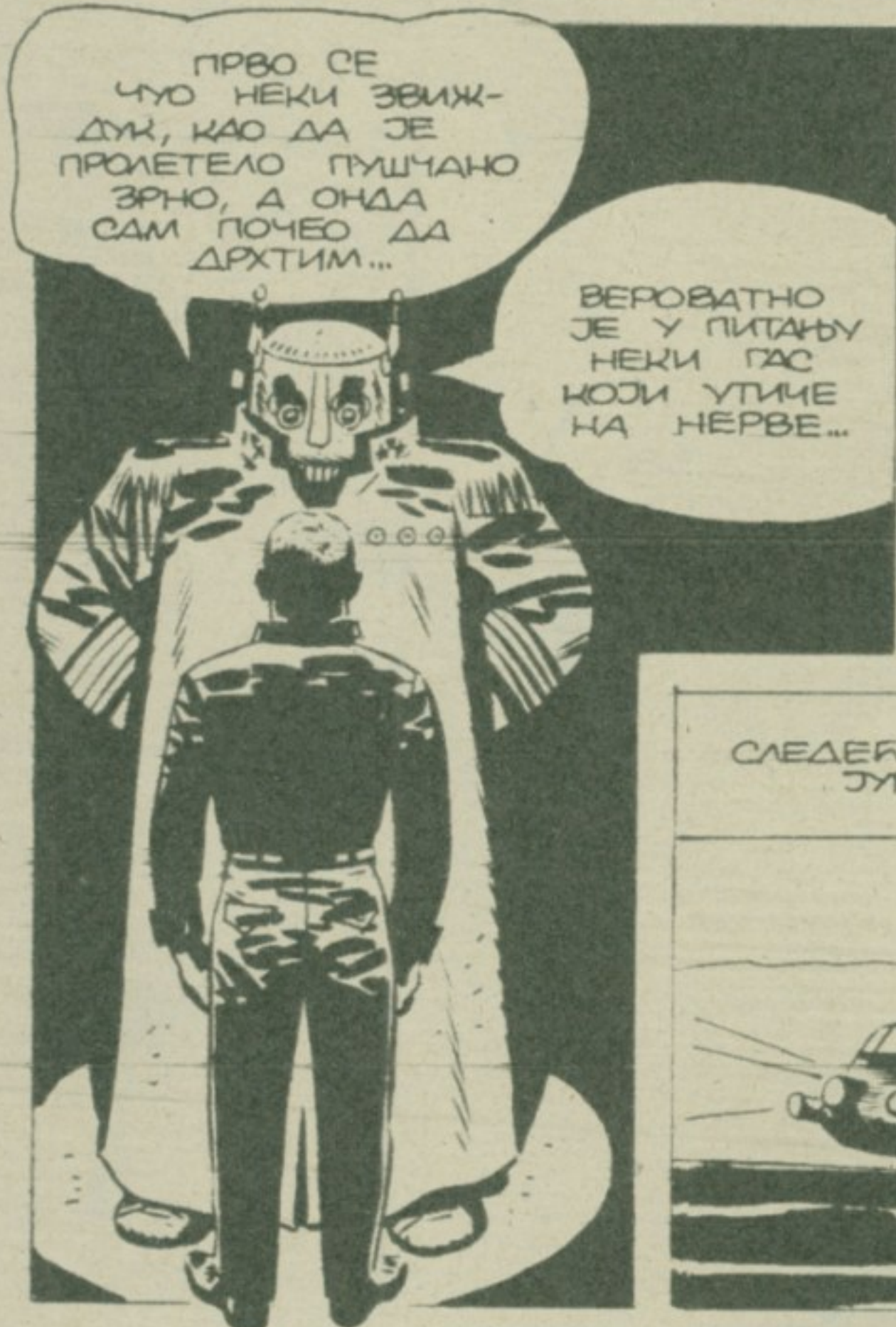
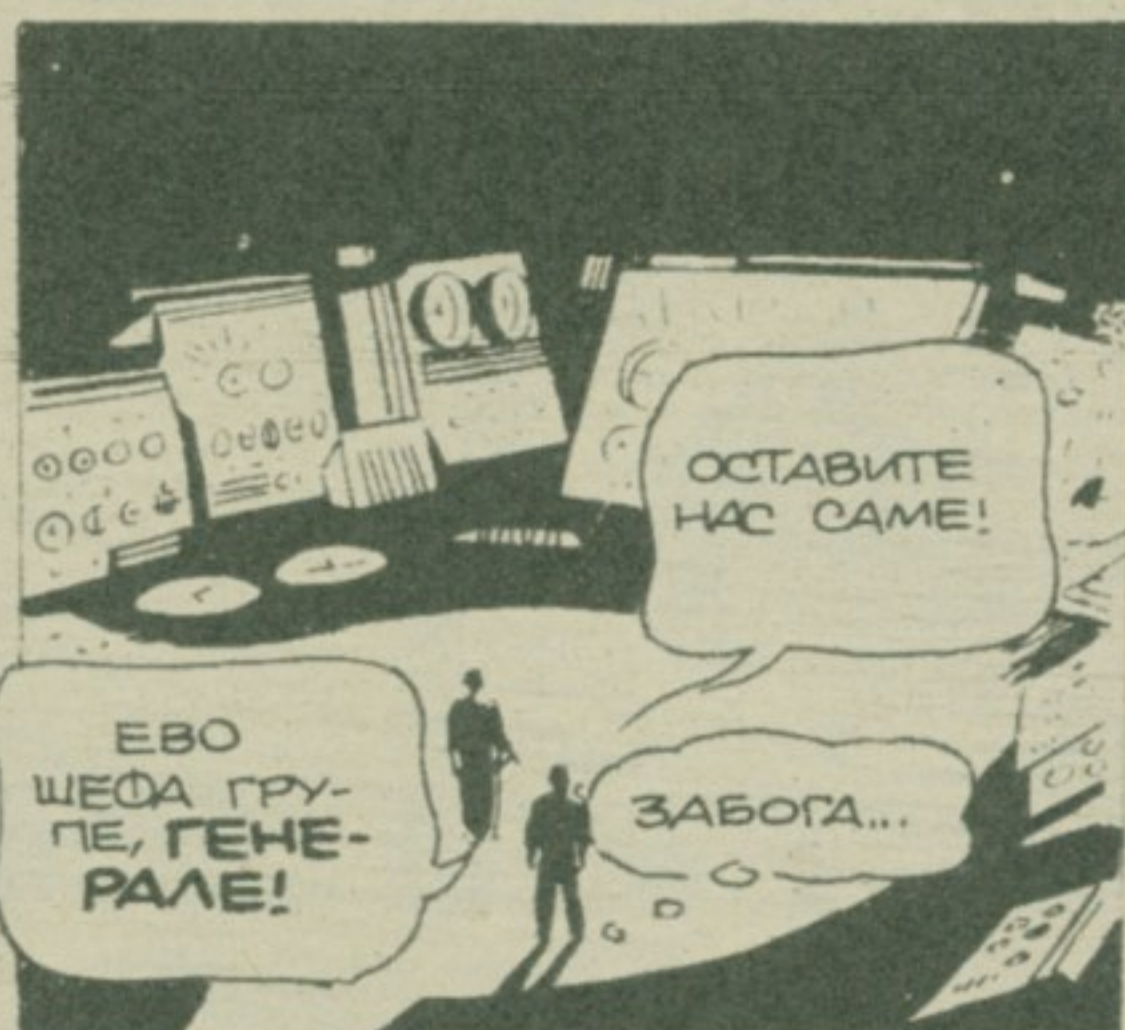


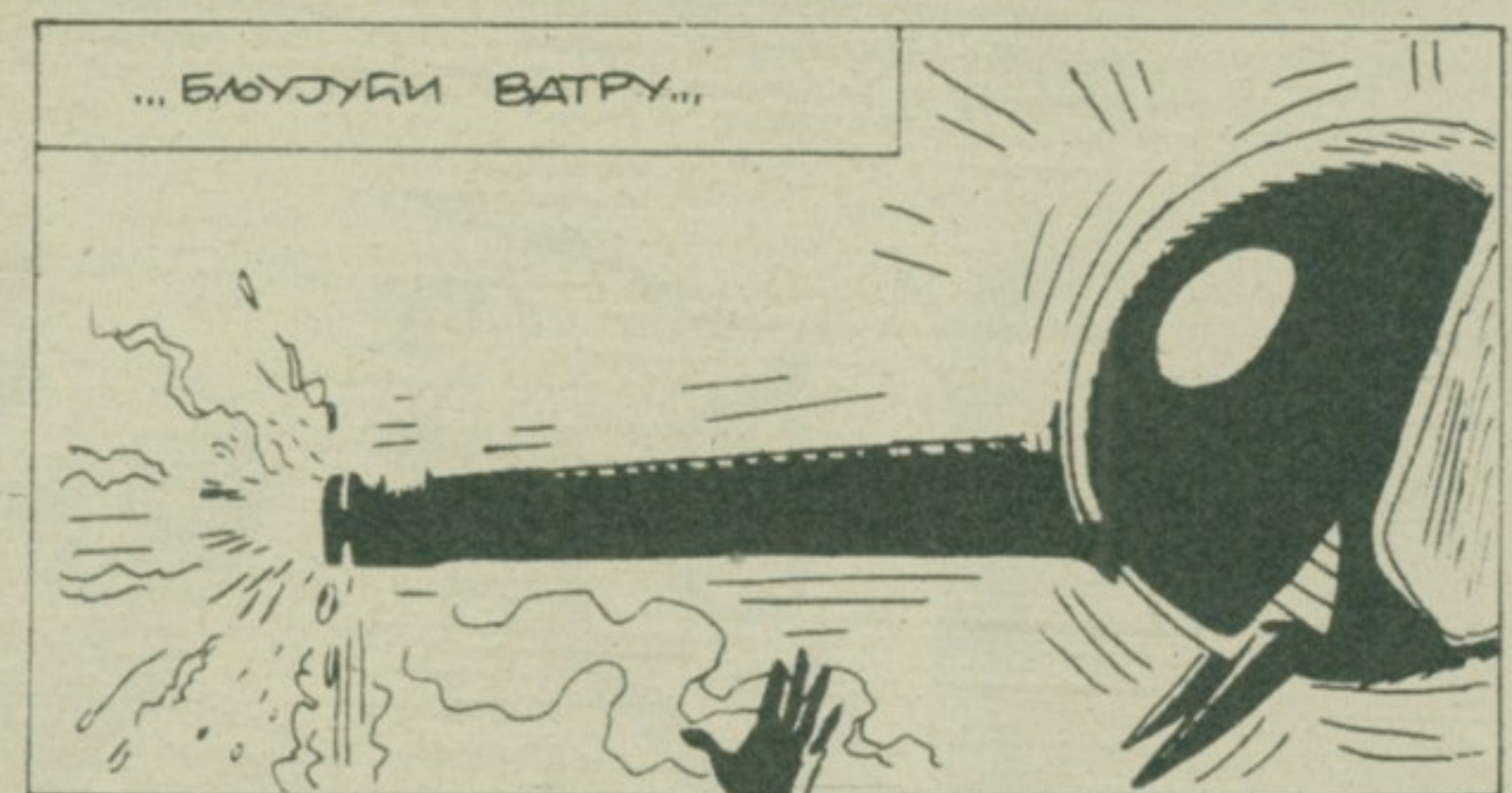
ПУТОВАЊЕ СЕ БРЗО ЗАВРШИЛО...

КО ЈЕ ОВДЕ
ШЕФ?

ЈА САМ!







БУ ЈЕ ПУЦАО СВОЈИМ ЛАСЕРСКИМ ПИШТОЛЕМ...

ОД ЧЕГА ЛИ ЈЕ НАПРАВЉЕН?! ОДБИЈА ЧАК И ЛАСЕРСКЕ ЗРАКЕ!



СЛОН ПОНОВО ДИЖЕ СУРЛУ И ПОЧЕ ДА БЉУЈЕ ВАТРУ ПРЕМА БУУ...



БУ ЈЕ ПАО! ОД-НЕСИ ГА, ЛОРНА! САМО ДА НИЈЕ РАЊЕН...



САД СЕ НА МЕ-НЕ ОКОМИО!



ИСТОГ ЧАСА СЕНКУ ЈЕ ШЧЕПАЛА СНАЖНА МЕТАЛНА СУРЛА...



УХ! ДО ВРА-ГА...

НЕЋУ СЕ ЛАКО ДАТИ! ОНАЈ КОЈЕ УНУТРА, ДОБИЈЕ ПОРЦИ-ЈУ СТРА-ХА!



ТРЕЊУТАК КАСНИЈЕ СЛОН ЈЕ СТАО И ИЗ ЊЕГА СУ ИЗАШЛИ ДВА ПРЕСТРА-ШЕНА ЧОВЕКА...



БЕЖИМО ОДАВДЕ! СМЕСТА...

ПИШТОЉ СТРАХА ПОТПУНО ЈЕ ПАРАЛИЗОВАО "ПОСА-ДУ СЛОНА..."



СМИРИТЕ СЕ, МОМЦИ!

ШТА, УХВАТИО СИ ИХ!

ДОБРО ЈЕ ШТО НИСИ ПО-ВРЕЂЕН, БУ! ВЕЖИ ИХ И ЗОВИ ПОЛИЦИЈУ, А ЈА ЋУ МАЛО ДА ОСМОТ-РИМ ЧУДОВИШТЕ!



СЕНКА ЈЕ УШАО У ОГРОМ-НУ УТРОБУ СЛОНА...



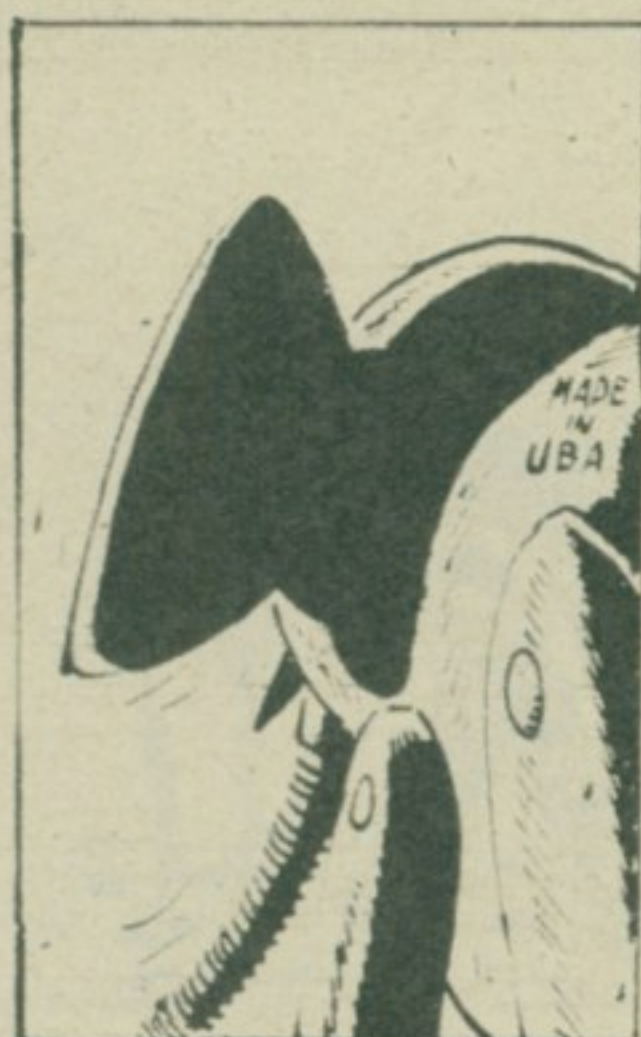
КАО ДА НЕМА НИКОГ! ИЛИ ЈЕ ТО МОЖДА...

ОДЈЕДНОМ СУ СЕ ВРАТА НА КОЈА ЈЕ СЕНКА УШАО, ЗАТВОРИЛА...



ТРАС!

ЗАМКА! ТО ЈЕ ИПАК ЈЕДИНИ НАЧИН ДА СЕ ДОЂЕ ДО ГЕНЕРАЛА!



СЛОМ ЈЕ ОДЈЕДНОМ ПО-
НОВО „ОЖИВЕО“ И УДА-
ЉИО СЕ ОД ВОЗА...



КУДА БЕШ, ПРИЈАТЕЉУ?
ЛОРНА, ЗА
ЊИМ! А
ВИ СЕ
СПРЕМИТЕ
ЗА ПОЛИ-
ЦИЈУ!



ВЕРОВАТНО
ГЕНЕРАЛ
ЗНА ДА САМ УШАО!
ТО САМ, УСТАЛОМ,
И ЖЕЛЕО!



А ЗАШТО ТИ
ЈЕ ТО ТРЕБАЛО,
СЕНКО?

ПОЗНАТИ
МЕТАЛНИ ГЛАС
ПОНОВО СЕ
ОГЛАСИО...



НА ЈЕДНОМ ЕКРАНУ ПОЈАВИ-
ЛА СЕ СЛИКА ГЕНЕРАЛА...

ПЛАЧКА БЕ ИПАК БИ-
ТИ ИЗВРШЕНА! ТИ
СИ УХВАЂЕН,
ЧЕМУ РАДОСТ,
СЕНКО?

ЗАТО ШТО
БУ ДОГИ ДО
ТЕБЕ, НИТКО-
БЕ!



МИСЛИШ?!
УМРЕГЕШ МНОГО
РАНИЈЕ! ШТЕТА
ШТО НЕГЕШ ВИ-
ДЕТИ ШТА СЕ
ДЕШАВА!



ЗА ТО ВРЕ-
МЕ НАПОЉУ
СЕ ИЗНЕНА-
ДА РАЗЛЕ-
ГАО ЗВУК...

ДО БАВОЛА,
ШТА ЈЕ ТО?



ИЗ МРАКА ЈЕ ИЗРОНИО ОГРО-
МАН ПРЕДМЕТ КОЈИ СЕ ОБРТАО...



...И ВЕЛИКОМ БРЗИНОМ ИЩАО
КА ВУУ КОЈИ ЈЕ ОДСКОЧИО
У СТРАНУ...

ОДАКЛЕ ЛИ ЈЕ САМО
СТИГЛО ОВО ЧУДО?



ТРЕНУТАК
КАСНИЈЕ
ПРЕДМЕТ
ЈЕ УДАРИО
У ВРАТА
ВАГОНА
СА
ЗЛАТОМ...



...И ПРОБИО ИХ КАО ДА
СУ ОД КАРТОНА...



БОЉЕ ДА СЕ ШТО
ПРЕ УДАЉИМ И ОД-
ВЕДЕМ ЗА-
РОБЉЕНИКЕ...



БРЖЕ
ОДАВДЕ!



ЗА ТО ВРЕМЕ ПРЕДМЕТ ЈЕ
ПРОБИО И КРОВ ВАГОНА...

БРЗО,
УЗМИМО
ЗЛАТО!

ИСТОГ ТРЕНУТКА...

КАД БИ ВИДЕО ШТА
СЕ ДЕШАВА У ВАГО-
НУ СА ЗЛАТОМ, НЕ
БИ ТИ СЕ
ДОПАЛО!

НЕ, АЛИ МИ СЕ
ДОПАДА ИДЕЈА
ДА РАЗБИЈЕМ
ЊУШКУ
ЈЕДНОЈ
ИГРАЧКИ!

ХА! ХА!
ГУБИШ
СТРПЉЕЊЕ!

ЗА ТО ВРЕМЕ ЛОРНА ЈЕ
СЛЕДИЛА СЛОНА...

ЧУЈЕМ ЛОРНИНО
УРЛАЊЕ, АЛИ НИШТА
НЕ МОГУ ДОК НЕ
ИЗАЂЕМ ОДАВДЕ!

МОРАМ ПРОНАћи И
УНИШТИТИ РАДИО
— ПРИКЉУЧАК...

СЛОН СЕ И ДАВЕ
КРЕТАО...

И ЗАСТАО ЈЕ НА
ЈЕДНОЈ ЛИТИЦИ...

ЛОРНА, ОСЕЋАЈУћи
ОПАСНОСТ, ОДЈЕДНОМ
ЈЕ ЗАРЕЖАЛА...

И ТАДА...

НА БОКОВИМА СЛОНА ПОЈАВИ-
ЛЕ СУ СЕ ДУБОКЕ ГЛУБОТИНЕ...

САД ЗНАМ КАКВУ МИ ЈЕ
СУДБИНУ ГЕНЕРАЛ ОДРЕДИО!

МОРАМ
БРЗО НЕШТО
ДА СМИСЛИМ,
ИЛИ САМ
ПРОПАО!





СТАРА БУДАЛО! ЗА-
ВРНУКУ ТИ
ШИЈУ!
СТРАЖА-
РИ!

ТЕШКО
МЕНИ!



ВОДИТЕ ГА
И НЕ ДАЈТЕ
МУ ДА ЈЕДЕ
ДО ДА-
ЉЕГ!

ДАЈУ ТИ ЈА...
ДИЖИ СЕ!

НЕ! МОРАМ
ДА ЈЕДЕМ!



ЗА ТО ВРЕМЕ...

ХАЈДЕМО, ЛОРНА!
БУ НАС ЧЕКА...



СИГУРНО ЈЕ ЗА-
РОВАЊЕНИКЕ УРУЧИО
ПОЛИЦИЈИ! АЛИ, ТЕШ-
КО ЋЕ ШТА ДОЗНАТИ
ОД СПОЉНИХ
САРАДНИКА ГЕ-
НЕРАЛА!



НИШТА?

ОНИ УОПШТЕ
НЕ ЗНАЈУ НИ-
ШТА О ГЕНЕРА-
ЛУ! ОН ИХ ПОЗИВА
САМО КАД ТРЕБА
ИЗВРШИТИ НЕ-
КУ ПРОВА-
ЛУ...

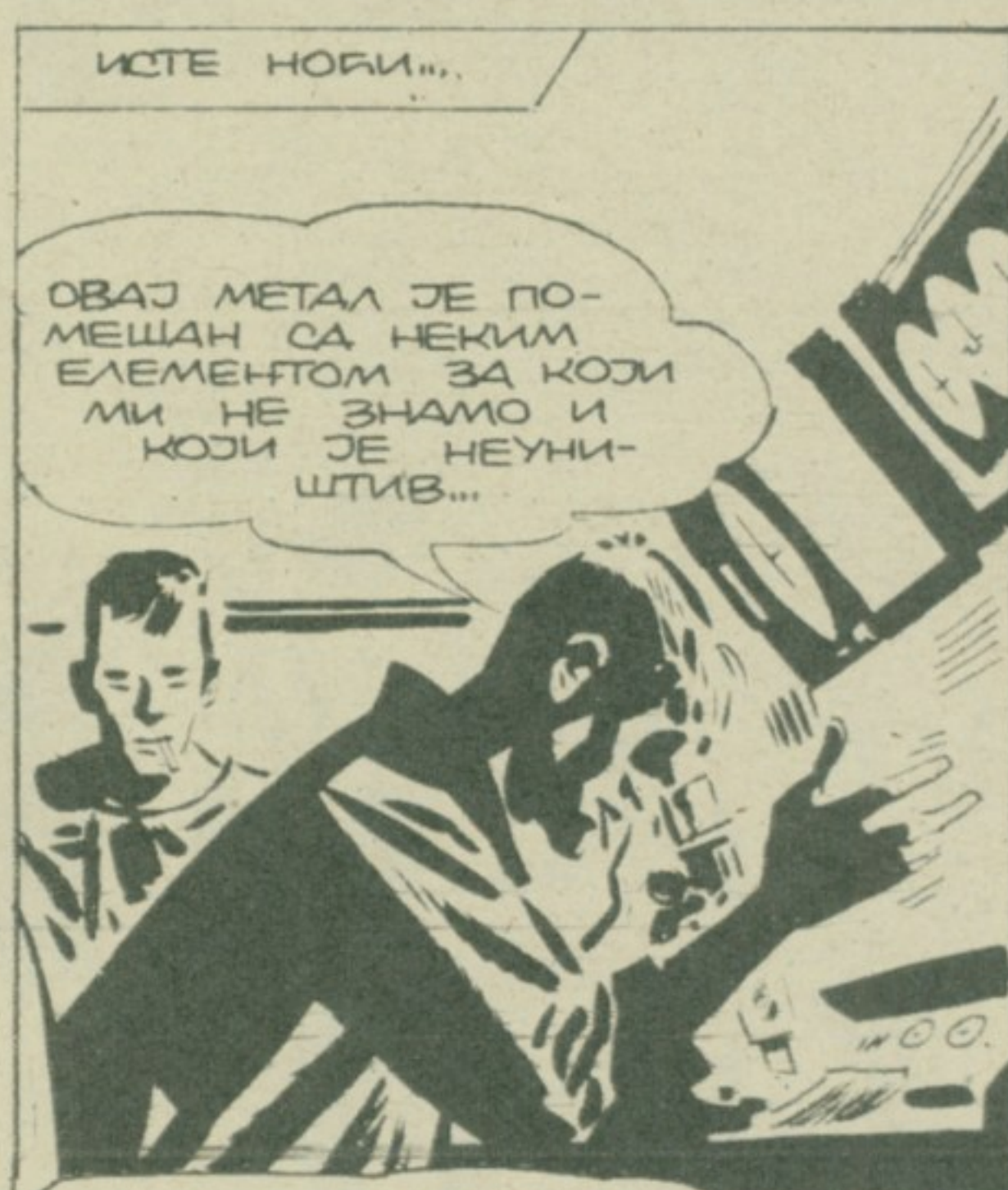


ДА СМО
БАР
МОГЛИ
ДОЋИ ДО
СЕНКЕ...

АЛИ,
ШТА ЋЕ НАМ
ТАЈ ТАЈАН-
СТВЕНИ
ТИП?



И ОН ЈЕ ВАН ЗАКОНА,
КАО И ГЕНЕРАЛ! СВЕ-
ЈЕДНО ШТО ЈЕ НА НА-
ШОЈ СТРАНИ, ПРАВИ
ОД НАС БУДАЛЕ!



ИСТЕ НОГИ...

ОВАЈ МЕТАЛ ЈЕ ПО-
МЕШАН СА НЕКИМ
ЕЛЕМЕНТОМ ЗА КОЈИ
МИ НЕ ЗНАМО И
КОЈИ ЈЕ НЕУНИ-
ШТИВ...



...А ПРЕТПОСТАВ-
ЉАМ ДА ДОЛАЗИ
ИЗ СВЕМИРА! МОЖ-
ДА КАО МЕТЕО-
РИТ...

ЗАНИМЛИВА
ХИПОТЕЗА,
АЛИ ТРЕБА
ЗНАТИ ФОРМУ-
ЛУ!

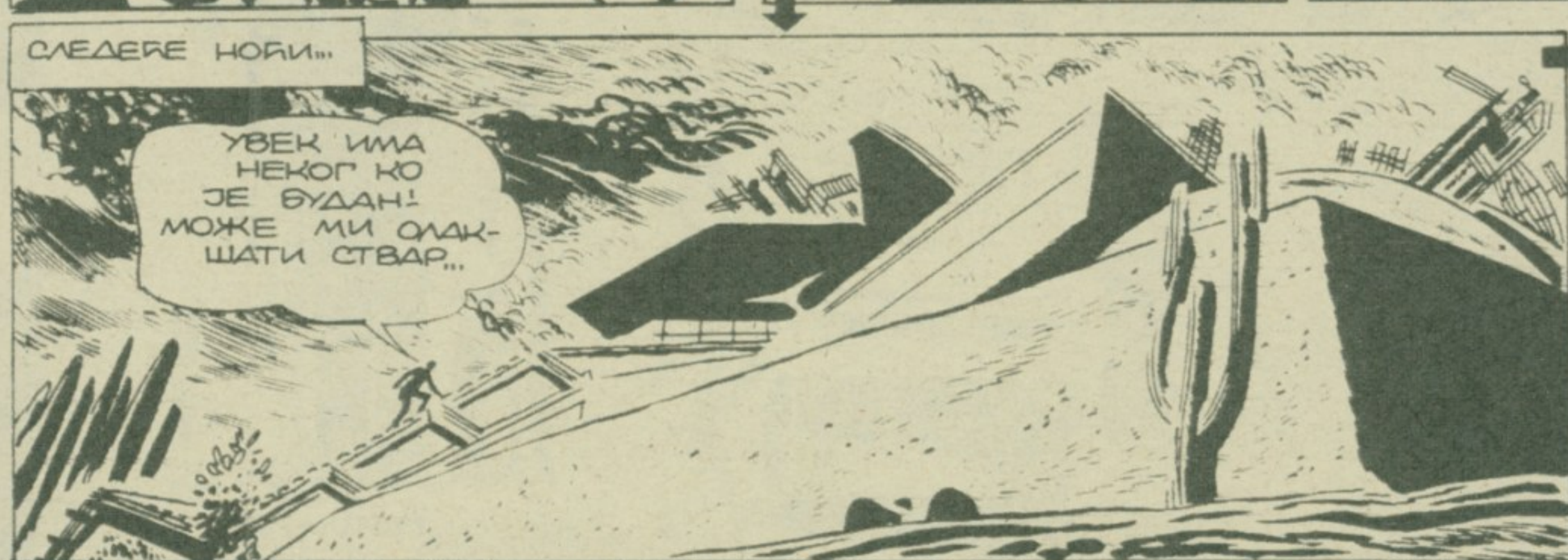


ТРЕБА ДОЗНАТИ КАД
И ГДЕ ЈЕ ПАО НЕКИ
МЕТЕОРИТ! СУТРА ЋУ СЕ
РАСПИТАТИ У ОПСЕРВАТО-
РИЈИ...



КО СТЕ ВИ, ЗАБОГА?!

НЕ БОЈТЕ СЕ! НЕ
СМЕРАМ ЗЛО!



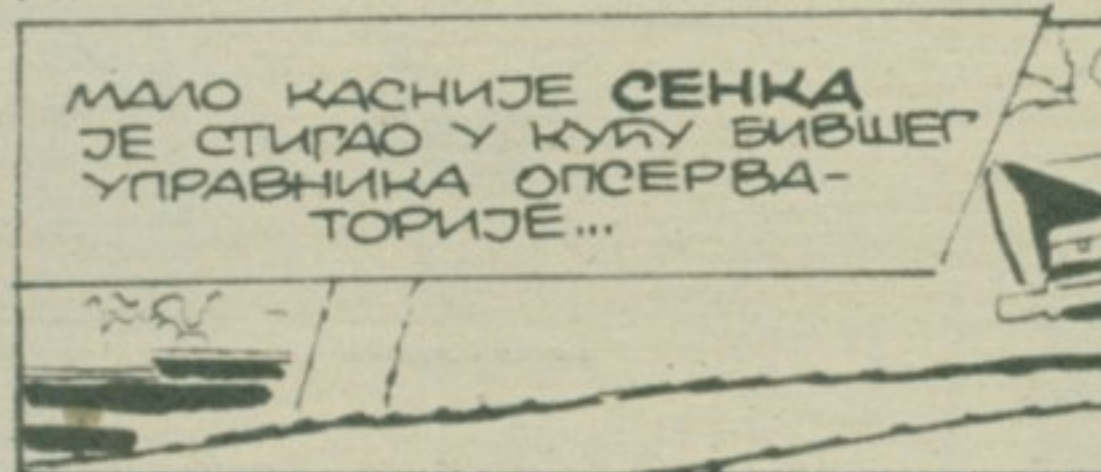
СЛЕДЕЋЕ НОГИ...

УВЕК ИМА
НЕКОГ КО
ЈЕ БУДАН!
МОЖЕ МИ ОКАЖАТИ
СТВАР...











АЛИ КАКО
ДА ЗНАМ
ДА СТЕ
ЗАИСТА
ВИ СЕН-
КА?
И ШТА
ОВДЕ
ТРАЖИ-
ТЕ?

ХТЕО БИХ
ДА ГОВОРИМ
С ПРОФЕСОРОМ
МАРТИНОМ!



ОН ЈЕ У ЕВРОПИ! ЈА
САМ МУ СУПРУГА! РЕЦИТЕ МИ
ШТА СТЕ ХТЕЛИ, МЛАДИЉУ!

"ХТЕО САМ ДА ДО-
ЗНАМ ДА ЛИ ЈЕ У
ЊЕГОВО ВРЕ-
МЕ ПАО НЕ-
КИ МЕТЕОР
У ОВОЈ
ОБЛАСТИ!



ВЕРУЈЕМ
ДА СУ СТРАВИЧНЕ
ИГРАЧКЕ ОД НЕУНИШ-
ТИВОГ МАТЕРИЈАЛА,
О КОЈИМА СЕ МНО-
ГО ГОВОРИ, ОД МЕТА-
ЛА ПОМЕШАНОГ С
ЕЛЕМЕН-
ТОМ
ИЗ МЕТЕО-
РА!



ЧИНИ МИ СЕ
ДА ЈЕ ПРЕ ТРИ ГОДИНЕ
У ОБЛАСТ ЦУМЕ ПАО МЕТЕ-
ОР КОЈИ НИКАД
НИЈЕ ПРО-
НАЂЕН!

ХМ... ЦУМА!
ХВАЛА НА
ОБАВЕШТЕЊУ,
ГОСПОЂО!



ВЕРУЈЕТЕ
ДА ЈЕ
НЕКО
ОДАВДЕ...



НА ВРАТИМА СЕ ПОЈАВИО
МАЛИ МЕХАНИЧКИ СЛОН У
СВЕМУ СЛИЧАН ОНОМ ДИВОВСКОМ...

БЗЗЗЗ! БЗЗЗЗЗ!



ДО
ЋАВОЛА!

НИКАД НИСТЕ ВИ-
ДЕЛИ РАДИО-ДИ-
РИГОВАЊУ ИГРАЧ-
КУ?! ТО ЈЕ
МОЈЕ УНУКЕ!
ШАРЛОТА,
ДОЋИ!



ОДЈЕДНОМ СЕ
ЧУО БЛАГИ ЗВУК...

ЈЕ ЛИ САД ВРЕ-
МЕ ЗА ИГРУ, ШАР-
ЛОТА?! ДВА ЈЕ
УЈУТРУ!



ПРОБУДИ-
ЛА САМ СЕ,
БАКО, ПА
СЕ ИГРАМ!
КО ЈЕ
ОВАЈ
ЧИКА
?



БАКИН ПРИЈАТЕЉ! ОДАКЛЕ
ТИ ОВАКО ЛЕГА
ИГРАЧКА?

ДАО МИ ЈЕ ДЕДИН
ПРИЈАТЕЉ, ПРОФЕСОР
КЛИНГЕР! БИМО ИХ ЈЕ
МНОГО, АЛИ СУ
МИ ИХ
УЗЕЛИ...



ДА, БИМО ЈЕ ТУ АВИОНА, ВОЈНИКА, СВА-
ЧЕГ... ЈЕДАН ТИП ИХ ЈЕ СВЕ ОДНЕО!
ЗАТО САМ НА ВАС ПОДИГЛА ПУШКУ...

ТЕ ИГРАЧКЕ СУ, ГОСПО-
ЂО, МАЛЕ КОПИЈЕ
ГЕНЕРАЛОВИХ
ЧУДОВИШТА! ИСТА ИХ
ЈЕ РУКА НАПРАВИЛА!

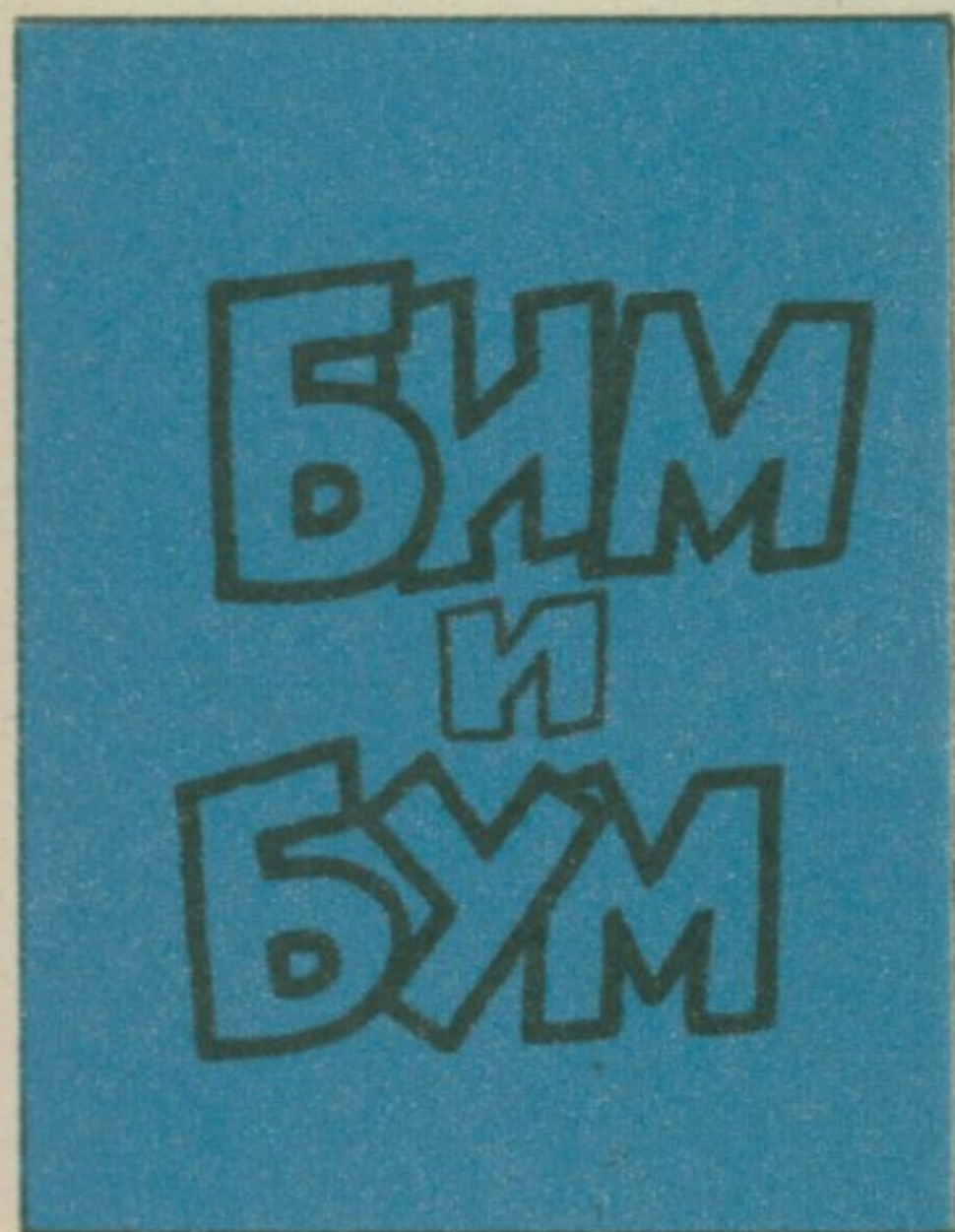
ГЛУПОСТИ! НАПРАВИО
ИХ ЈЕ НАЈБОЉИ
ЧОВЕК НА СВЕТУ
- КЛИНГЕР!



ГДЕ ГА МОГУ
НАЋИ?

УМРО ЈЕ
ПРЕ ТРИ
ГОДИНЕ!

КРАЈ У СЛЕДЕЋЕМ
БРОЈУ





WHAM! ДВОЈАЦ СА ПУНИМ ЈЕДРИМА

Када се почетком овог лета на тржишту појавио сингл дуета Wham! са песмом „Wake Me Up Before You Go Go” то више није било оно изненађење као када је прошле године у исто време њихов деби албум постао једна од најслушанијих музичких подлога за вреле дане и разигране ноге дечака и девојчица широм света. Ендрију Ригли и Џорџ Мајкл упознали су се као петнаестогодишњаци у школи једног лондонског предграђа и одлучили да се заједнички боре музиком. Прича није ни дуга ни узбудљива, једноставно – њихова упорност и Џорџов несвакидашњи ауторски таленат учинили су да ови младићи већ као двадесетогодишњаци постану праве звезде набујале нове енглеске поп-продукције која у својим ритмовима и полетности има доста утицаја „црног” звука са оне стране Атлантика.

Већ први сингл „Young Guns (Go For It)” постигао је муњевит успех који је наредна плоча „Wham Rap: Enjoy What You Do” послушно следила упркос забранама које су је непотребно пратиле. Трећи сингл „Bad Boys” најавио је и појављивање албума „Fantastic” чији је тираж надмашио сва очекивања. Са те колекције издвојена је још једна песма, „Club Tropicana” и дефинитивно својом популарношћу утврдила позиције дуета међу тинејџерима. Турнеја која је следила поновила је одушевљење публике једнако наслову албума: „Фантастично”. Осам пратећих музичара, играчице, певачице, пуно ритма, светлости и усред свега двојица zgodних момака који самом својом појавом изазивају одушевљење тинејџерки. Овог лета – нови успех. „Wake Me Up Before You Go Go” наговештава да Wham! нису сензација само за једну сезону јер игре, радости и оптимизма никада није доста.

РОК ДАТУМ

20. јул 1966. године – скупили су се Ерик Клептон, Џек Брус и Џинџер Бејкер да би оформили легендарни трио Cream.

Била је то прва права супер-група састављена од људи који су већ стекли приличну репутацију у свету музике. Карријера Cream трајала је само до новембра 1968. али је њихов значај и утицај преживео и досеже чак до данашњих дана.



ПРОБУДИ МЕ ПРЕ НЕГО ШТО ОДЕШ (WAKE ME UP BEFORE YOU GO GO)

музика и текст: Џорџ Мајкл
изводе: Wham!

You put the boom boom
into my heart
You send my soul sky high
when your loving starts
Jitterbug into my brain
(yeah yeah)
Goes bang bang bang 'till
my feet do the same
If something's bugging you
If something ain't right
My best friend told me
what you did last night
Left me seething in my bed
I was dreaming but I
should have been with you
instead

Wake me up before you go
Don't leave me hanging on
like yo yo
Wake me up before you go
I don't wanna miss it when
you hit that high
Wake me up before you go
'couse I'm not planing on
going solo

Wake me up before you go
Take me dancing tonight
I wanna hit that high yeah
yeah

You put the grey skies
outta my way
You make the sun shine
brighter than Doris Day
Turn a bright spark into
flame yeah yeah
My beats per minute never
been the same.
'couse you're my baby
I'm your fool
It makes me crazy when
you act so cruel
Come on baby let's not
fight
We'll go dancing
everything will be alright

CHORUS
Cuddle up baby move in
tight
We'll go dancing tomorrow
night
It's cold out there but it's
warm in bed
They can dance we'll stay
home instead
CHORUS



НА ЧЕМУ СЛУШАМ МУЗИКУ

Били Ајдол: „Имам Sony Walkman Professional који сам добио за Нову годину. Свиђају ми се вокмени јер омогућују да увек имаш музику око себе. Они су нужно зло. Користим „Професионал” јер има добре басове па могу да слушам реге стварно гласно”.



● РОК интервју ● РОК интервју ●

НИК ХЕЈВОРД (NICK HEYWARD)

Певача и гитаристу Ника Хејворда у орбиту популарности избацило је његово деловање у оквиру састава Haircut 100, да би већ после једног снимљеног албума дошло до разлаза између њега и остатка групе. Објавио је властиту плочу „North Of A Miracle“, док се група без главног аутора очигледно тешко сналази. Ник ипак мора да уложи доста енергије да би побегао од наметнутог „дечачког“ имиџа.

– Данас нико не помиње оно што је Боуви радио када је имао 19 година. А мене оптерећују песмама које сам певао са 19, а направио у петнаестој години „Дечко среће девојчицу“ и такве ствари. Тако сам почео у овом послу, али сада имам много нових искустава.

● У чему је био проблем са Haircut 100?

– Група је хтела да направи каријеру од почетног успеха. Много људи око нас хтелo је то исто. Саветовали су ми да

направим песме које ће бити копије ствари са албума „Pelican West“ што сам сматрао бесмисленим. Никада нисам желео да направим „Pelican West II“ као што никада нећу направити „North Of Miracle II“.

● И одлучио си да кренеш самостално?

– Haircut је постао сопствена карикатура. То је била права експлозија у почетку. Уносио сам доста хумора у песме, а онда је све почело да се схва-

та озбиљно. Говорили су нам: „Држите се мало, зарадите лову, па нестаните на две године.“ Ја нисам хтео такву каријеру.

● Зар је распад био једино решење?

– Такво је стање данас у послу. Групе више нису самосталне. Ако желиш да се мењаш, мораш растурити групу јер ти другачије не дозвољавају менаџери, продуценти... Нико више нема ону слободу коју су имали Битлси.

● Шта мислиш, какве су ти шансе да сам поновиш успех Haircut 100?

– Код данашњих извођача 95 одсто успеха чини имиџ иза кога се крију. Певају о змијама, сексу и... не дају да се много од њихове личности осети на плочи. Ја бих волео да имам имиџ иза кога би се могао сакрити, али не желим да жртвујем ово што радим, да се одрекнем личних искустава која стављам у песме.

ЈОШ ЈЕДАН УСАМЉЕНИ ОРАО



Мада у Европи никада није достигла популарност какву је уживала у САД, група Eagles је остала добро запамћена и код нас посебно по сјајном албуму „Hotel California“. На жалост свих њихових обожавалица, састав је престао са заједничким радом пре неколико година, да би свако од чланова појурио ка самосталној каријери. У томе су највише успеха имали гитариста Џо Волш и бубњар Дон Хенли. Пре пар месеци и последњи од Eaglesа објавио је соло албум. Ради се о гитаристи Дону Фелдеру, најмирнијем док је група постојала, који то остаје и у својим изјавама поводом издавања плоче „Airborne“. „Ја сам само гитариста који је имао среће да се нађе у групи која је постала ненормално успешна. Зато немам потребу да снимам због новца или каријере. Желео сам да се забављам“.



РОК ВЕНЧАЊЕ

Као права бомба у свету шоу-бизниса пукла је вест да се непоновљива певачица групе Pretenders Крис Хјнд удала за вођу групе Simple Minds, Џима Кера. Романса је почела током турнеја њихових састава по Аустралији где су обе поставе наступале на фестивалу. Уговорене обавезе допустиле су заљубљенима на први

поглед само три недеље заједно, али је веза настављена честим прекоокеанским телефонским позивима, а онда – венчање 5. маја у Њујорку, у кочији која је кружила Централ-парком. Још увек се не зна каква је реакција Реја Дејвиса, шефа Kinksa, који је са Крис живео две године и отац је њене ћерке Натали.

СТАРИ ТАНДЕМ НА ДЕЛУ

Пре извесног времена писали смо да је Род Стјуарт објавио нови албум под називом „Camouflage“. Ипак, права узбуђења поштоваоце старих величина у свету рока чекају тек на Родовој промоционалној турнеји. Наиме, у пратећем саставу ће се на свих седамдесет концерата као гитариста појавити легендарни и загонетни Џеф Бек. Тако је и званично закопана ратна секира између двојице великана који су наступали заједно пре много година када је Стјуарт био певач Џеф Бек Бенда.

ДОНА ДОНА



Дона Самер поново мења своје пословне партнере. Пошто је претходни албум „She Works Hard For The Money“ објавила под етикетом фирме Mercury, краљица диско музике прешла је под окриље компаније Geffen. Нови албум се очекује ових дана у продаји, а радни наслов плоче је „Framed“.

РОКЕНРОЛ

Књига за почетнике и рок гитаристе. Рок соло и ритам гитара. Свирање помоћу таблатурног система. Цена 600 динара. Плаћање поужећем: Драговић Новак, пострестант, 11101 Београд.



DJAČKI
ILUSTRIRANI
KOLOR

SPOMENAR

KOJI CE I VAS ODUŠEVITI

BOGAT I DUHOVIT SADRŽAJ • SLIKE U SUPER KOLORU

PO ŽELJI I UKUSU DJEVOJČICA I DJEČAKA

134 UMJETNIČKI OBRADENE STRANE ZA UPIS PORUKA I USPOMENA • TVRDI POVEZ, ŠIVANO KONCEM, KORICE PRESVUČENE, ZLATOTISK • KVALITETNA IZRADA, LJEP IZGLED, TRAJNA ŽIVOTNA VREDNOST. CIJENA 500 DIN. PLAĆANJE POSLIJE PRIJEMA. PIŠITE ILI TELEFONIRAJTE. ŠALJEMO ODMAH O NAŠEM TROŠKU.

EURO-KNJIGA

11030 BEOGRAD FAKS 35

Tel. 541-684.



ШКОЛА
ГИТАРЕ

1. Акорди, Теорија, Мелодије – I и II део
2. Нотално свирање.
3. Модерна музика, хитови, рок – I и II део

Сваки приручник по 290 динара. Попуст 100 динара за сваки следећи наручени приручник. Плаћате поштару. Васиљевић Милун, пост ресторант, 11101 Београд.

МЕНХЕТН НА ИНДУ

Изгледа као сценографија за неки научно-фантастичан филм: гомила рушевина, а изнад њих будистички храм из 12. века. Остаци града зиданог од правоугаоних блокова. Зове се Мохенџо Даро. Велелепан је, кажу, прави Менхетн од пре шест хиљада година. Иако припада почецима историје, у њему се – невероватно али истинито – одвијао сасвим модеран начин живота.

Насеље са вишеспратницама! Свака кућа имала је дневну, спаваћу и гостинску собу, пространо купатило и сопствени бунар. Узидане цеви од печене глине водиле су до огромних колектора за отпадне воде у које се сливала и кишница. Око сваке куће дренажни канали, а ту су и простори резервисани за сакупљање отпадака.

Пре шест хиљада година! А код нас у Европи у средњем веку отпадне воде текле су посред улица и у многим градовима канализација је уведена тек у новије време.

У мини сукњама

Град Мохенџо Даро имао је четрдесет хиљада

**ВИШЕСПРАТНИЦЕ
МОХЕНѢО ДАРА
ИМАЛЕ СУ ДНЕВНЕ
СОБЕ, КУПАТИЛА,
КАНАЛИЗАЦИОНУ
МРЕЖУ... ДА ЛИ ЋЕ
АРХЕОЛОЗИ УСПЕТИ
ДА САЗНАЈУ НЕШТО
ВИШЕ О ОВОМ
СТАРОМ НАСЕЉУ НА
ТЛУ ПАКИСТАНА ПРЕ
НЕГО ШТО ГА ПРОГУТА
ВОДА?**

становника, углавном Азијата. У њему се одвијала жива трговина, памуком највише. Пронађен је читав један велики квартал где се пекла цигла, али и правиле вазе, амфоре и кухињско посуђе од глине свих величина и облика.

Утврђено је да су на овом месту обрађивани метали: злато, сребро, бакар и чак једна легура бронзе која је, кована на топло, постајала тврда као челик. Пронађени су и драгуљи невероватне лепоте, разне алатке, секире, стреле, маказе и тестере вијугавог сечива – све у количинама за оно време невиђених размера.

Жене су носиле мини сукње на фалте, око струка причвршћене великом копчом. Горњи део тела био им је потпуно отворен, али украшен огрлицама. На белој или бакарно-црној кожи блештали су драгуљи: прстење, нарукнице, огрлице...

У долини реке Инд, тамо где се данас налази Пакистан, насеља су грађена на површини дугачкој 1800 и широкој 800 километара, већој од старог Египта и Месопотамије заједно. Иако су ископавања Мохенџо

Даро почела још 1922. године, екипе археолога из Енглеске, Француске, Немачке и Пакистана сматрају да се налазе на почетку и да велика открића тек предстоје. Мајкл Јансен, који у овом тренутку предводи једну немачку екипу, каже да су ископавања обављена на десетом делу ове археолошке локације, која је и сама тек десети део налазишта. Али, и ово што је досад изнето на видело има велику вредност. Пронађено је тридесет осам хиљада фигурица и мноштво печата величине само неколико центиметара. Стручњаци још нису успели да одгонетну сликовно писмо на њима.

Један од археолога с малом древног града. Хоће ли заувек нестати ово драгоцен налазиште?

Откривено је још да су становници ове области израђивали предмете од ербовог прућа, да су одећу правили од памука, а од козје коже и палмине коре – ужад. Занатлије су



Играчке којима су се играла деца Мохенџо Дара.



Печат за обележавање трговачке робе.

Остаци града који је изграђен по систему правоугаоних мрежа улица управо као модерна америчка метропола.



Статуа богиње мајке, лево (жена је, као симбол плодности, у то време обожавана) и врховног свештеника, десно.

имале своје квартове, а све улице водиле су или на велики трг или у трговачку улицу дугачку километар а широку десет метара, где се трговало и куда су пролазиле свечане поворке за празнике.

Толико интелигенције и организованости претпоставља и веома висок степен културног развоја. Шта мислити о људима који су пре шест хиљада година измислили систем мера чије су јединице износиле 13.625 грама за тежину, односно 33.526 центиметара за дужину!

Као код куће

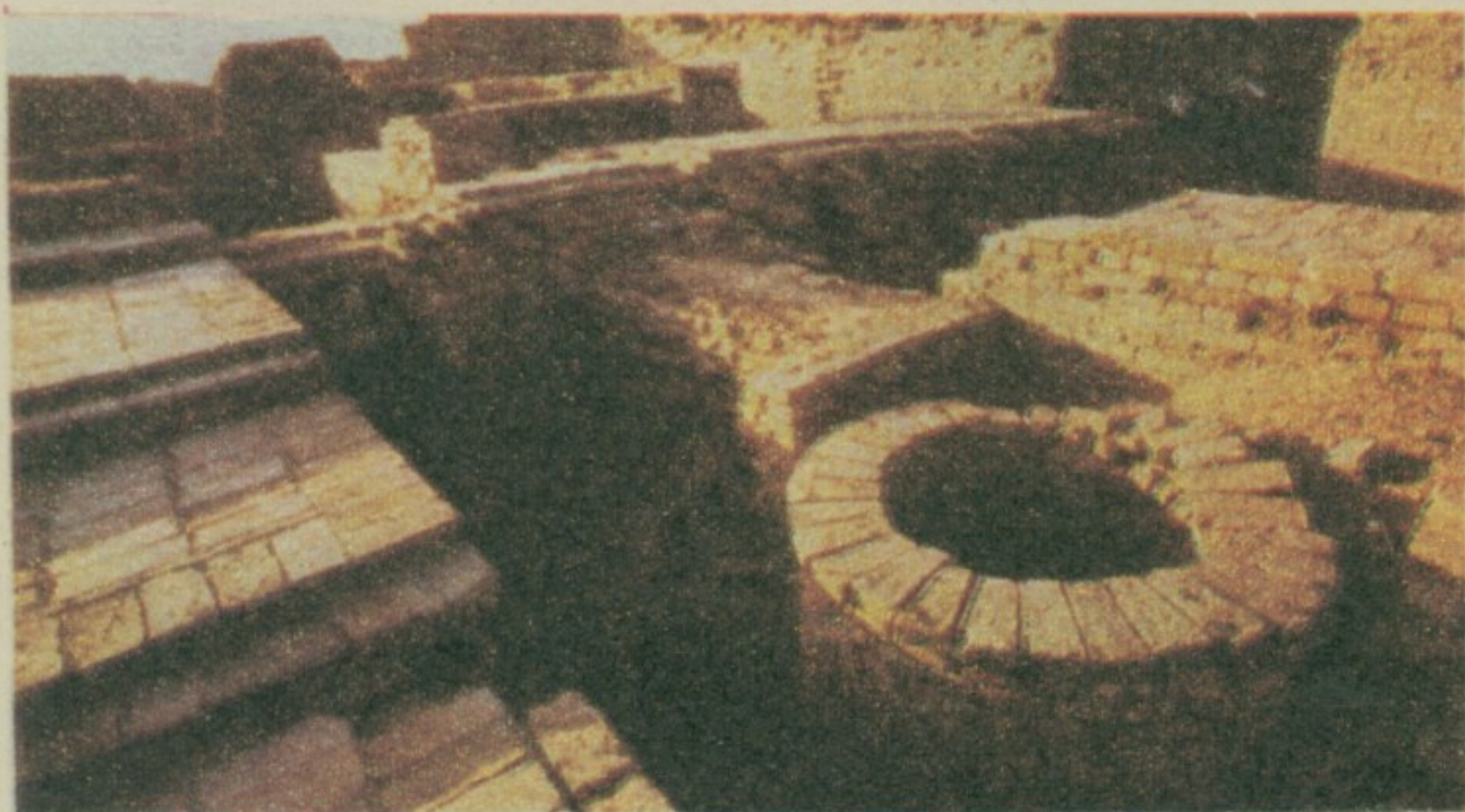
Мало је људи у та давна времена који су стизали толико далеко и који су

свуда где су одлазили могли да се осећају као код куће као становници Мохенџо Дара јер су их окруживале њима блиске ствари: исти предмети за свакодневну употребу, па чак и начин писања. Лако су се усуђивали да крену у други велики град. Харапу, удаљен око 600 километара. Дугим караванима прелазили су пустиње и стизали до Персијског залива одакле су копном или морем настављали даље до калдејског града Ура, у Месопотамији, према централној Азији, Авганистану, северном Ирану, јужној Индији и Раџастану – носећи слоновачу, скупочено дрво, мирисе, зачине, полудраго камење...

Кад је достигла свој врхунац, после две хиљаде година напредног и мирног живота, ова цивилизација је изненада нестала. О томе како је нестала још се нагађа. Многи сматрају да су за све криве воде Инда мада, изгледа, праве разлоге треба тражити на другом месту... Познато је да су пре око четрдесет векова у ову равницу продрли номади, ратници из азијских степа и освојили многе земље и градове. На улицама Мохенџо Дара, испред кућа, пронађено је преко педесет скелета људи који су највероватније страдали приликом ове најезде.

Иако је изашао на светлост дана, Мохенџо Дара може поново да нестане и то заувек. Тајну његових темеља крије петнаест метара дубока вода. Подизањем бране Сукур недалеко од овог древног града порастао је ниво воде, а пошто тло садржи много соли вода продире у зидове од цигле и разара их. Киша и ветар такође уништавају откривене делове. Да би се спречило пропадање овог непроцењивог археолошког наслеђа, сада су Пакистан и УНЕСКО покренули међународну акцију за обезбеђење седамнаест милиона долара, колико је потребно да би се налазиште заштитило и сачувало – као оставштина за будућност.

С. И.



Део канализационог система у Мохенџо Дару. Постојао је и посебан систем за уклањање отпадака.



ЗАБАВНИКОВА ШКОЛА ДРЕСУРЕ

ВИКА

МОЖЕ ДА БОЛИ

**ПСИ НЕ СХВАТАЈУ
ЗНАЧАЈ ИЗГОВОРЕНИХ
РЕЧИ АЛИ ИХ ДОБРО
„РАЗУМЕЈУ” И
РАЗЛИКУЈУ ПО ТОНУ.
АКО ЈЕ ВЕОМА ВИСОК,
МОЖЕ ЧАК И ДА ИМ
НАНЕСЕ БОЛ.**

За успешну обуку вашег пса неопходно је да знате понешто и о његовим чулима. За разлику од човека, он нема способност да померањем слика процени удаљеност и дубину. Међутим, пас веома добро запажа и најмањи покрет. Просечна удаљеност на коју може да га региструје – око 350 метара. Занимљиво је напоменути да пас, уочи ли неког кретања, обавезно сматра да је у питању живо биће.

Добри резултати у обуци пса не могу да се постигну уколико се правилно не користи његово чуло додира најосетљивија нерва влакна налазе му се на горњој и доњој усни, бради и пределу трепавица. Захваљујући њима, ваш пас може да осети и најнежњији додир. Према томе, да бисте му показали колико га волите, не морате да га тапшете свом снагом. Он ће то пре примити као казну.

Најразвијеније чуло пса је чуло мириса које заузима врло мали простор у пределу горњег дела носа и задњег дела ноздрва. Колико ће оно бити изоштрено зависи од осетљи-

вости мирисних ћелија, физичког напора којем је пас изложен и од „кондиције” његовог нервног система. Пас код кога је све то у реду осећа мирис 30.000 пута боље од човека. Осим што је осетљивији на мирисе, пас боље и чује. Док чуло слуха човека региструје до 20.000 трептаја у секунди, пас је у стању да прими читавих 35.000. О томе посебно водите рачуна јер вам управо та оштрина слуха пружа могућност употребе широког спектра тонова. По јачини гласа који изговорите ваш пас ће врло брзо схватити шта од њега захтевате. Због тога током обуке употребљавајте увек исте речи и настојте да име које му дате буде кратко и звучно.

Вика не спада у педагошке мере: врло гласни тонови могу у вашем љубимцу да изазову осећај бола. Њему неће пријати ни тонови чија је јачина испод јачине околних шума: регистроваће их с тешком муком или их уопште неће „констатовати”. Зато ваше команде морају увек бити изнад јачине околних шума. Водите рачуна и о томе да непрестано деловање тонова на ухо пса замара његово чуло слуха а самим тим и нервни систем. Нека вас не изненади ако после пола часа бомбардовања командама ваш љубимац покаже знаке умора и нервозе: ни он нема живце на ластиш. Уосталом, одмор ће сасвим сигурно и вама добро доћи.

Б. Перовић



ТРАГОМ ТАЈНЕ
ПЕТРОВАРАДИНСКЕ ТВРЂАВЕ

КАД ЈЕ АЛА ВОЈНИКА ЗАКЛАЛА

Жарка Бојића, најмлађег сина црногорског сељака Вукосава из села Бојићи крај Колашина, породица и село су испратили у јесен 1923. године у војску. Мајка није засузила, јер народ каже да мајка не сме да плаче кад опрема сина у војску, али та народна забрана није важила за тек доведену младу. Она се, упркос мрким погледима свекра и свекрве, од свог Жарка опростила јецајући и дуго га дуго пратила погледом све док није зашао из оближњег брда. Старије жене су је тежиле да ће брзо проћи 18 месеци, али њој је мужевљев одлазак још теже пао јер је очекивала дете. Њеној срећи није било краја када је после неколико месеци на свет донела здравог мушкарчића о чему је одмах обавестила мужа који је војни рок служио у Петроварадинској тврђави крај Новог Сада.

Старешина је младог оца пустио на допуст четири дана, али с обзиром на даљину од 400 километара, слабе саобраћајне везе и добар део пута који је морао да пређе пешице. Жарко се у Петроварадин вратио после шест дана. Знао је да ће због тога бити кажњен али не тако строго како је по повратку у касарну капетан одлучио: три дана самице!

Петроварадинска тврђава са својим лагумима и подземним ходницима често је била предмет прича и нагађања. Највећа мистерија се плела око затворских ћелија у којима су Аустријанци у своје време затварали војнике и цивиле, па је вест да је у једној таквој ћелији од аждаје страдао и војник Жарко Бојић још више подгрејала већ постојеће приче да у лагумима Тврђаве има

свакојаких гмизаваца и огромних змијурина које је овде населила још аустријска војска.

Ушло и у народну песму

Поводом овог догађаја народ је одмах и песму сачинио а њу нам је ових дана одрецитовала Стана Илић из Сремских Карловаца. У њој под насловом „Кад је ала војника закла“ народ опева трагичну смрт војника и између осталог каже:

.... Капетан га у тамници
меће,
тамо, браћо, не сијају
свеће,
већ се сија шаролика
змија.
Ту је бедан ко мученик
вик'o

ал' у помоћ не долаз
нико!

... Поп Никола орацију чита
и овако за војника пита:
Шта је овај војник учинио
кад је тешку робију

добрио?
Шта је овај војник
сакрешио
кад је змију крвљу
напојио?

Песник даље стиховима описује како је војник звао у помоћ, али стражар није смео да отвори врата ћелије јер се и сам плашио капетанове казне а када је старешина чуо за ово у почетку није поверовао, али је на крају ипак отишао да види шта се то у ћелији догађа и када је видео змију како лежи на телу војника и сиса му крв, по речима песника, извадио је пиштољ, убио неман а затим себе

**РОДИТЕЉИМА СУ
САОПШТИЛИ ДА ЈЕ
ЊИХОВОГ СИНА
УДАВИЛА ЗМИЈА
ДУГАЧКА 7 МЕТАРА И
ТЕШКА 19 КИЛОГРАМА
И У ТУ ПРИЧУ
ВЕРОВАЛО СЕ ПУНИХ
ШЕЗДЕСЕТ ГОДИНА.**

Вест о трагичној смрти војника Бојића априла 1924. године објавила је и штампа. По речима извештача змија је била дугачка 7 метара а тешка 19 килограма.

Породица Бојић је ову вест прихватила као тачну јер су и оцу и мајци исто испричали у касарни када су дошли по тело свог сина. У Жарковом селу прича је добила још неколико верзија. Једна од њих је и та како се кратко време пошто су се за војником затворила врата ћелије из једне рупе зачула нека писка. Мало затим из тог отвора је почела да се извлачи огромна змија. Војник је одмах почео да дозива у помоћ али стражар није смео да отвори врата. Ипак, када је наводно чуо да се Жарко бори са не-

чим обавестио је капетана. Овај томе није придао никакву пажњу, али када су му поново казали да се у ћелији стварно нешто догађа отишао је да извиди ствар. Остале приче су углавном биле сличне овој, само што је народ додавао детаље вазен за Жаркову борбу са аждајом.

Страх од освете

Када смо недавно ову причу чули од једне старе Жаркове рођаке посумњали смо у њену веродостојност па смо се упутили у Музеј који је смештен у Петроварадинској тврђави нећемо ли тамо сазнати како је стварно страдао војник Бојић. Ево шта нам је рекао кустос Музеја Живко Марковић:

— Истинит је само први део приче — дотле док је капетан изрекао казну. Уверен је да старешина није хтео да га саслуша и уважи његове разлоге за закахњење — дуг пут и нередован превоз Жарко се успротивио и планула је свађа. Изнервиран војничком непослушношћу капетан је извадио пиштољ у намери да га заплаши. То је код младог Црногорца прелило, иначе пуну чашу жучи, па је, вероватно да се одбрани насрнуо на старешину физички. Оружје је плануло. Несрећника су брзо однели лекару, али је све било касно — хитац је био смртоносан. Шта сад? Старешина ће под војни суд, али што је још горе, убијени је Црногорац па се командант касарне уплашио крвне освете која у то време није била ретка у Црној Гори. Како зауставити трагедију? Донета је одлука да се родбини не сме казати прави узрок смрти.

Идеју за причу са аждајом дао им је народ који је препричавао да се у затворима налазе разни гмизавци које је, наводно, оставила аустријска војска. Званично саопштење је било: војника је удавила велика змија која је у ћелију ушла из лагума Тврђаве. Капетан је одмах прекомандован у Вировитицу а јавности је речено да се убио. Судбина капетанова је овим била запечаћена.

Ето како је страх од освете створио легенду која се и данас прича не само у Жарковом крају већ и овде подно ове велике, али застрашујуће лепе тврђаве. Захваљујући кустосу Марковићу који би о Тврђави и догађајима око ње могао да исприча још много интересантних прича једна легенда је расветљена после равно шездесет година.

З. М.





кретом руке из десног џепа сакоа извукао говор и подигао га да га сви виде: на раширеним листовима указале су се две рупе које је направио метак.

– Потребно је нешто јаче од овог да мене докрајчи! – загрмео је рањеник.

Публика је „полудела“ од одушевљења. Решен да сјајну прилику искористи до краја, Рузвелт је раширио сако и показао крваву кошуљу. Завладао је тајац који ће следећи сат, колико је говор трајао, бити прекидан само громогласним аплаузом. Теди је до последње речи прочитао свих педесет страница вероватно најужбудивијег говора свог живота.

Центиметри који живот значе

Чим је завршио, већ потпуно исцрпљеног Рузвелта

ПРАВО У СРЦЕ

**У ИСТОРИЈИ САД
АТЕНТАТИ НА
ПРЕДСЕДНИКЕ НИСУ
РЕТКОСТ. ЈАНУАРА
1912. ОДИГРАО СЕ
ЈЕДАН КОЈИ ЈЕ ЗБОГ
ДРЖАЊА ЖРТВЕ ПО
МНОГО ЧЕМУ
ЈЕДИНСТВЕН.**

Одлуку је скупо платио, али по свој прилици од ње не би одустао чак и да је знао шта га чека.

То је намештаљка!

Пре него што је по трећи пут могао да заседне у председничку фотељу, Рузвелт је прво морао да победи супарника из редова сопствене партије републиканца Виљема Тафта. У свим државама у којима су се прелиминарни избори одржали Рузвелт је победио са великом већином, али је још био далеко од победе. О коначној номинацији нису одлучивали гласови обичних чланова партије него гласови њихових делегата на Националној конвенцији партије која је у јуну требало да се одржи у Чикагу.

Теодор Рузвелт није био човек који лако одустаје, па је без много увијања нацију обавестио да је Тафтова номинација намештена, те да због тога он и његови следбеници иступају из редова Републиканске партије и оснивају сопствену, Прогресивну. Шестог августа нова партија

истакла је свог председничког кандидата: тада већ педесетпетогодишњи Теодор Рузвелт укључио се у изборну трку са младалачким жаром.

Пуна два месеца је крепки кандидат Прогресивне партије држао говор широм земље. Четрнаестог октобра, три недеље пре избора, Рузвелт се нашао у Милвокију, у држави Висконсин. Те вечери је у највећој градској сали требало да одржи говор који је по његовој оцени решавао исход избора.

Као и увек, говор је написао на малим листовима хартије, са великим проредом између редова да би лакше читао. Говор је испунио тачно педесет листића. Пре него што је сео у кола која ће га од хотела „Гилпатрик“ одвести до конференцијске сале, Теодор Рузвелт је пресавио говор надвоје и угурао га у унутрашњи џеп сакоа. Буквално на срцу му је лежало сто листова хартије.

Неурачунљиви Џон Шренк

На излазу из хотела сачекала га је маса одушевлених присталица. Пре него што је Рузвелт стигао до кола, из гомиле је одјед-

ном иступио човек који му је са даљине од три метра, неометан ни од кога, испалио хитац право у груди.

Група Рузвелтових пратилаца одмах је скочила на атентатора (власника кафане по имену Џон Шренк кога ће суд касније прогласити неурачунљивим), док су остали, предвођени Рузвелтовим личним лекаром, угурали рањеног кандидата у аутомобил.

– У болницу! – наредио је лекар.

– Не! У конференцијску салу! Ово би могао да буде мој последњи говор.

Упркос жестоком противљењу својих људи „Теди“ је био непоколебљив: атентат му је доносио политичке поене које ни по коју цену није хтео да изгуби.

– Одржаћу тај говор, па макар умро! – одлучно је изјавио.

Конференцијска сала грмела је од одушевленог аплауза и поклича док је Рузвелт, држећи марамицу на рани, блед као крпа али са смешком на уснама, прилазио говорници. Већ ионако несносна бука експлодирала је у необуздан бес кад је председавајући обавестио скуп о ономе што се догодило.

Веран својој улози јунак дана је драматичним по-

хитно су пребацили у болницу. Установљено је да је метак промашио десно плућно крило, погодио једно ребро и размрсао га. По мишљењу лекара да није било оних сто листова говора који су успорили метак и променили му правац, он би највероватније прошао кроз срце и усмртио Рузвелта.

На изборима 5. новембра Теодор Рузвелт освојио је највећи проценат гласова који су икада припали кандидату неке треће партије (пored Демократске и Републиканске), далеко иза себе оставио Виљема Тафта, али је за председника изабран демократа Вудро Вилсон.

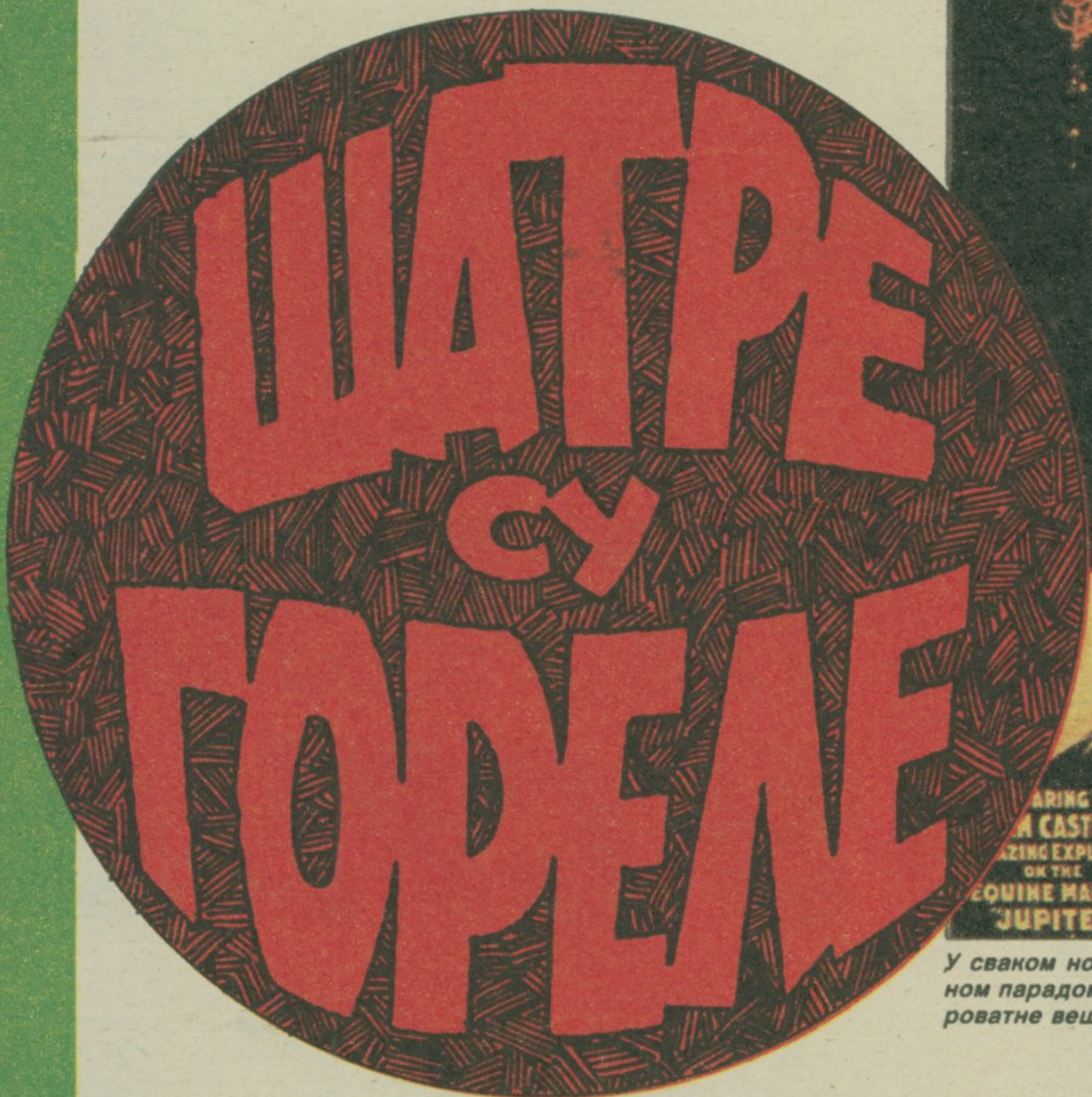
Говор који је Рузвелт одржао у Милвокију ипак му није донео председничко место, али му је зато спасао живот.

САД се нису по трећи пут одлучиле за председника кога ће свет запамтити по политици „велике батине“ према јужноамеричким земљама, или можда по томе што је започео изградњу Панамског канала. Зато је, 1932. године, земља изабрала његовог презимењака, далеко популарнијег Франклина Делана, Рузвелта.

М. И.

Јануара 1912. године Теодор Рузвелт (1858 – 1919) имао је за собом два председничка мандата САД, али се није одрекао амбиција да освоји и трећи. Десетог фебруара исте године у Чикагу су се на његов предлог састала седморица републиканских гувернера који су га замолили да истакне своју кандидатуру. Пошто су тако други обавили формални део посла, Рузвелт је спремно прихватио предлог који је од њега и потекао.

КАКО ЈЕ СТВОРЕН НАЈВЕЋИ АМЕРИЧКИ ЦИРКУС



У сваком новом граду циркус је свој долазак најављивао живописном парадом и плакатима какав је овај на коме се оглашавају „невероватне вештине храбре мадам Аде Кастело“.

Године 1890. власници највећег и најпопуларнијег америчког циркуса „Барнум енд Бејли“ коначно су морали да се суоче са непријатном чињеницом: у петорици браће Ринглинг добили су опасну конкуренцију.

Све је било утолико неподношљивије што до пре пар година, изузму ли се провинцијски градићи, за браћу тако рећи нико није ни чуо. Па они су тек пре пет година зарадили довољно да купе праву циркуску шатру! А шта тек да се каже за њихов почетак у родном Мек Грегору негде богу иза леђа у Ајови? Па ти су никоговићи кренули од једног јединог дрешираног понија и козе и улазница од мизерних пет центи!...

Ако хоће рат, имаће га!

Хтели то Барнум и Бејли или не, тек нашли су се усред жестоке битке за публику која се полако окретала у корист „никоговића“. То Барнума и Бејлија, међутим, није навело да се одрекну своје девизе

по којој је публика ту само зато да се опељеши: навелико се причало и највероватније било тачно да са Барнумовом „Највећом представом на свету“ путује екипа продаваца лажних улазница, коцкара-варалица, превараната свих врста и професионалних џепароша који своје приходе братски деле с управом „Барнум енд Бејлија“!

Насупрот томе, за Ринглингове се знало да су поштени и да чак штите своју публику: године 1890. већ су били довољно богати да у ту сврху ангажују познату детективску агенцију Виљема Бернса.

Ова беспощедна битка за публику водиће се више деценија: животиње Ринглингових разболевале су се на необјашњив начин ноћ уочи представе, шатре су им се џепале или палиле, сваки час су између конкурената избијали спорови око датума представе и локација.

Године 1895. браћи је свега било преко главе: ако Барнум и Бејли хоће рат, имаће га! Две године

касније власници „Највеће представе на свету“ огласили су примирје и кренули на петогодишњу турнеју по Европи. Браћа Ринглинг више нису имали конкуренце у САД.

Крајем века њихов циркус био је раван циркусу Барнума и Бејлија како по броју публике тако и по броју тачака и животиња. Представе су давале под огромном шатром тешком шездесет и три тоне.

Кад се Џемс Бејли вратио из Европе, битке више није могло бити – Ринглингови су неприкосновено владали циркусом сценим Сједињених Држава.

Најбогатији у земљи

Статус највећих донео је и проблеме одговарајуће величине: требало је, рецимо, сваки час с једног краја земље на други пребацивати тешку опрему, хиљаду и по запослених и хиљаду животиња. Браћа су, додуше, имала сопствене железничке вагоне тако да их је железница снабдевала само локомотивама и угљем. Пошто су

се неколико пута непотребно изнервирали због закашњења, Ринглингови су покупували више краћих пруга! Тако бар није постојала могућност да их скрену на споредни колосек...

Највећи успех, ипак, дошао је 1907. када су браћа за 410 хиљада долара откупили циркус својих бивших конкурената од удовице Џемса Бејлија. „Никоговићи“ из Мек Грегора у Ајови постали су власници два највећа циркуса у земљи или, боље речено, држали су у рукама монопол који је доносио годишњи приход од неколико милиона долара. Ринглингови су се уписали на листу најбогатијих људи у САД. Само један од њих, Џон рецимо, „тежио“ је у акцијама 100 милиона долара у некретнинама, акцијама које је имао на железници, нафти, уметничким предметима и приходима од циркуса.

Када је 1926. године умро и Чарлс, од првобитног петочланог братства остао је само Џон Ринглинг, а пред њим су била тешка

времена. Иако га велика економска криза 1929. није сасвим уништила, вредност великог броја његових акција драматично је пала. Циркус је пословао на принципу породичне корпорације чији су чланови 1932. године приморали већ остарелог Џона да руководеће место уступи једном од својих нећака, Џону Ринглингу Нортју.

Када је 1936. последњи Ринглинг умро, у банци је имао бедних 311 долара што се никако није могло рећи и за вредност некретнина које је оставио за собом: двадесет и три и по милиона долара.

Као што се дало очекивати, уследила је поплава од преко стотину парница. Покојникова бивша жена тражила је трећину поседа. Једна грана породице, Нортви, тврдили су да су они искључиви извршиоци последње воље умрлог. Властима Флориде у којој је умрли последњих десет година живео, припало је тридесет процената акција везаних за циркус, а савезној влади тринаест и по милиона на име пореза.

**БИТКА ИЗМЕЂУ ДВА
КОНКУРЕНТСКА
ЦИРКУСА „БАРНУМ
ЕНД БЕЈЛИЈА” И
ЦИРКУСА БРАЋЕ
РИНГЛИНГ, БИЛА ЈЕ
БЕСПОШТЕДНА:
ЖИВОТИЊЕ СУ СЕ НА
НЕОБЈАШЊИВ НАЧИН
РАЗБОЛЕВАЛЕ УОЧИ
ПРЕДСТАВА А ШАТРЕ
СЕ ПАЛИЛЕ И
ЦЕПАЛЕ...**



Ондашња циркуска публика
волела је
изнад свега
коње и слонове.

Потраживања поверила-
ца угрозила су даљи опста-
нак циркуса, али је Џон
Ринглинг Норт успео да от-
плати заостале дугове по-
зајмивши милион долара.
„Ринглинг брадерс, Бар-
нум енд Бејли” циркус је
спасен.

Испоставило се да у

жилама Џона Норта и ње-
говог брата Хенрија заиста
тече крв њихових ујака.
Видело се то већ у току
њихове прве сезоне 1938.
Увели су до тада невиђене
атракције, уметника на тра-
пезу и купили горилу по
имену Гаргантуа због којег
су се годинама хиљаде по-

сетилаца гурале пред ула-
зима у велику шатру само
да би видели лице животи-
ње које је у једној несрећи
унакажено киселином.

Трагедија

Посао је цветао до 4. ав-
густа 1942. године кад се

догодила несрећа у Клив-
ленду, у Охају. Шатор у ко-
ме се налазила менажери-
ја се запалио и пре него
што је пожар угашен на-
страдало је шездесет и пет
животиња. Био је то раз-
лог да се распламсају ста-
ре породичне размирице.
Незадовољни припадници
породичне корпорације
добили су савршен изго-
вор да браћу Норт смакну,
а на руководеће место до-
веду Роберта Ринглинга.

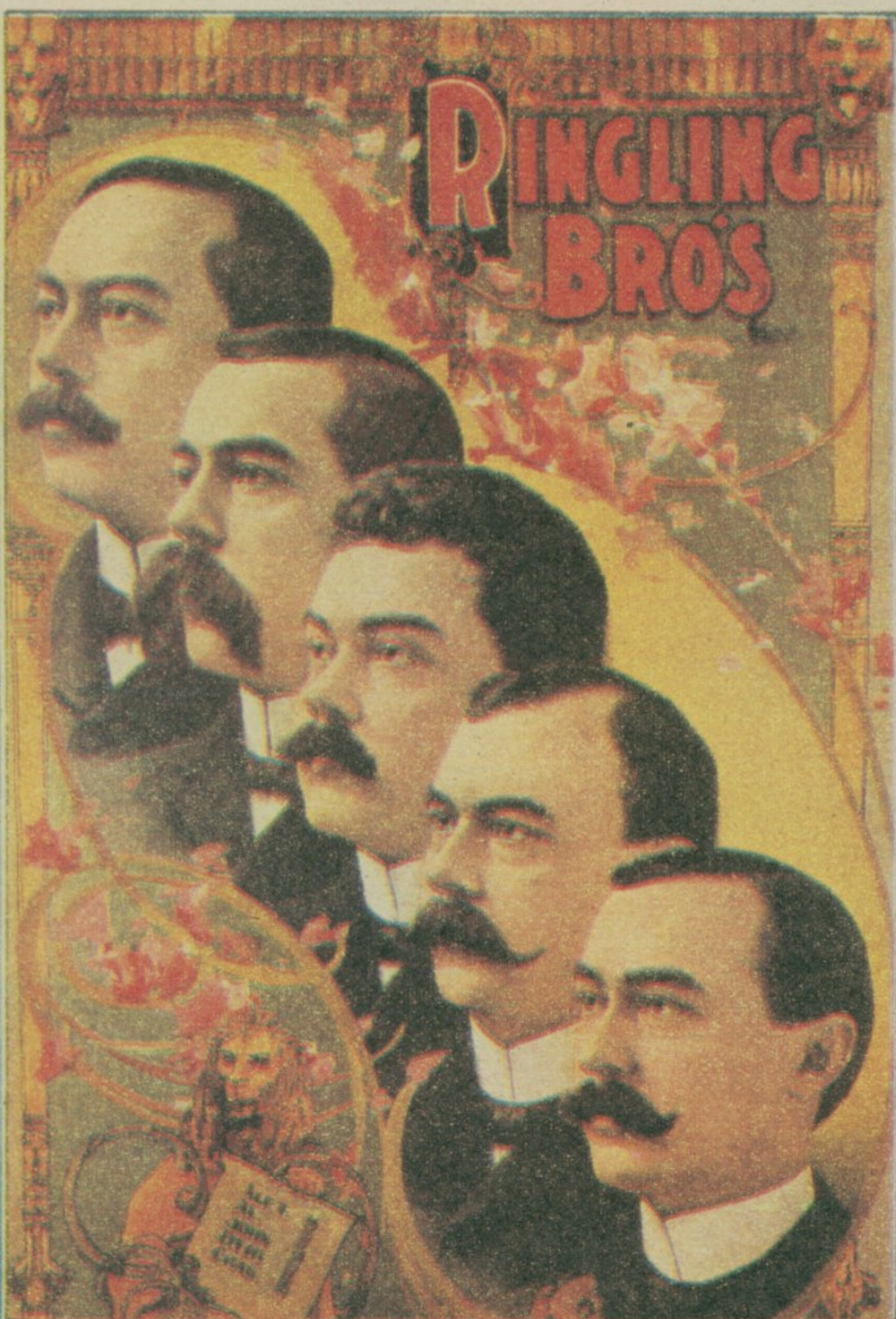
се у тренутку када је пла-
мен захватио врх велике
шатре у њој налазило осам
хиљада људи. У неописи-
вој паници у хаосу који је
уследио људи су умирали
под ногама оних који су
избезумљено покушавали
да се докопају излаза пре
него што се читава шатра
сруши.

Када се дим разишао, на
згаришту је лежало 168
мртвих док је 487 људи ра-
њено.

Судски процеси, новча-
не нагодбе и породичне
свађе потресали су корпо-
рацију следеће три годи-
не. Из свих тих трвења као
победник је поново иза-
шао Џон Норт који је од
осталих откупио највећи
део акција и тако себи
обезбедио готово апсолут-
ну власт.

Под његовом управом
посао је поново цветао.
Године 1948. пред „Рин-
глинг брадерс, Барнум енд
Бејли” циркусом стварале
су се такве гужве да за
све заинтересоване у ве-
ликој шатри није било мес-
та.

Па ипак, времена су се
полако али сигурно мења-
ла, породичне размирице
и даље шкодиле послови-



Алберт,
Ото, Алфред,
Чарлс и Џон:
1907.
уписали су
се на листу
најбогатијих
људи
у земљи.



Ринглингови су тврдили да је њихова менажерија највећи зоолошки врт
на свету. Највећи можда није био, али је зато чињеница да су на путова-
њима дивље звери заузимале читавих двадесет железничких вагона.

Следећег лета, 6. јула
1944. догодила се права
трагедија. Циркус је госто-
вао у Хартфорду у Конек-
тикату где је за представу
подигнуто преко четрдесет
шатора. Како је рат још
трајао циркус је патио од
хроничног недостатка по-
моћног особља, па су и
мере заштите често зане-
мариване. У тренутку не-
среће на читавом простору
са шаторима налазила
су се само два ватрогасна
хидранта.

Никада се није утврдило
како је ватра избила, али

ма, трошкови пословања
гутали све мршавији поро-
дични буџет. После седам-
десет и четири године до-
шло је време да породица
Ринглинг власништво „Рин-
глинг брадерс, Барнум енд
Бејли” циркуса преда дру-
гима.

Циркус су 1958. године
купили Рој Хофхајнц и бра-
ћа Ирвин и Израел Фелд.
И под новим власницима
циркус је задржао старо
име а до данас и титулу
највећег и најбољег цирку-
са Сједињених Држава.

М. И.

Урсула
К. Л. Кен

У АПРИЛУ У ПАРИЗУ

Факултет на ком је предавао француски језик наградио га је бесплатним једногодишњим одмором. Скупно је сву уштеђевину и дошао ту, у Париз, да се подсети на старе студентске дане кад је претраживао библиотеке и музеје, одушевљавао се расцветалим кестенима. Сад му је четрдесет година.

Једва је успео да нађе издавача за своју књигу. Кога се тиче он и његова теорија, теорија Пенивидера о чудном нестанку песника Франсоа Вијона 1463. године. Кога то интересује сад, после 500 година? Кога је, уосталом, био и он сам потребан? Један недруштвен, нежењен, педантан чурак са малим приманима који седи сам у хладној соби и пише следећу досадну књигу. Устао је, збацио с ногу дебело ћебе, потражио упаљач и сипао у њега смрдљив плин. Просипајући по столу, поновно се завио у ћебе и кресно упаљачем. Пламен је захватио сто и његове руке.

– До ђавола – викнуо је – ништа ми не иде како треба! Било је 8 сати ујутро 2. априла 1961.

У хладној собици са високом, лучном таваницом седео је за столом Жан Леноар. На столу хлеб, парче сира и књига у кожном повезу са златним словима: „О пламену, најважнијем од четири хемијска елемента“. На малој гвозденој пећици кувала се нека течност. Леноар се приближио пећи да загреје руке. Шта ако је погрешно? Можда је вода најважнија? Како то доказати? И тако нико неће да чита ту његову књигу! Ови мудраци са Сорбоне свуда виде само јерес. У бедн и самоћи проба да одгонетне законе природе, да докаже то што тако јасно предосећа. Зна да ту нешто није тако како су га учили. Сваки експеримент доноси нове чињенице, пуно новог што га је доводило до диле. Где је право решење?

Е, сад је доста! Сад ће изазвати судбину, која му никад ништа није дала. Сам ће узети. Вреди покушати. Извукао је из полице подебелу књигу.

– То је смешно – помислио је. – Никад нисам могао да замислим да ћу нешто тако пробати. Ја, који у то не верујем.

На поду поред стола нацртао је белом кредом знак пенталфе (звезде са пет кракова).

– Чуј ме... чуј ме... – говорио је полугласно. Застао је на тренутак стидајући се пред самим собом. Пребрзо је изговорио последње речи. Широко отворених уста гледао је високу силуету која је стајала усред

**ПРВОГ АПРИЛА, БЕЗ
ОБЗИРА НА ВРЕМЕ, У
ПАРИЗУ СУ
ИСКЉУЧИВАЛИ
ГРЕЈАЊЕ. ПРОФЕСОР
БЕРИ ПЕНИВИДЕР
СЕДЕО ЈЕ У ХЛАДНОЈ
СОБИЦИ НА МАНСАРДИ
СТАРЕ ЗГРАДЕ. НА
СТОЛУ ИСПРЕД ЊЕГА
ЛЕЖАЛА ЈЕ КЊИГА,
ДЕЛО ЊЕГОВОГ
ЖИВОТА.**

звезде осветљена треперавим језицима пламена из пећи.

Бери Пенивидер једва је угасио пламен, а онда поновно сео и увио се у ћебе. Раширених очију гледао је своју књигу. Не, то није била његова танка књига са белом корицама и плавим насловом. Била је то дебела, у корицама од светлобраон коже са златним словима: „Incantatoria Magna“. Погледао је аутора: Албертус Магнус. На његовом столу? Драгоцен примерак из 1407. године! Знао је да је једини примерак овог дела сачуван у Амброзијанској библиотеци у Милану. Ни соба у којој се налазио није била његова – то је била лабораторија неког алхемичара. На полицама су стајале тешке књиге у кожном повезима. Само је прозор био исти и гледао на торњеве цркве Нотрдам. Поред врата стајала је нека прилика и гледала га отворених уста. Мора да сам полудео, закључио је Бери.

– Ко си ти? – тихо је упитао после дуго времена.

– Ја сам Жан Леноар.

– А шта радиш у мојој соби?

Онизак крупан човек се мало померио.

– То је моја соба. Ја овде станујем већ двадесет година.

Бери је још једном погледао собу. То није била собица у којој је одсео.

– Откуд ја овде?

– Ја сам те позвао. Био сам научник, доктор природних наука... До ђавола са науком... пробао сам и успео да надмудрим науку помоћу глупе молитве... Смешно, још не могу да поверујем да је то истина. Ја сам ме јеретиком, црним Жаном.



Кажу да сам се спетљао са ђаволом, али сам видиш да ова магија делује! Ако је тако, данашња наука је чисто губљење времена... Ипак ми је жао толиког људског знања, рада... – рекао је гледајући полице са књигама.

– А ко си ти?

– Бери Пенивидер, професор француског у једном колеџу у Индијани. Сад сам на одмору у Паризу и обнављам своје знање старофранцуског... која је то година, који је то век, докторе Леноар? Ко је на власти?

– Луј XI.

– Ти си Француз? – питао је алхемичар.

– Не!

– Сигурно си Енглец?

– Не, ја сам Американац из твоје будућности, из 20. века.

– Молим, седи! – рекао је срдечно Леноар – јеси ли уморан? Имам само ово мало хлеба и сира... нисам веровао да ћеш доћи... Објаснићу ти зашто сам прибегао магији. Имам свега доста! Целог живота сам учио, радио, завршио највише школе да бих знао, да бих схватио. Али, тајне природе не могу се открити...

– Неке могу, ми смо доста тога открили – прекинуо га је Бери.

– Шта? Знате ли да направите злато?

– Не, то нико не зна – са смешком је одговорио Бери – али праве се, на пример, дијаманти.

– Како?

– Нисам хемичар, али чини ми се из угља помоћу високих температура и великог притиска. И дијаманти су угаљ, његово једињење.

– Једињење?

– Рекао сам да нисам стручњак... – А знате ли који елеменат је најважнији?

– Постоји око стотину хемијских елемената.

– Колико ти дугујем за све ово што си ми објаснио? – питао је хемичар.

– Можеш да ми кажеш нешто из свог времена. Познајеш ли песника Франсоа Вијона?

– Да, писао је песме на француском, само смеће! Добре песме се пишу на латинском језику!

– Знаш ли кад је и како умро?

– Како да не, обесили су га 1464. заједно са групом истомисљеника који су се борили за права најниже класе.

– Жан, ја сам уморан, пошаљи ме натраг у мој свет.

– Стани на средину ове звезде – рекао је алхемичар тужно.

– Толико сам мало сазнао – викао је Леноар и ударао песницама у отворену књигу – и то такав пријатељ, прави пријатељ, како ме само разумео, колико ме је научио!

Упалио је цигарету коју је Бери оставио на столу, затим другу, па трећу... Одједном је поново отворио књигу „Incantatoria“ и почео гласно да чита:

– Чуј ме...

– Баш лепо што си ме опет позвао – рекао је Бери излазећи из звезде.

– Остаћеш? – питао је Леноар гласом пуним наде.

– Могу ли остати с тобом? Гледај шта сам ти донео! Извадио је из торбе осам пакли цигарета, неколико књига и златан сат.

– Знам да паре немају овде никак-

ву вредност, али сат увек може да се уновчи.

Леноар је пажљиво гледао штампане књиге и ничим није показивао своје велико изненађење.

– Осећај се као код своје куће.

Кроз прозор су се видела два торња Нотрдам. Било је јутро 3. априла 1482.

Доручковали су остатке хлеба и сира а онда заједно изашли у град. Њихово пријатељство било је искрено. Једне вечери Бери је упитао:

– Да ли си икада помислио да се ожениш?

– Никада. Завршио сам, између осталог, и школу за свештенике па сам мислио да на то немам права...

– Код нас је то скупо. Осим тога, ниједна жена не би се удата за некога ко живи као ја. Америчка жена воли удобност, сигурност, то је чудно створење... увек сам се плашио...

– Овдашње жене су мале, црне као инсекти и имају покварене зубе – рекао је тихо Леноар.

Сутрадан, после флаше доброг вина, вратили су се истој теми.

– Знаш шта, Жан, позовимо жену!

– рекао је Бери пијаним баритоном.

– А ако се појави ђаво? – смејао се Леноар.

Смејући се нацртали су велику звезду на средини собе.

– Чуј ме... – почео је Леноар а Бери довршио реченицу.

Осетио се талас хладног ваздуха. Насред звезде појавила се, уплашено вичући, прилика са дивљим великим очима, коврцавом црном косом, потпуно нага.

Бери јој је долао мантил.

– Gratias ago, domine – говорила је кроз сузе.

– Латински – зачудио се Леноар.

– Жена која говори латински!

Бота је била робинја потпрефекта северне Галије у градићу Lutetia Parisiorum. Говорила је латински и није знала ко у њеном времену влада Римским Царством.

– Кога треба да слушах? – питала је гледајући покорно час једног час другог мушкарца.

– Само не мене – рекао је Леноар љутито и изашао из собе. Бота је подигла поглед према Берију. Нико од Гала није био тако висок. Можда само неколицина Римљана, али они нису били тако пријатни.

За два сола годишње власник куће дозволио им је да користе поткровље које су претворили у још једну собу. Леноар је опет становао сам у приземљу.

Гледао је замишљено заљубљеног професора и келтску робинју. Бота, навикла на тежак живот, за само неколико дана потпуно се променила, постала весела, видело се да је срећна.

– Постајеш права Парижанка – говорио јој је често Бери. Леноар је гледао њихову срећу и све чешће прижељкивао да буде на Беријевом месту.

Једне ноћи, у потпуној тишини, Леноар је нацртао звезду и сасвим тихо прочитао молитву.

Ујутро, кад је Бери силазио из поткровља, застао је зачуђен на вратима. Леноар је седео на ивици свог кревета и разговарао са црвенокосом лепотицом обученом у сребрнасти комбинезон.

– Добар дан, откуд ви овде?

– Ја сам из Алтара, око 7 хиљада година унапред. Зовем се Киск.

Говорила је горе него студент прве године који је дошао на студије француског језика као стипендиста фудбалског клуба.

– Радила сам на ископинама Париза III. Извините што говорим француски тако лоше, али овај мртав језик учила сам само пола године.

– Ви сте из звезде Алтара? Али, очигледно сте људске расе!

– Да, на нашу планету колонизовани су Земљани пре око 4.000 година.

– Киск, – питао је Бери – наука је код вас сигурно на високом нивоу, гдету онда има места за магију. Сортирала сам овде остатке старих судова на ископинама неке старе стамбене зграде. Планета Земља, континент II, острво 2, сектор D. Био је диван пролећни дан. Како дивно цвета дрвеће на вашој планети. Али, ја нисам била срећна. Нисам волела ни тај рад ни људе око себе. Целу ноћ покушавала сам то објаснити Леноару. У мом свету сви смо савршени, здрави, лепо, високи. Имамо зубе који се никада не кваре. Физички савршена раса. Код нас су сви физички и психички спремни за живот, способни за рад и перспективни. Занимање и степен способности има свако генетски планиран. Спремају нас за живот још од предшколских домова. Ипак, некада се дешава генетска грешка, као на пример код мене. Ја не волим људе, не свиђа ми се мој свет. Решено је да мене школују за археолога, да не морам да радим у колективу. Сад сам усамљена, али сви људи су ми туђи. Зашто? Зато што су сви исти, без обзира да ли су црни, бели или жути. Сви имају исте луксузне куће, са истим уређајима и намештајем. Коју од ових кућа могу назвати својим домом?

Сада сам на Земљи угледала прљаву, лоше загрејану собу са прозором који гледа на катедралу Нотрдам. Срела сам мушкарца, другачијег од осталих, нижег од мене, са поквареним зубима, емотивног, експлозивног, ту је моје место, ту могу да будем слободна, ту више нећу бити усамљена, имаћу за шта да се борим...

– Усамљена – рекао је са осмехом Леноар – усамљеност... то је та магија јача од... ту стварно нема ништа неприродно.

Кроз врата је вирила Бота. Њено лице уоквирено црним локнама имало је боју брескве. Насмешила се и рекла добар дан на латинском.

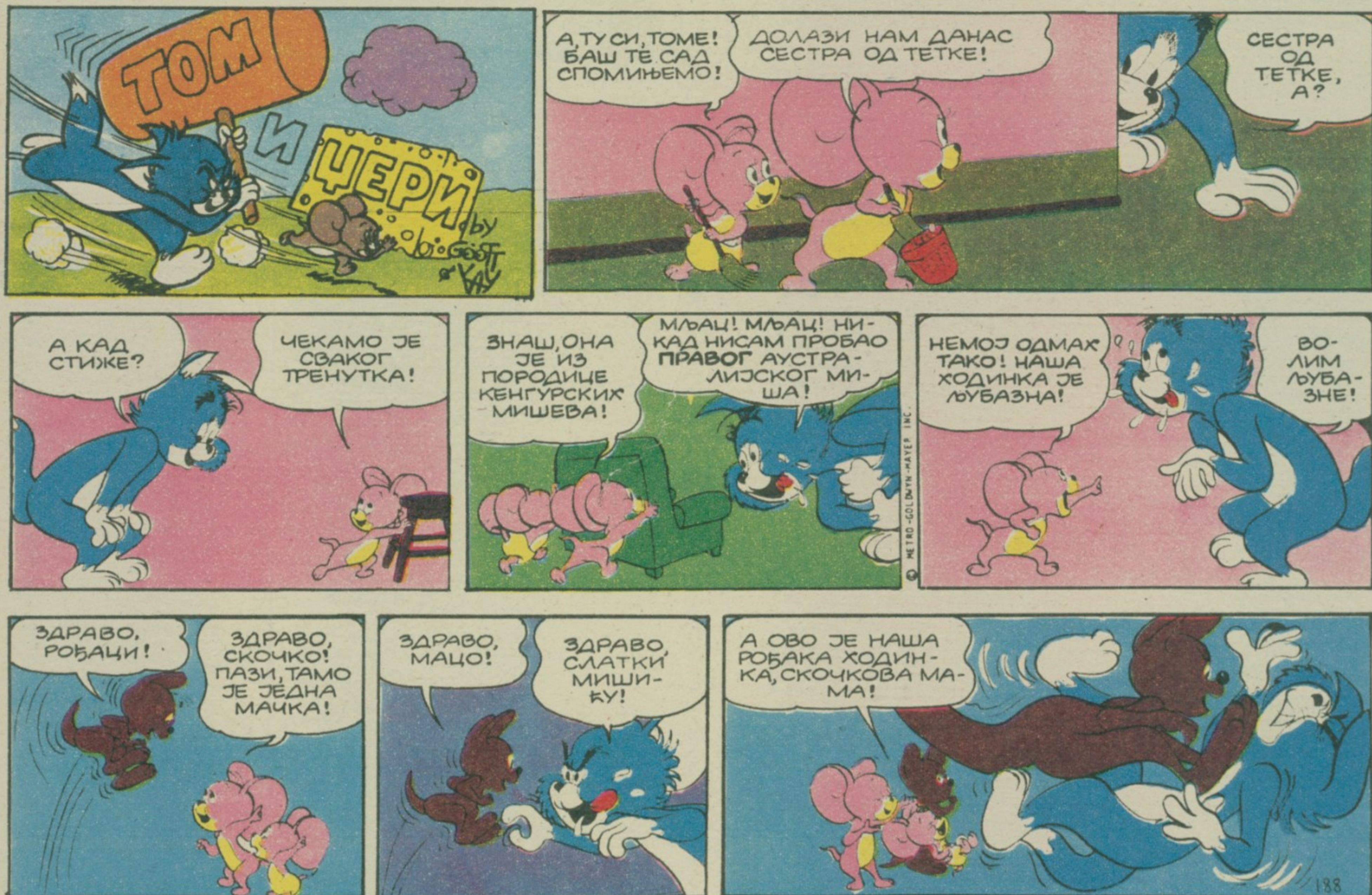
– Киск не зна латински – рекао је Леноар – мораћемо њих две да научимо добро француски.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор BeMak	СВЕ РЕДОМ ИЗБО- РИТИ	ЈАВНО ОБАВЕШ- ТАВА- ЊЕ	ДРЖАВА НА ЈУГУ ПАТИХ АНТИПА	ПОТРИ- ПАЦ, ПАЦИ- ТЕЋ	БЕЗБОЈ- НА ОТРОВ- НА ТЕЧ- НОСТ	АМЕРИЧ- КА ПЛИМИЈА ("ИМПИТА- ЦИЈА ЖИВОТА")	ДРВО ОБРАС- ЛО ТР- ЊЕМ
ПОТПА- ЉИ- ВАЊЕ							
ТАЊА ГРАНА							
ПАТЛА УДАЉЕ- НОСТ							
ОСОБА КОЈА РАНО УСТАЈЕ							
ПОСТАТИ ОХОТ, ДР- ЗАК							
ЗНАК ЗА ЈОД		ОСНИВАЧ КРАЉЕВИ- НЕ АРГ ДРЕВНИ ПЛУГ					
СТАНОВ- НИК ИРСКЕ					"РАДИ- ЈУП" ОГЛАС, ОБЈАВА (СТР.)		
ОНДА				АНТУН НАТИС			ОКАМЕ- НОТИНЕ ОБЛИКА КОРЕ- НА
"МЕ- ТАР"				ЧИСТО- БА			
БОГА- ТАШ	СУПРОТ- СТАВЉА- ЊА ЗАНОС						
"ЕАСТ"		РЕКА У ФРАЊИ, СЛАВОСТ, КЛОЊ- ПОСТ				ДЕЧЈЕ ВОЗИТО, РОЛО- МОБИЛ	
ГЛОМАЗ- НО, НЕЗ- ГРАП- НО							
ОНИ КОЈИ ЖИ- ВЕ У СТАНУ							
РЕПУБ- ЛИКА У ЗАПАД- НОЈ АФ- РИЦИ					ПРЕДЛОГ "ФИНО" ИСПЕЖА- ВАЊЕ		
ГОВОРНИ СТРАНИК НАГЛАС- КОМ ЗАЈИ ИВАН			3 ГОРКИ ЛЕКОВИ				САВЕТ- НИК У ПОСТАВ- ЉЕЊУ
СВЕТА (ТУР.)				ЛИЧНА ЗА- ПЕНИЦА ЈЕДНО ОД ИМЕНА СЕНЕКЕ			
ОСТРВО НА ЈАДРА- НУ	УСПЕНИ ТЕСТА- МЕНТ						
ЗНАК ЗА ИТАЛИ- ЈУ		ИМЕ ГЛУ- ТИЦЕ ЕКБЕРГ "ПРИМЕР"					
РАСТР- ШИ- ВАЧ						30. СЛОВО ФИРИЛИ- НЕ 17. СЛОВО ФИРИЛИНЕ	
ПРОТЕЗА- ЊЕ НА ДУЖИ ПЕРИОД							

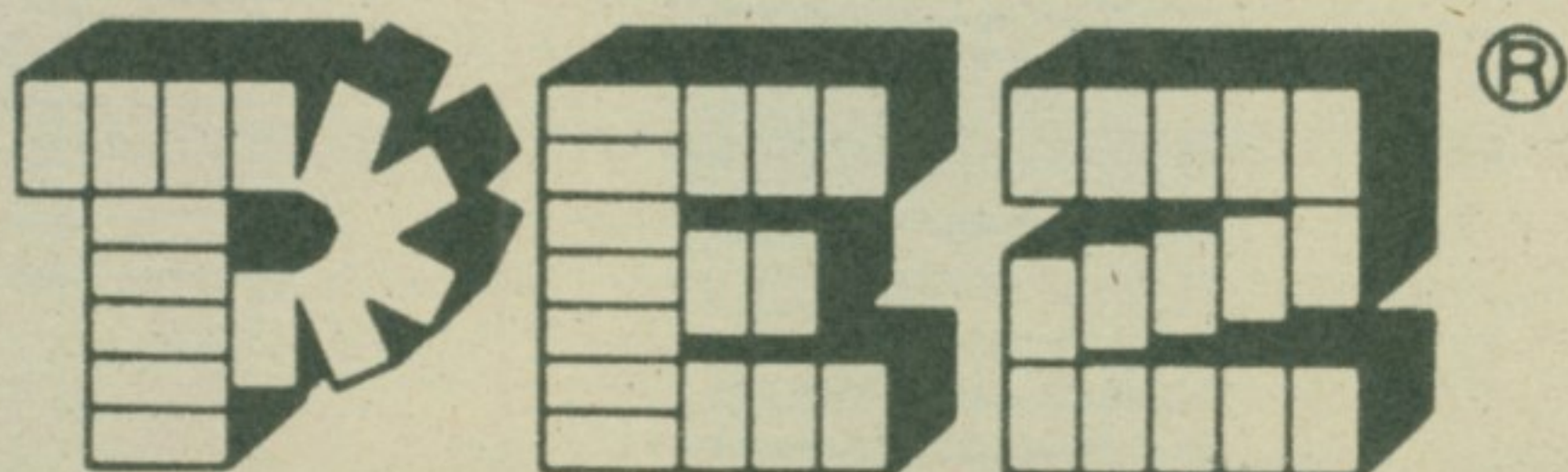
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: плакати, родомел, осушити, паладин, Инари, сџ, Книн, Нера, Га, оле, прт, емисар, Исидора, р, Рип, Италија, голијат, опека, и, савези, КО, раса, о, а, тн, поносит, Истриани, јеретик, ател, Та.



HP Kolinska
Ljubljana

Kolinska



СВАКОГ МЕСЕЦА 10 + 990 НАГРАДА
ЗА ЧЛАНОВЕ PEZ КЛУБА

Награде у јулу су:

10 супернаграда —
990 фиџурица PEZ

Награђене бројеве PEZ чланских карата
објавићемо у ЗАБАВНИКУ.

ПОСТАНИ И ТИ ЧЛАН!

Пошаљи 5 омота бомбона PEZ
и попуњен купон на адресу:

PEZ КЛУБ, 61110 ЛЈУБЉАНА, п. п. 38

Купон испуни (штампаним словима) исеци и налепи на дописницу

Презиме и име

Улица и кућни број

Место становања

поштански број

Датум рођења



Ц
И
Ц
А

НА
ЛЕ
Т
О
В
А
Њ
У



КУПАЌИ КОСТИМ
СА БАДЕМАНТИЛОМ



ХАЉИНА ЗА
ДИСКОТЕКУ



КОМПЛЕТ ЗА ТУРИСТИЧКИ
ОБИЛАЗАК ГРАДА



ПАНТАЛОНЕ ЗА ПОПОДНЕВНУ
ШЕЋУ У ПРИРОДИ



ЦИЦУ ЗАЛЕПИ НА ТАЉИ
КАРТОН И ИСЕЦИ



КИНЕСКИ САТ

✉ Волеле бисмо да нам одговориш кад је направљен први сат и где? О томе раније нисмо размишљале, али нам је недавно, када смо у једној урарској радњи угледале диван старински керамички сат, то питање пало на памет.

Санела И САБИНА
Босански Брод

Најстарији је сунчани часовник, он се заснива на померању сенке неког предмета по одређеној плочи или линији издељеној на подеке. Овакви сатови били су позна-



ти још у старој Кини и Египту. Усавршенија варијанта сунчевог сата били су такозвани гномони помоћу којих су стари Грци одређивали меридијан места и време. Био је то један вертикалан штап учвршћен на хоризонталној равни. Меридијан се одређује смером најкраће сенке (у подне), а време смером и дужином сенке штапа. У антици су се такође употребљавали пешчани и водени часовници код којих се време мерило према протицању воде или песка кроз тесан отвор једне посуде у другу.

Први механички сат (то јест сат са зупчаником и ходним регулатором) конструисали су 725. године Кинези И Хсинг и Лианг Лианг-тсау. У Европи, механички сат први пут се помиње око 1300 године у Дантеовој „Божанственој комедији“. Ови сатови покретали су се системима тегова, били су огромни и уграђивали су се обично у торњеве и звонике цркава. Један такав сат и данас се може видети на звонику катедрале у Селзбери-

ју у Енглеској. Тамо је постављен 1396. године али је вероватно направљен и раније.

Први сат који је могао да се носи (нека врста цепног сата) направљено је Петар Хеле из Нирнберга у Немачкој око 1504. године. Већ десетак година касније изграђен је први прави цепни сат јајоликог облика, такозваног „нирнбершко јаје“.

Први ручни сатови почели су да се израђују много касније, тек 1790. године. Њихови творци били су Жак Дроз и Лешо из Женева.

НОЈЕ – УТ НАПИШТАМ

✉ Молим те да ми одговориш да ли је постојала Нојева барка и како је стигла на врх Арарата?

Срдачан поздрав

ВЕСЕЛИН АНЂЕЛИЋ
село Косорић
81450 Шавник

Ноје је личност из библијске легенде о општем потопу, а ево шта нам та легенда казује:

Видевши да је неваљалство људско велико Бог је одлучио да уништи све живо на земљи. Поштедео је само Ноја, човека праведног и безазленог. Наредио му је да сагради дрвени ковчег и у њега смести своју породицу и по пар различитих животиња. Седмодана после тога дође потоп – развалише се сви извори великог бездана и отворише уставе небес-



ке“. Киша је лила четрдесет дана и ноћи, а ковчег је пловио. Најзад се зауставио на планини Арарату (на граници Турске и Ирана), а када је вода опала, Ноје је ту почео да обрађује земљу.

Према овој легенди Ноје је после потопа поживео још триста педесет година. Познато је да су легенде често поетизована историја и да садрже неку историјску истину. Тако је енглески археолог Лајонард Вули на основу ископавања закључио да је поплава огромних размера заиста уништила непознату људску насеобину у Месопотамији и да су касније ту област населили Сумерци. За ондашње становништво простор који је задесио потоп представљао је цео свет, а прича о томе преносила се вековима. Да је управо та прича унета и у Библију открио је седамдесетих година прошлог века Џорџ Смит из Британског музеја. На сумерским таблицама с клинастим писмом он је пронашао готово истоветну легенду о потопу, само што се сумерски Ноје звао Ут Напиштам.

ЛЕПТИР ПОД СТАКЛОМ

✉ Читао сам ваше рубрике о занимљивим колекцијама и видим људи заиста сакупљају свакојаке ствари. Мене посебно привлаче лептирови и волео бих да имам богату збирку. Зато те молим



да ми одговориш где могу да набавим опрему за ловљење лептирова, за њихово препарирање као и посебно застакљене кутије за њихово чување? Напиши ми још како се лептирови препарирају, а да им се прах не скине и крила не оштете.

ЧИТАЛАЦ
Београд

На жалост све што је потребно за ловљење, препарирање и чување лептирова код нас не може да се купи већ ћеш све то морати сам да направиш. У тај прибор спадају мрежице за лов, посебне челичне чиоде које су два и по пута веће од обичних, застакљене кутије, разпињачи за сушење ових инсеката и тако даље.

Да се прах са лептирових крила не би избрисао, не смеш их додирнути руком већ лептира хватај само за груди, а чиоду забадај на леђну страну, између крила.

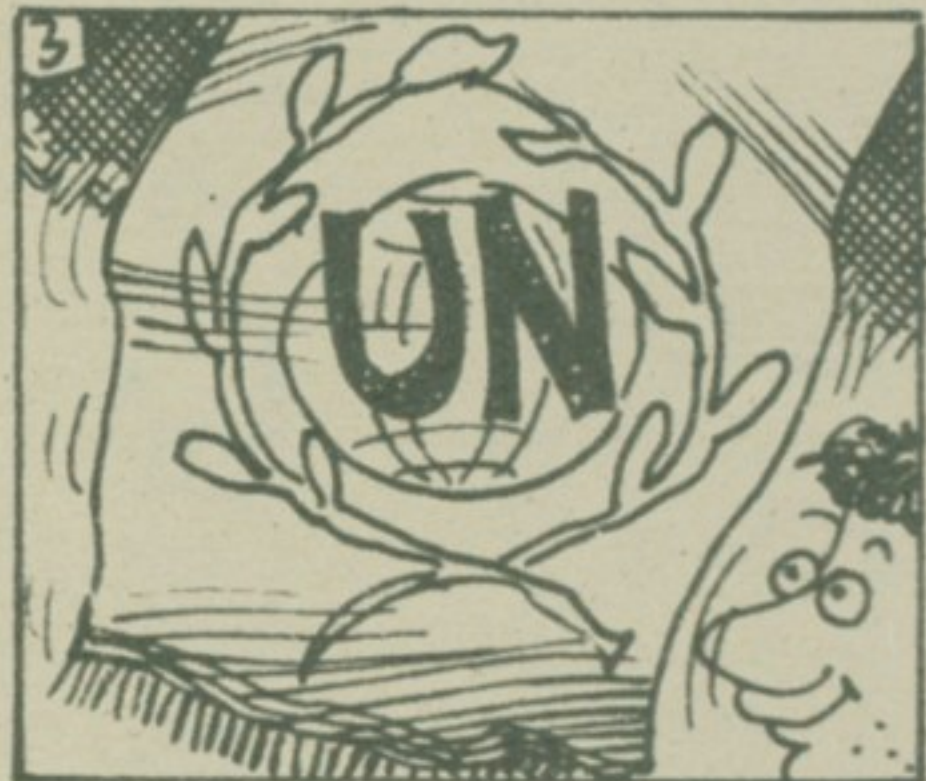
Дневни лептирови се не препарирају на неки посебан начин већ се само суше, док се у ноћне шприцем убризгава неколико капк амониака да не би иструлили.

Ово свакако није све што треба знати о препарирању лептирова, па ти зато предлагемо да набавиш Приручник за музејске лабо-

ранте-препараторе које је штампао Завод за издавање уџбеника. Исто тако сврати и до Природњачког музеја који се налази у Његошевој улици број 59 и замоли кустоса да ти да неки користан савет и објасни како да направиш потребан прибор.

НЕЗАВИСНЕ И ЗАВИСНЕ

✉ Јављам се други пут и надам се да ћеш одговорити на моје питање. Жељела бих знати колико држава има на Земљи. Тај податак још нигде нисам прочитала, а мислим да је занимљив. Учимо у



школи како је Земља настала, каковог је састава, о фауни и флори континента, колику која држава има површину или њен број становника, а ни у једном уџбенику нисам нашла колико земаља има на свету.

Унапред хвала

НЕВЕСИЊКА

Према подацима којима сада располажемо на Земљи има 221 држава. У ову бројку, урачунато је 179 независних држава (са становишта међународног права) које слободно одлучују о свом друштвеном државном и политичком уређењу и свом међународном положају. Такве независне државе су, рецимо, наша земља, Француска, Шпанија, Алжир, Аргентина и тако даље. За разлику од њих постоје још 42 несамоуправне територије под старатељством за чију је управу одговорна нека друга држава. То је, рецимо, Андора, мала република у источним Пиринејима која је под суверенитетом председника Републике Француске и шпанског бискупа од Урхела, или Малвинска (Фокландска) острва у јужном делу Атланског океана која представљају најважнију британску војнопоморску и ваздухопловну базу у овом делу света. У такве територије спадају и тихоокеанска острва Каролинска, Маријанска и Маршалска која су под управом Сједињених Америчких Држава, а под старатељством Уједињених нација.

БОЖЈА СНАГА

✉ Одакле води порекло моје име?

ГАБРИЈЕЛА,
Чаковец

Габријела је женски облик библијског имена Габријел (наше Гаврило) које значи „божја снага“ или „божја помоћ“.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Мајић Милисав и Иван Гудељ су основали Клуб пријатеља Забавника. У Клубу је могућа размена значака, стрипова и маркица, као и склапање нових познанстава. Адреса је **Иван Гудељ, Трг Вице Буљана 7/2, 58230 Сињ.**

Мелита Видовић, 55300 Славонска Пожега, С. Колара 18 – моли све читаоце који имају текст, слику или постер о уметничком клизању да јој пошаљу, а у замену нуди разгледнице и салвете.

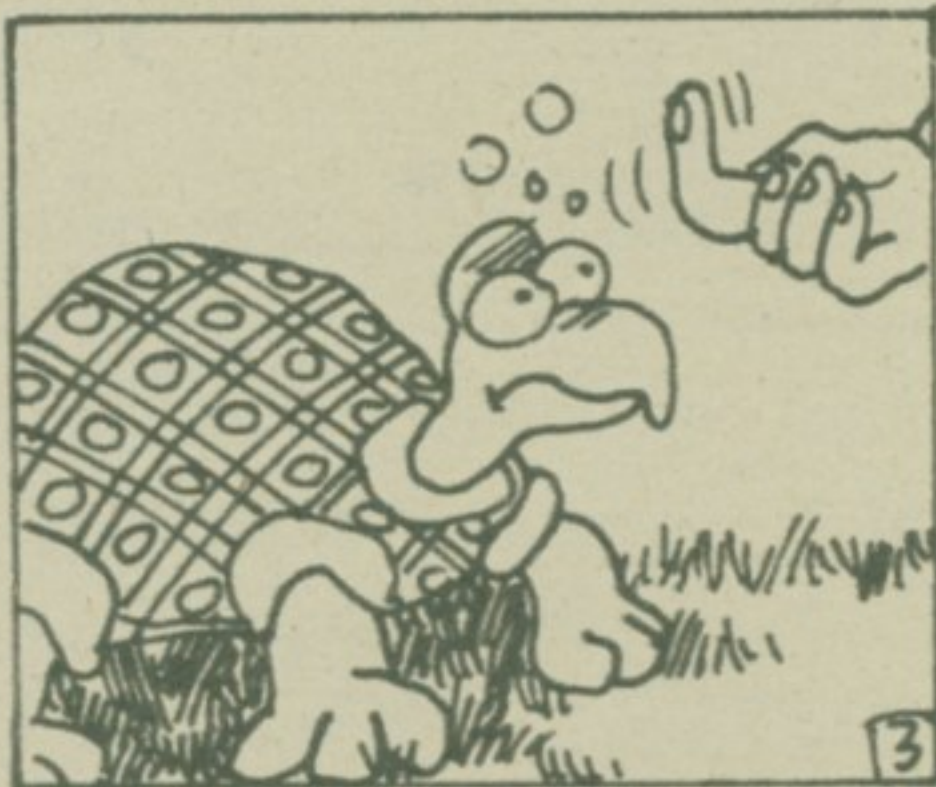
Кораљка Мезулић, Видиковац 7, 52000 Пула – има 12 година, сакупља папирнате лутке, марке, разгледнице и честитке, одговара на свако писмо.

Иванов Александар, Димитрија Чуповски бр. 17 19/II, Н. Дарчево, 91000 Скопје – има 13 година, сакупља значке, марке и стрипове.

Роберта Тот, Подравска 1, 54000 Осијек – има 12 година, игра тенис, сакупља постере и значке.

Тања Секулић, 37. дивизије 66, 84210 Пљевља – има 14 година, воли спорт и музику, сакупља оловке, постере, група и певача, значке и салвете, воли музику и спорт.

ном тако да ће најрадије јести пуноглавце, жабе, рибу, али неће одбити ни ако јој бациш комад меса. Да би помислила да је живи плен и нагонски загризла храну, месо или рибу закачи на канап. Немој да мислиш да корњачу треба хранити као дете. Ова животиња је заправо јако отмена и мало једе, па јој зато храну понуди свега два до три пута недељно.



Веома је тешко одредити старост корњаче, а једини начин да ти то сама установиш јесте њена величина. Јасно је, ако је млада, онда ће бити мала, ако је велика – онда је старија. Стручњаци старост корњаче приближно могу да одреде према такозваним прираштајним зонама на оклопу јер се на местима где срастају плоче оклопа могу видети шаре сличне годишњака на дрвету. Најсигурнији метод је на основу пресека кошчица на прстима, али то раде само стручњаци...

Вероватно знаш да су барске корњаче веома дуговечне и да живе много дуже од свих других кичмењака. Забележено је, рецимо, да је једна барска корњача доживела чак 120 година.

НИ РЕТКА, НИ СКУПА

Имам медаљон из 1889. године. На њему је с једне стране угравирано „Видовданска 100. годишњица 1889“ а с друге је лик кнеза Лазара и година 1837. Желео бих да ми кажете шта представља овај медаљон и колико вреди?

ТОМИСЛАВ,
Ћуприја

Медаља (а не медаљон) коју имаш направљена је од месинга и не спада ни у ретке ни у скупе: вредност јој се креће од 200 до 500 динара. Кована је поводом петстоте годишњице косовске битке.

НАЈБОЉИ У ЕВРОПИ

Хоћеш ли да ми напишеш ко су били најбољи фудбалери Европе 1976, 1977, 1978, 1979, 1980. и 1982.

СЛОБОДАН ЗЛАТКОВИЋ
Ивана Цанкара 11,
18230 Сокобања

За најбољег фудбалера Европе у 1976. години изабран је Франц Бекенбауер из клуба „Бајерн“ (СР Немачка), у 1977. најбољи је био Ален Симонсен из „Менхен Глаз-

баха“ (СР Немачка), у 1978. и 1979. Кевин Киген из „Хамбурга“, а у 1980. и 1981. „Бајерн“ опет има најбољег фудбалера – Карла Хајнца Руменигеа. У 1982. и прошлој години фудбалер Европе био је Паоло Роси из италијанског „Јувентуса“.

ЗАШТО НЕМА ЛАТИНИЦЕ?

Твој сам редовни читалац као и моји родитељи и сестра. Идем у седми разред и замолио бих те да ми одговориш зашто се јубиларни Забавник „Срце од лубенице“ не штампа латиницом или се можда случајно такво издање у Загребу није појавило?

БОРИС
41000 Загреб

Прекоредни рођендански број „Срце од лубенице“ штампан је само ћирилицом, па се латинично издање, на које си ти иначе навикао, није могло ни појавити у твом граду. Додуше, првобитни планови редакције били су да као и обично објави и латинично и словеначко издање, али то нам из како се то каже „техничких“ разлога није било могуће. Вероватно си прочитао да је у то време експлодирала штампарска машина на којој се наш лист штампа, па смо имали великих невоља и око излажења редовних бројева. Поред



тога, тада је владала и несташница хартије. Надамо се ипак да си у овом ћириличном „Срцу“ уживао исто као и да је штампано латиницом.

БЕОГРАД – ЧИКАГО

Волела бих да ми кажеш колико има километара од Београда до Чикага.

МОЧЕВИЋ ЦОН
Тетовска 13/13
71000 Сарајево

Претпостављамо да си мислио на ваздушну раздаљину између ова два града. У Оперативном центру ЈАТ-а рекли су нам да најкраће ваздушно растојање од Београда до Чикага износи 8135 километара. Али, авиони не иду том најкраћом линијом него по унапред утврђеним путевима тако да прелазе и веће растојање. Ваздушни коридори, односно нека врста ваздушног тунела, преко Европе и Америке су строго утврђени, а преко Атлантског океана одређују се свакодневно, према временским приликама.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Драган Марковић

Руководилац ООУР издања за младе
„Политикин забавник“
Раде Шошкић (в.д.)

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Виб (в.д.)

Издавачки савет

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаци, др Радослав Бокић, (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Сурудић (председник), Зорица Ђеран, Светлана Шухартовић, Чланови савета из редакције: Данко Полић, Светлана Ивановић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (ликовно-графички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невадић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Вера Смиљанић (уредник), Весна Софреновић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“ Македонска 29 11001 Београд Поштански факс 124 Телефон: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35 1 тел 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. 1. 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 40,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 440,00 динара, полу-годишња 880,00 динара, годишња 1.760,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 880,00 динара, полу-годишња 1.760,00 динара, годишња 3.520,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$ 29.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 76.-
ШВЕДСКА	Шкр. 225.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 231.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 61.-

Уплате из иностранства слаати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

КОРЊАЧА У БАШТИ

Имам викендицу на селу. У близини има много бара, а у барама много корњача.

Вољела бих да имам такву корњачу, па те молим да ми напишеш да ли она може да се гаји, где бих могла да је држим и чиме да је храним. И још нешто, како бих могла да знам колико има година или барем је ли млада или стара?

Немој да бациш моје писмо јер чим добијем одговор, јурим на бару да ухватим коју корњачу.

Унапред захвална

МАРТИНА
41000 Загреб

Слободно одјур до баре и ухвати корњачу. Али, можда би ипак најбоље било да заградиш један део баре уз обалу и покушаш тамо да је чуваш, а ако нећеш, онда је држи у свом дворишту. Барска корњача може да живи и на сувом, али ће јој свакако бити пријатније ако јој у дворишту направиш неку барицу или базенчић и оградиш га да ти не побегне. У базен стави и неки стари натрули пањ како би на њему корњача могла да се сунча. Овај створ највише воли да се храни живим пле-

